

«Középkori művelődéstörténetünk buvárai mindmáig legkevesebb gondot könyvtár ügyünk multjának földerítésére fordítottak», mondá nemrégén a magyar bibliographia egyik kiváló szaktekintélye a Szent István Akadémiában tartott székfoglalója alkalmával.¹ Mi pedig, támaszkodva ama negyedszázad tapasztalataira, amelyet nagyrészt kutatómunkában töltöttünk el, bátorságot veszünk e szemrehányáshoz hozzáfűzni, hogy nemcsak a középkori, hanem az újabbkori (XVI—XVIII. század) magyar könyvtárügy multja sincs teljesen felderítve, dacára annak, hogy a Magyar Könyvszemlé-ben, a Történelmi Tár-ban, a Századokban, az Archaeologiai Értesítő-ben és egyébütt elszórtan számos idevágó közlemény látott napvilágot.² Arról is lehet vitatkozni, hogy középkori könyvészeti és könyvtárviszonyainkat talán jobban ismerjük, mint a későbbi korit. Hiszen a középkori könyvészeti adatok feltárásában buváraink mindig módfelett szorgalmasak valának és erre különös súlyt is helyeztek s némely középkori könyvtárunkról többet tudunk, mint pl. XVIII. századi nevezetes bibliothekáinkról, különösen pedig ezeknek belső életéről.

Bizvást merjük azt állítani, hogy, noha eddig nálunk sok könyv-, könyvtár- és nyomdatörténeti monografia jelent meg, azért még e téren is sok a tennivaló és a magyar kultúra fényes multjának felderítése, egykori kultúránk dimensióinak, hatásának, fejlődésének vagy hanyatlásának pontos és részletes megállapítása és leírása rendkívül nehéz lesz mindaddig, míg könyv- és levéltáraink anyaga előttünk ismeretlen marad.

¹ Dr. GULYÁS Pál: Apáca-könyvtár a Nyulakszigetén. Katholikus Szemle 1917. évf. 437. l.

² Az eddig közzétett s mindenfelé elszórt adathalmaz áttekintését hatalmasan megkönnyítené ennek összegyűjtése és kronologikus vagy más rendben való kataszterszerű inventálása. Magyar Könyvszemlének használhatóságát is *rendkívül megnehezíti egy jó index biánya*. Amíg ilyen nem készül, meg kell elégednünk azzal a kitűnő, áttekintő összefoglalással melyet GULYÁS: A könyv sorsa Magyarországon címen a Magyar Könyvszemle 1923. évfolyamában, annak 27—94. és 176—199. lapjain tett közzé.

Az a kifogás, hogy az egykori magyar könyvtarak belső életének megrajzolása HUNYADI MÁTYÁS király könyvtárán kívül eddig nem történt meg, szintén nemcsak a középkorra, hanem a későbbi időkre is vonatkozik. Vagy hogy egy-két példát említsek, ki ismeri pl. a debreceni vagy a sárospataki kollégiumi könyvtárak, vagy a nagyszombati egyetem könyvtárának egykori belső életét? Pedig e könyvtárakban egykoron mozgalmas élet hullámzott, de ennek az életnek a kereteit senki sem rögzítette meg. Egykori könyvtáraink belső életének megelevenítése nem is könnyű feladat, mégpedig az adatok hiánya miatt nem könnyű. Ugyanis, amilyen pontosan feljegyezték, hogy egy-egy csatában hány ember, hány lovas, hány ágyú stb. vett részt, amennyire érdekelte egykor az embereket pl. egy kométának a feltünése, egy-egy politikai esemény vagy egy nagyobb szerencsétlenség legapróbb részlete, annyira nem tartották éremesnek törődni azzal, hogy x- vagy y-könyvtárban milyen és mennyi könyv van felhalmozva s azokat milyen feltételek, szabályok stb. mellett lehet olvasni és használni. Az emberek tudomásul vették, hogy itt vagy ott könyvtár van, használták is azt, de természetesen az már senkinek sem jutott eszébe, hogy feljegyzéseket tegyen a könyvtár belső életéről a jövő kultúrtörténészei számára.

Dacára ennek, könyv- és levéltárainkban rengeteg könyvtörténeti adat lappang, amelynek eddig csak kisebb része lett — valljuk be — teljesen ötletszerűen és szanaszéjjel közzétéve. Nálunk eddig senki sem gondolt arra, hogy a magyar könyv, könyvtár, könyvnyomda, papírmalom stb. történelmi anyagát össze kellene gyűjteni s eddig még csak távoli kísérlet sem történt arra nézve (sem nálunk, sem külföldön), hogy valaki összeszedje, megszerkessze és közzétegye egy *Monumenta ad historiam librorum, bibliothecarum et typographiarum Regni Hungariae spectantia* hatalmas anyagát. Ilyen anyag pedig van, csak fel kell kutatni és össze kell gyűjteni. Igaz, hogy ez a munka igen sok fáradozással, sőt költséggel is jár, de még sem hálátlan. Hiszen aki ezzel foglalkozik, az az egykor oly fényes magyar kultúrát támasztja fel. Az innen-onnan, lassanként összegyűlemlő adatok szinte összefüggő képet rajzolnak a magyar kultúra történetének egy-egy fejezetéről, így pl. többek közt arról, hogy nálunk a könyv ismerete és megbecsülése legalább is egyidős a királyság intézményével. Látjuk emez összetallózott írásokból, hogy volt nálunk könyv mindig bőven, volt elegendő könyvtár s később nyomda is; volt nálunk nemcsak a XV. de a későbbi és előbbi századokban is mélyenszántó, intenzív kultúrélet és a magyar, még nemzete

legviharosabb napjaiban is, ha kezét kardjától bár csak pihenve is mentesíthette, igyekezett ezzel a pihenő kézzel, ha mást nem, hát legalább a bibliát forgatni.

Büszkén állapíthatjuk meg pl. többek közt azt is, hogy voltak főpapjaink, főuraink, akiknek külön könyvtárak voltak, mint a velük egykorú valamelyik igen gazdag HABSBERG főhercegnek. Így pl. a XVI. században élt MOSSÓCZY Zakariás nyitrai püspöknek fényes könyvtára kortársa, FERDINÁND főherceg könyvtárának úgy tartalomában, mint mennyiségben magasan fölötte állott. Említésreméltó körülmény az is, hogy pl. Budán, az itt elhelyezett magyar királyi udvari kamarának már a középkorban tekintélyes szakkönyvtára lehetett, mert hiszen 1528-ban, amikor a kamara még Budán működött, e könyvtárnak külön öre, custos is volt, KISSERJÉNI Ferenc személyében.

A fény, a büszke öröm mellett itt-ott árnyra, szomorú jelenségekre akadunk, amelyek között nem utolsó, hogy a törvényes magyar király és udvara 1547-ben még csak nem is sejti WERBŐCZI *Hármas könyvének* létezését,¹ noha ekkor már épen harminc esztendeje forgott nyomtatásban közkezen. Ezzel szemben viszont kénytelenek vagyunk azt is megállapítani, hogy később (a XVI. század végén) úgy a magyar *Corpus Juris*, mint pedig WERBŐCZI *Hármas könyve* iránt épen a császári kamara érdeklődött a legmelegebben és állandóan. A császári kamara elég gyakran kér a maga részére e munkákból példányokat, s a XVII. század legelején épen e dikasztérum sürgeti legjobban e két, politikai szempontból olyannyira fontos mű újra való kinyomatását.

Sok ilyenféle és ehhez hasonló részint fölemelő, részint elszomorító epizódot lehetne még a magyar könyv történetéből felemlitenünk, azonban nekünk nem az a feladatunk ez alkalommal, hogy a magyar könyv történetét megírjuk, hanem, hogy az erre vonatkozó adatokat közkinccsé tegyük, hogy az említett Monumenták alapját megvegyük.

* * *

Egy negyedszázaddal ezelőtt, fiatal országos levéltári tisztviselő koromban rendkívül érdekelt a *Corpus Juris Hungarici* keletkezésének és további sorsának története. Igen érdekelt továbbá az is, hogy vajjon hajdanában Magyarországon az igazságot keresők és osztogatók miféle forrásokból, miféle könyvekből sajátították el a jogot? Sokat kutattam

¹ Ha FERDINÁND-nak nővérével, MÁRIA királynéval, II. LAJOS királyunk özvegyével póre nem támad, talán sohasem vett volna tudomást a *Hármas könyvről*.

és kerestem, hogy országos főbiráink, politikai vezéralakjaink könyvtáraiban, melyek voltak a jogi tartalmú, hogy úgy mondjam, standard munkák?

Sokat búvárkodtam, kutattam ebben az irányban és kutatásaim közben feljegyeztem, leírtam azokat az adatokat is, amelyek általában a «könyv»-re, könyvtárakra, nyomdára, papírmalomra stb. vonatkoztak.

Hosszas és fáradságos kutatásaim egyes részleteredményeit a Magyar Könyvszemlében és egyebütt tettem közzé.¹ Eme búvárkodások egyik terméke volt pl. a Magyar Tudományos Akadémián *Mossóczy Zakariás és a magyar Corpus Juris keletkezése* címen tartott székfoglalóm,² továbbá a budapesti kir. egyetemi nyomda fennállásának 350 éves jubileuma alkalmából e nyomda 1577—1777-ig terjedő korszakáról 1927-ben megjelent tanulmányom.³ Néhány esztendővel ezelőtt LUKINICH Imre kedves barátom és kartársam tudomást szerzett a birtokomban levő hatalmas könyvtörténeti anyaggyűjteményről és szíves volt felszólítani, hogy azt közzététel végett rendelkezésére bocsássam. Amidőn a megtisztelő felhívásnak kész örömmel s baráti szeretettel teszek eleget, előre kell bocsátanom, hogy a kinyomatásra kerülő anyag természetesen távolról sem teljes. Ugyanis eddig csak a következő levéltárakat, gyűjteményeket s könyvtárakat néztem át:⁴

1. A gróf Csáky-család levéltára, letéve a M. Nemzeti Múzeumban.
2. A báró Bánffy-család levéltára, letéve az Erdélyi Múzeumban, Kolozsvárott.
3. A tapolylucskai és kükemezei Bánó-család levéltára, Budapest.
4. Bártfa város levéltára.
5. Bécs levéltárai közül:

¹ Egy eperjesi polgár könyvtára a XVII. században. Magyar Könyvszemle, 1907. évf. 380. l. — Egy magyar főúr könyvtára a XVI. században. U. o., 1909. évf. 94. l. — Az írás és könyvek Eperjesen a XV. és XVI. században. U. o., 1911. évf. 132—146., 215—226., 301—318. ll. — Könyvek és képek a Szepességen a XVI—XVII. században. Közlemények Szepes vármegye multjából, 1912. évf. 69—78. ll. — Feja Dávid könyvtára. Történelmi Közlemények Abauj-Torna vármegye és Kassa multjából, 1912. évf. 104. l. — Az eperjesi egyház könyvtára 1606-ban. Magyar Könyvszemle, 1918. évf.

² Megjelent e címen, Budapest, 1926.

³ IVÁNYI Béla és GÁRDONYI Albert: A királyi magyar egyetemi nyomda története 1577—1927. — Budapest, 1927. — Vaskos és tendenciózus tévedés az, ami e munka *Ajánlás*-ába belecsúszott, hogy t. i. én a nyomda nagyszombati történetét «Czakó közreműködésével» (!) írtam volna meg.

⁴ E felsorolásban persze csak azokat a levéltárakat említem, amelyekben könyvtörténeti adatot találtam.

- a) Közös pénzügyi levéltár.
 - b) Staatsarchiv és a
 - c) National (ezelőtt Hof-) bibliothek.
6. Beszterce város levéltára.
 7. A gróf Bethlen-család levéltár, Keresd. (Erdély.)
 8. Brassó város levéltára.
 9. A budapesti egyetemi könyvtár kéziratára.
 10. Debrecen város levéltára.
 11. A debreceni kollégiumi könyvtár kéziratára.
 12. Az egri főkáptalan magánlevéltára.
 13. Az egri püspökség levéltára.
 14. Eperjes város levéltára.
 15. Az Erdélyi Múzeum levéltárai.
 16. A gróf Erdődy-család galgóci levéltára.
 17. Esztergom levéltárai :
 - a) Az esztergomi főkáptalan magán levéltára.
 - b) „ „ „ országos levéltára.
 - c) A primási levéltár.
 - d) A főegyházmegyei könyvtár.
 18. A garamszentbenedeki konvent levéltára Esztergomban.
 19. Gönc szabadalmas mezőváros levéltára.
 20. A győri káptalan levéltára.
 21. A gyulafehérvári püspöki levéltár.
 22. Heves vármegye levéltára, Eger.
 23. A báró szentgyörgyi Horváth-család levéltára, letéve Vas vármegye levéltárában.
 24. A grádeci Horváth-Stansith-család levéltára, Nagyőr. (Szepes m.)
 25. Az Ibrányi-család levéltára, letéve a Magyar Nemzeti Múzeumban.
 26. A Jerney-féle gyűjtemény a kecskeméti kollégium könyvtárában.
 27. Kassa város levéltára.
 28. Késmárk város levéltára.
 29. A komonkai Korponay-család levéltára, Feketefalun. (Szatmár m.)
 30. Magyar Nemzeti Múzeum törzslevéltár és kamarai iratok.
 31. A márkusfalvi Máriássy-család levéltára, Márkusfalván. (Szepes m.)
 32. Nagyszében város és a szász egyetem levéltára és az itteni báró Brukenthal-könyvtár.
 33. A m. kir. Országos Levéltár gyűjteményei :
 - a) Acta Particularia.

- b)* Acta Paulinorum.
 - c)* Benignae Resolutiones Regiae.
 - d)* Conceptus Expeditionum.
 - e)* Conceptus Referadarum.
 - f)* A Dobó-család levéltára.
 - g)* Ecclesiastica cameralia.
 - h)* Erdélyi kancellária levéltára.
 - i)* Expeditiones camerales camerae Posoniensis.
 - k)* Jesuitica. (A XVII. századi anyag zömét ez adja.)
 - l)* Lymbus.
 - m)* Litterae Consilii.
 - n)* M. O. D. L.
 - o)* Nádasdy-számadások és missilisek.
 - p)* Neo-Registrata Acta.
 - q)* Originales Referadae.
 - r)* Particulare.
 - s)* Szepesi kamara iratai.
 - t)* Urbaria et Conscriptiones.
- 34. A pozsonyi káptalan levéltára.
 - 35. Szeged város levéltára.
 - 36. Tarczal mezőváros levéltára.
 - 37. A gróf Teleki-család levéltára, Gyömrő. (Pest m.)
 - 38. A váradi káptalan levéltára.
 - 39. A vasvár-szombathelyi káptalan levéltára.
 - 40. A vatikáni levéltár, Róma.
 - 41. A veszprémi káptalan levéltára.

Természetesen sokkal hosszabb lenne ez a sorozat, ha az eddig még át nem kutatott levéltárak lajstromát állítottuk volna össze, azonban így is hatalmas az az anyag, amely idővel összegyűlt s talán a már felkutatott anyag napvilágra hozásával mások is kedvet kapnak hasonló munkához és így talán egykoron mégis csak megjelenhetnek a hajdani magyar kultúra Monumentái.

Meg kell végül még jegyeznem, hogy nincs kizárva, hogy a közzétételre kerülő hatalmas anyagból akad olyan, amely valahol, esetleg nemcsak általam, hanem mások által is nehezen hozzáférhető helyen talán nyomtatásban már megjelent. Lehet az is, hogy valamely forrásmunka, folyóirat vagy dolgozat elkerülte a figyelmemet vagy pedig nem

juthattam hozzá s így valamelyik adat kétszer jelenik meg nyomtatásban. Ezért már előre is szíves elnézést kérek, de elvem az volt, hogy inkább jelenjen meg valamely irat vagy oklevél kétszer, mint egyszer sem.

Ha az összehordott hatalmas anyagon végig tekintek, ez egyrészt azt a hitet kelti bennem, hogy a magyar kultúra történetének egyes fejezeteihez néhány, talán nem egészen értéktelen részlettel mégis csak hozzájárultam s merem hinni, hogy még sem fáradtam hiába, másrészt büszkeséggel tölt el, látva, hogy nekünk, magyaroknak nem volt okunk a multban sem kultúránk miatt szégyenkezni, mert hiszen még könyvészet dolgában is *«egy nemzetnél sem voltunk alábbvalóbbak.»*

1. 1331.

Az egri káptalan előtt Márton klerikus káptalani jegyző fia Domonkos klerikus, Vörös János klerikust az egri szent László-bazilika építése körül szerzett érdemeiért bizonyos jövedelmekben részesíti, *«hoc tamen interiecto, quamdiu ipsa ecclesia tam lapideis structuris, quam etiam libris, calicibus... usque et totalem sui operis perfectionem consumpmaetur, ipsi in una societate et in uno hospitio ac una expensa cohabitarent et permanerent».*

Erősen vízfoltos hártján, felül A, B, C cyrographummal, alul selymen függő viaszpecsét töredékével, az egri főkáptalan magán levéltárában: Numerus 1. divisio. 4. fasc. 1. No 1. jelzet alatt.

2. 1348 október 2.

János veszprémi püspök és királynői kancellár végrendeletet alkot, amelyben többek között a misekönyvről is végrendelegzik.

«Item missale meum cum uno indumento altaris [lego ecclesiae...].»

Eredetie a veszprémi káptalan magán levéltárában: 1348. Veszpr. eccl. et capit. 21 jelzet alatt.

3. 1359 január 31. Avignon.

VI. Ince pápa mindazokat, akik poenitentiárusát Magyarországi Domonkost és kíséretét kifosztották, többek között könyveiket is elszedték, mindaddig kiközösítéssel sújtja, míg mindent vissza nem adnak s elégtételt nem szolgáltatnak.

«Venerabilibus fratribus... Ratisponensi et... Pataviensi ac Nitriensi episcopis salutem etc. Graves Deo et nobis ac sedi apostolice irrogantur iniurie, cum venientes ad eam ac recedentes ab ipsa molestationibus opprimuntur indebite a personarum et rerum dispendiis pergravantur, ad quas propulsandas iniurias cuncti fideles eo se debent promptiores impendere quo eis expedire noscitur ut ad sedem

ipsam securus habeatur accessus. Sane ad apostolatus nostri dilecto filio Dominico de Vngaria ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini professore penitentiario nostro referente pervenit auditum, quod ipse nuper de paritibus Vngarie ad quas pro quibusdam negotiis accesserat cum nonnullis literis, que nobis et quibusdam ex venerabilibus fratribus nostris sancte Romane ecclesie cardinalibus per carissimos in Christo filios nostros Ludovicum regem et Elizabet reginam Vngarie illustris dirigebantur, ad Romanam curiam redeunte quidam iniquitatis filii, quorum nomina prorsus ignovit, in loco seu territorio dicto Laudaw in Bavaria Patauensis diocesis ipsum Dominicum et dilectos filios Jacobum lectorem ecclesie Aradiensis, Michaellem Henerini molendinatoris de Oduord presbiterum et Petrum Jacobi de Potock clericum Agriensis et Strigoniensis diocesis et Henricum de Ruda dicti ordinis professorem et quosdam alios socios et familiares dicti penitenciarum et cum eo ad dictam sedem accedentes cum armis more predonico invadentes ipsos penitenciarum socios et familiares ceperunt et carceri manciparunt et per dies aliquos detinuerunt etiam carceri mancipatos turbando et impediendo eundem ac socios et familiares suos in itinere veniendi et redeundi ad sedem predictam et nichilominus eundem penitenciarum septem equis et quingentis quinquaginta florenis auri et quatuor ciphis argenteis ponderis octo marcharum argento, necnon quibusdam *breviario et aliis libris*, vestibus ornamentis iocalibus ipsius penitenciarum et tam eum, quam dictos socios et familiares nonnullis rebus aliis, quas secum habebant nequiter spoliarunt.» Mindezen tettek elkövetői mindaddig excommunicatio alatt maradnak, míg az «equos, florenorum summam, libros» stb. vissza nem adják és a penitentiariusnak elégtételt nem szolgáltatnak.

Vatikáni levéltár. Reg. Aven. 140. kötet, 631/b. lap.

4. 1365 december 5. Győr.

I. Lajos király Rechei Balázs fia Mihály királyi vicefőlovászmester atyjának fivére, Rechei Lőrincz fia János leányát fiúsítja.

«Relatio magistri Benedicti filii Heem facta Symon *scriptori* in campo Jauriensi.»

(«Datum Jaurini, feria sexta proxima ante festum beati Nicolai confessoris, anno Domini M^o CCC^{mo} LX^{mo} quinto.»)

Hártyán, alul a rányomott pecsét helyén a fenti relatio. Magyar Nemz. Muzzeum. Bethlen-levéltár.

5. 1401 június 24. («octavo kalendas mensis julii»).

A veszprémi káptalan előtt János örsi prépost a Veszprémben Keresztelő szent János és szent Pál apostol tiszteletére emelt oltároknak «unum librum missale, unum breviarium» adományoz.

Eredetie a veszprémi káptalan magán levéltárában Sarberen 17. jelzet alatt.

6. 1401 szeptember 30.

Az egri káptalan az egri egyházban a tizenkét apostol és a tizenegyezer szent Szűz tiszteletére emelt oltár rektorságát minden tartozékaival, többek közt: «uno libro breviarum et uno libro missalis novis et illuminaturis auri decoratis, uno calice argenteo deaurato...» stb. Lipóczi Miklós fia Lukácsnak adományozza.

Hártyán, alul fonalon fűgött pecsétje elveszett, az egri főkáptalan magán levéltárában Numerus 1. div. 4. fasc. 1. No 26. jelzet alatt.

7. 1406 július 20.

A váci káptalan elismeri, hogy mindazon okleveleket, könyveket és egyéb javakat, melyeket a törökök támadása elől a biztosabb Esztergomba vitettek és ott őriztetek, János esztergomi érsek és káptalana hiánytalanul visszaadta.

A váci káptalan előadja, «quod quamquam alias temporibus iam retrolapsis, dum scilicet Turcorum choors viciata cum certis barbararum nationum gentibus has amplas regiones inmaniter invadere anhelabat, nonnulla bona huius alme ecclesie Dei, Strigionium, tamquam ad locum tutiorem, defensionis causa deservi feceramus. Tamen nunc utili necessitate dicte ecclesie nostre admonente, predicta bona ipsius ecclesie nostre, tam scilicet privilegia, quam libri, seu alia quecunque ornamenta in duobus scriniis ibidem habita, per reverendissimum in Christo patrem dominum Johannem dicte sancte Strigoniensis ecclesie archiepiscopum et capitulum loci eiusdem in integrum nobis fuerunt redonata et restituta», ennélfogva az érseket és a káptalanát erről nyugtatják.

«Datum feria tertia proxima ante festum beate Marie Magdalene, anno Domini millesimo quadringentesimo sexto.»

Hártyán, alul hártaszalagon függő pecséttel, az esztergomi főkáptalan magán levéltárában. Ladula 66. fasc. 1. No 16. jelzet alatt.

8. 1421 december 13. Róma.

V. Márton pápa bullája. «Cum dilectus filius Martinus Talayero canonicus Barchinonensis, magister in theologia et carissimi in Christo filii nostri Alfonsi regis Aragonum illustris consiliarius ad nonnulla

regna et partes Boemiae, Ungariae et Poloniae pro quibusdam nostris et Romanae ecclesiae negotiis arduis per nos destinatus existat, nos cupientes eundem Martinum cum decem equis, sociis, familiaribus, salmis, valisiisque arvesiis, *libris*, rebus et bonis suis in eundo, stando et redeundo plena securitate gaudere», mindenkinek meghagyja, hogy Mártont, kíséretét, málhát, könyveit stb. ne bántásák, «sed eum potius cum sociis, familiaribus equis, salmis, valisiis, arvesiis *libris* rebus et bonis» mindenütt szabadon engedjék közlekedni.

Vatikáni levéltár. Reg. Vat. 353. kötet, 287. lap.

9. 1423 *április 25.*

A kapornaki konvent előtt Salamonvári Miklós fia János egy mise-könyvét, mely 10 márkáért a vasvári káptalannál van zálogban, ugyanezen káptalannak adományozza.

Nos conventus monasterii sancti Saluatoris de Kapornuk, memorie commendamus, quod magister Johannes filius Nicolai de Salamonwara, coram nobis personaliter constitutus, professus extitit in hunc modum, quod quia ipse praeceptis salutaribus munitis presens seculum spernere, vitamque eternam commutare et sic vitam perpetuam sibi possidere desiderasset, ob hoc ipse quendam librum suum missalis a condam honorabili viro domino Lorando, Jauriensis ecclesie preposito, fratrem suum generationalem derelictum, nuncque ad presens erga manus dominorum canonicorum de capitulo Castri-ferrei per suam inpignorationem pro decem marcis denariorum, marcam quamlibet decem pennis computando in pignore habitum, tum pro sue, tum etiam omnium predecessorum et successorum suorum animarum salute ecclesie beati Mychaelis archangeli de dicto Castro-ferreo ac dominis nunc in eadem et pro tempore existentibus ac Deo iugiter famulantibus dedisset, donasset et contulisset iure perpetuo possidendum utendum, tenendum et habendum, ymo dedit, donavit et contulit coram nobis vigore presentium mediante. Datum secundo die festi beati Georgii martiris, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo tercio.

Papiron, kívül rányomott pecsét helyével, a vasvár-szombathelyi káptalan magán levéltárában. Ladula 46. fasc. V. No 1. jelzet alatt.

10. 1441 *november 22.*

«In nomine Domini, amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo quadagesimo primo feria quarta proxima post festum

beatae Elizabeth reginae, ego Demetrius literatus filius Jacobi de Pethenyehaza, licet eger corpore.» stb., végrendeletet alkot. Ebben: «Item duos libros, unum super expositione Evangelii dominicalis, alium vocabular nominatum eidem ecclesiae de Pethenyehaza» hagyja.

Átírja 1451 november 3-án Váradon Sarlói János decretorum doctor, váradi kanonok, János váradi püspök vikáriusa.

Papiron, alul fekete viaszba nyomott pecsét töredékével. Magyar Nemzeti Múzeum, Ibrányi-levéltár.

11. 1442 március 13.

Gargói László fia Ferenc szepesi örkanonok végrendeletet alkot.

«Item *breviarium* pro ecclesia in Gargo» (t. i. lego).

1442 december 7-én kelt átiratban, hártján, alul Jacobus Nicolai de Quintoforo clericus Strigoniensis közjegyzői záradékával és jegyével. Bécs, Staatsarchiv, Ungarische Urkunden.

12. 1446 június 15. Pest.

Pálóczi László országbiró parancsa a váci káptalanhoz, melyben Pál sági prépost és konventje panaszára elrendeli, hogy indítson vizsgálatot azon hatalmaskodási ügyben, amelyet Lévai Péter vajda fia László követett el akkor, amidőn embereivel a sági monostort megtámadta és kirabolta, elvivén onnan az egyházi kegyzsereket, továbbá «missalia quoque et alios libros, nonnulla etiam privilegia et litteralia instrumenta factum possessionarium tangentia».

(«— — Datum in Pesth, in vigilia festi sacratissimi Corporis Christi, anno Domini millesimo quadingentesimo quardragesimo sexto.»)

Átírja a váci káptalan 1446 július 17-én kelt jelentésében. Orsz. Levéltár. M. O. D. L. 13.924. — Ugyanekkor ugyanilyen tartalmú parancs ment a budai és esztergomi káptalanokhoz, amelyek 1446 július 18-án tesznek jelentést. U. ott. M. O. D. L. 13.925, 13.926; ld. még M. O. D. L. 22.489, 22.490.

13. 1450 május 18.

János kolozsvári dominikánusperjel az ugyanitteni szent Egyed-kolosbeli apácák beleegyezésével két missalét és egy graduálét 24 aranyforintért elad Herepei Márk erdélyi alvajdának.

Orsz. Levéltár. M. O. D. L. 36.407., pagina 101. No 2.

14. 1470 május 18. (Szentjobb.)

A szentjobbi convent bizonyáglevele, mely szerint a Losonczi Bánfi István fiai, János, András, László, György és Mihály, emberei által Báthori Miklós középszolnokvármegyei körösteleki, csehi-i, gyula-

kutai jobbágyai ellen elkövetett hatalmaskodási ügyben a károsult jobbágyok kárukra nézve «sacramenta hoc ordine deposuissent. Quod primo Elyas wolahus in sacerdotio constitutus, in praedicta possessione Kerestheleke commorans *in ablatione et deportatione duorum librorum suorum ac pecudum et ovium suarum* -----
----- centum florenorum auri dampna se percepisse-----
comprobasset...»

Papiron, hátlapján pecsét nyomaival. Orsz. Levéltár. M. O. D. L. 30.044.

15. 1473.

«Cambium altarium et proventuum universorum inter discretos etc. dominum Johannem de Epperies altaristam arae beatæ Annae ab uno et magistrum Paulum de Zneyma similiter altaristam arae beatæ Virginis etc. partibus ab altera irrevocabiliter ac testamentaliter confectum etc.»

Kassa város tanácsa előtt a fenti János oltárának ingatlan javait átengedvén Pálnak, «nichilominus dictus dominus Johannes iterum legavit et resignavit ad dictum altare tres casulas et unum brevium maiorem et meliorem et unam almariam in sacristia sub turri stantem», amint mindez végrendeletében bővebben meg van írva.

Kassa város 1460—1463. évi jegyzőkönyvének 77. lapján.

16. 1476 november 17.

A garamszentbenedeki konvent scriptora és jegyzője Fülöpösi Balázs részére az esztergomi egyháztól egy breviáriumot egy esztendőre kölcsön vesz.

Nos conventus monasterii sancti Benedicti de Juxta Gron, memoriae commendamus, quod nos pro parte circumscripti Blasii de Fylpes scriptoris et notarii nostri conventualis quendam librum breviarii de ecclesia cathedrali Strigoniensis, consentientibus eiusdem ecclesie capituli dominis canonicis pro exemplari accepimus et ad nostri medium detulimus, tali sub modo, ut a die acceptionis et delationis huiusmodi libri intra unius integri anni ambitum idem memoratus Blasius eo ipso libro, velut exemplari libere uti possit, decurso autem unius anni circulo, dilatione et contradictione absque omni, ipsum et eundem librum integre sine corruptione vel defectu aliquali remittere, ymo si opus fuerit, subtili ligamine reformatum, pellibusque novis artificiose obductum eidem ecclesie vel eiusdem capituli dominis restituere obligamur et obligati sumus, testimonio praesen-

tium mediante. Datum die dominico proximo ante festum beate Elizabeth, anno millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto.

Eredetie papiron, az esztergomi főkáptalan országos levéltárában. Conventus Sancti Benedicti, fasc. I. No 13. jelzet alatt.

17. 1478.

Az eperjesi kolostori templom számadásainak töredéke.

Ebben: «Item an eyn buch und den pit lewtin dy do habin oem gekawffin LXXXIII. den.»

Eperjes város levéltára. 436/a. szám.

18. 1479 december 10. Pozsony.

Gábor bibornok, szentszéki legatus, óhajtván, hogy «nova capella beatae Mariae virginis in castro Owar sita Jauriensis diocesis... libris, calicibus et aliis ornamentis ecclesiasticis decoretur», ezen kápolnát bizonyos ünnepeken látogatóknak búcsút engedélyez.

Hártyán, melyről a függő pecsét elveszett. Orsz. Levéltár. M. O. D. L. 18.295.

19. 1479 december 12. Pozsony.

Benedek nikápolyi püspök («episcopus Nicopolitanensis, suffraganeus-que ecclesiae Agriensis in pontificalibus...» stb.) az óvári kápolnának ugyanazon kiváltságot adja, mint előbb Gábor bibornok.

Hártyán, selymen függő pecsét némi töredékével. Orsz. Levéltár. M. O. D. L. 18.296.

20. 1483 február 11. — 1484.

Az eperjesi kolostori templom számadásának töredéke.

Ebben: «Item an den bwchern 111. ort. den.»

Eperjes város levéltára. 465/b szám.

21. 1483 április 9. Esztergom.

«Nos Ambrosius Gewrgy iudex, necnon Sebastianus Golya, Petrus Andrása, Thomas Institor, Johannes Czwdar, Bartholomeus Zekel, Nicolaus Henczy, Paulus Thergeny, Ladislaus Balassa, Gregorius Baychy, Bartholomeus Weres, Conradus Mensator et Blasius Posony iurati cives civitatis Strigoniensis» előtt «Petrus Corrigiator» és «Nicolaus Barbitonsor» esztergomi lakosok megjelenvén, Péter «domum suam in dicta civitate nostra in parochia ecclesie sancti Laurentii martiris sitam, cui scilicet ab occidentali porta, a septentrionali vero murus prefate civitatis nostre, ab orientali siquidem et a meridionali plagis domus mei Bartholomei Zekel iurati civis contigue vicinarentur», elcseréli Miklós házával, mely ugyanezen város-

ban ugyanazon parochia szomszédságában, «ab occidentali Valentini pellificis nostri concivis ab una partem, autem ex altera relicte condam Damianii *Kenyhete* habita» fekszik.

Eredeti hártján, alul a város kettős függő pecsétjével, az esztergomi fő-káptalan országos levéltárában Ladula 23. capsza 18. fasc. 3. No 7. jelzet alatt.

22. 1484 március 16.

Kornis Mihály segesdi főesperes és veszprémi kanonok végrendelete. *Ebben*: «Item predicto rectoratui Corporis Christi et omnium sanctorum lego unum missale bonum cum breviario meo in pergamento, empto a fratribus sancte Katherine, scriptos.

Tres libros impressos, videlicet bibliam et Leonardum de Utino ac confessionale ed[itum] per fratrem Antonium archiepiscopum de Florentia», nem tűnik ki világosan, hogy kire hagyja.

A veszprémi káptalan országos levéltárában Testamenta ecclesiastica 2. jelzet alatt.

23. 1484 május 18. (illetve ápr. 12) — 1489 október 7.

Kivonat Késmárk város harmincad számadáskönyvéből. (1484 máj. 18.)

1484.

Ambrosius.

Item induxit libros varios pro florenis XX. feria tertia post Zophie.

— — — — —
Item induxit libros pro florenis XX. feria II. ante Tiburcii. (Ápr. 12.)

— — — — —
Item induxit libros pro florenis XX. in die Marie Magdalene. (Július 22.)

— — — — —
Item induxit libros pro florenis XXV. feria IIII. ante Galli. (Október 12.)

1485.

Ambrosius.

Item induxit libros appressos pro florenis XX. dominica ante festum sancti Georgii. (Április 22.)

— — — — —
Item induxit libros et res pro florenis XX. in vigilia sancti Jacobi apostoli. (Július 24.)

1489.
Ambrosius.

Item induxit libros et arma pro florenis XL, ad festum sancti Jacobi.
(Július 25.)

Item induxit libros pro florenis X et duas schwbas pro florenis VIII,
feria III^a post Francisci. (Október 7.)

Késmárk város 1480—1494-ig terjedő harmincad számadáskönyvéből.

24. 1485.

Az eperjesi kolostori templom számadáskönyvének töredéke.

Ebben: «Item czu mesbuch das man hot gegebun irbir lewte 1 1/2 fl.
Item ain mesbuch VI den.»

Eperjes város levéltára. 484/a szám.

25. 1488 március 9. *Streza.*

«In nomine domini Jesu Christi, amen. Anno nativitatis eiusdem anno millesimo quadringentesimo octuagesimo octavo, in dominica oculi in domo habitationis mee in Streza, ego Matheus Dezem plebanus parochialis ecclesie beate Marie virginis in dicta Ztreza» végrendeletet alkot.

Ebben: «Item librum breviarii in pargameno valentem duodecim florenos lego ecclesie mee.»

«Item legendam meam in pargameno lego ad predictum monasterium heremitarum.¹ Alter autem liber in monasterio existens, nomine manipulus curatorum est mihi in pignore pro uno floreno, qui si redimetur per dominum Georgium Halews, idem florenus detur ad predictum monasterium. Item quendam parvum libellum in pargameno, nomine Jacobinus, lego ad dictum monasterium.»

Papiron, alul hét rányomott gyűrűs pecsét helye. Orsz. Levéltár. M. O. D. L. 34-931.

26. 1490.

Egervára felszerelésének leltára.

1490.

«Registrum super rebus magnifici domini mei in prima domo thaver-nica in Egerwara.»

¹ T. i. a strezai pálosoknak.

28. 1492 augusztus 28. Buda.

Bátori István országbíró előtt István szerémi püspök az elhunyt Nagylucsei Orbán egri püspök és rokonai lelki üdvéért elmondandó misék fejében az egri káptalannak javakat adományoz, többek közt: «Item *librum missarum*, quem missale vocant in membranis impressum et exornatum minio cum insignibus eiusdem domini episcopi . . . pientissime donavit».

Hártyán, alul selymen függő kopott viaszpecséttel, az egri főkáptalan magán levéltárában Numerus 9. divisio 2. fasc. 2. No 1. jelzet alatt.

29. 1469 január 24.

Az erdélyi káptalan bizonyoslevele arról, hogy a pókafalvai pálosok egyházuk kincseivel «necnon *libris*, *campanis*» stb. felkerekedve, elhagyták kolostorukat s abba visszatérni nem akarnak, mire Pókafalvai Kereky Boldizsár és fivérei a nevezett kolostort a minoritáknak adták.

Eredetie az Erdélyi Muzeumban, Kolozsvárott, gr. Kemény J. gyűjteményében.

30. 1500 április 6. Róma.

A római bíbornoki kollégium óhajtván, hogy a «capella sancti Petri sita in ecclesia assumptionis beatae Mariae virginis in Madaras Albensis diocesis . . . in suis structuris et edificiis debite reparetur, conservetur et manuteneatur, necnon *libro*, *calicibus* . . . decenter muniatur», az e kápolnát bizonyos napokon látogatóknak búcsút engedélyez.

Rongált hártán, pecsétje elveszett. Gyulafehérvári püspöki levéltár. I. csomó. (1224—1710.)

31. XV. század.

Valamely ismeretlen tanuló költségjegyzéke.

«Item registrum habiti sew recepti super me ac expositionis eiusdem.»

— — — — —
«Item tres libros papirii conparui viginti quatvor den. XXIII.»

Papiron, hosszúkás könyv alakban, a Magy. Nemz. Muzeum törzslevéltárában.

32. XVI. század eleje. (Év n.)

A győri szent Demeter-oltár javainak leltára. (Kivonat.)

Inventarium super bona altaris sancti Demetrii martiris per dominum Czwpor fundati.

Item dus indumenta sacerdotalia stb.

Item Benedictus Kemenczey dotavit altare predictum... uno *libro missali impresso*...

Item idem altare habet unum *librum missalis de pargameno*, que ego feci illuminare fl. IX et ligare fl. 1¹/₂.— stb.

Győri káptalan magán levéltára. Cím. theka X. No 838.

33. *XV. század eleje. (Év. n.)**

Damás vár leltára.

«Item registrum super res et bona castri Damas per Petrum de Korothna castellanum precedentem et ad manus egregii Gregorii Horwath assignata.

— — — — —
«Res ecclesiastice.

Item paramenta sacerdotalia III.»

— — — — —
«Libros quatuor veteres, unum viaticum.»

Eredetie papiron, a budapesti egyetemi könyvtárban. Litt. orig. No 262.

34. *1507 augustus 24.*

Verőce vár leltára.

«1507°.

Registrum factum in festo beati Bartholomei apostoli super pixides et aliis rebus sew clenodiis castri Werewcze...» stb.

— — — — —
«Item missalia II.»

Eredetie papiron, hosszúkás könyvalakban. Orsz. Levéltár. M. O. D. L. 36.987.

35. *1514.*

Kromer Györgyné halála utáni kiadások jegyzéke.

«Registrum expositorum post mortem prenominatae quondam domine Girg Cromerin, potissimum super Stephanum heredem...» stb.

— — — — —
«Rectori scholarum pro duobus psalteriis fl. II.

Notario Martino pro priori registro sparsim conscripto den. XL.»

Eredetie Eperjes város levéltárában. 758/b szám. 39. lap.

36. *1517.*

Jegyzéke azoknak, akik Eperjesen a királyi adóra pénzt kölcsönöztek.

«1517.

Registrum eorum, qui ad taxam regiam mutuarunt pecunias.

— — — — —
Fraternitas braxatorum super emtione vinorum mutuavit civitati
fl. XL.

Civitas etiam obligatur ad hanc czecham fl. VI pretextu Cristani
notarii, qui hanc czecham suscepit pretextu legum imperialium ab
eo emptarum, soluti sunt anno 1517. sabbato dummodo domini
rationem sederunt.»

Eredetie Eperjes város levéltárában. 758/b szám. 114. lap.

37. 1518 január 25. *Esztergom, Csábrági Péter házában.*

Medelfordiai Bangssen János fia, Olaus, Bakócz Tamás bíbornok-
érseknek, mint szentszéki követnek jegyzője Robini János mester
nevében Csábrági Péter esztergom-szentgyörgy-mezei kanonokot
könyvekről és írásokról nyugtatja.

Ego Olahus Joannis Bangssen de Medelfordia, notarius legationis
reverendissimi domini Thome cardinalis Strigoniensis legati apostolici
in partibus Hungarie etc. fateor per hoc manus mee scriptum me
recepisse a venerabili magistro Petro de Chabrag canonico ecclesie
collegiate sancti Georgii de Viridi Campo Strigoniensi quasdam
botulas (?)¹ providi magistri Johannis Robini consocii mei alias
scriptoris bullarum legationis eiusdem domini Thome legati videlicet
unum formularium instrumentorum impressum, aliud formularium
supplicationum sacre penitencie. Item decalogum Virgilio Zal-
burgensis. Item bullas diversorum pontificum in certis quinternis
dissolutis. Item Alanum de materiis theologie cum certis aliis
scripturis et supplicationibus ac minutis, in quadam valisia corea
reperitis, pro quibusquidem libris seu formulariis et scripturis aliis
prefatum dominum Petrum quittum et expeditum nomine dicti
Johannis Robini socii mei reddo atque committo. Datum Strigonii in
domo prefati domini Petri Chabragy ipso die sancti Pauli apostoli
conversionis, sub anno Domini 1518.

Idem Olaus Joannis notarius
qui supra manu propria fidem facit.

Kivül: Recognitio Olai notarii pro retulis magistri Joannis Robini.

Papiron, a gr. Erdődy-család levéltárában Galgócson. Ladula 47. fasc. 1. No 10.

¹ Javított szó, valószínűleg inkább: rotulas.

38. 1520 június 7. (Bártfa.)

A bártfai plébánia leltára.

«Inventaria domus curie plebani.

— — — — —
Libri.

Breviarium 1. — Alios libros quos habeo, puto in numero fore XVI. —»

Eredetie Bártfa város levéltárában.

39. 1520 körül.

Sztenicsnyák vár leltára.

«Registrum ingeniorum, victualiumque et aliarum rerum in castris illis, qui per egregium Nicolaum de Rayk sunt occupati et per ipsum eidem reperti.

— — — — —
Item in castro Ztanysnak.

— — — — —
Item breviarium unum in sclavonico scriptum.»

Papiron, hosszukás könyvalakban. Orsz. Levéltár. M. O. D. L. 26.235.

40. 1521.

Fejérvő vár leltára.

«Anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo, inventarium castri Fejrkeu etc. ... In capella ... misale unum...»

Papiron, alul két, fekete viaszba nyomott s papírral fedett gyűrűs pecséttel, a Magy. Nemz. Múzeum törzslevéltárában.

41. 1523 május 13. (Krakkó.)

Krakkó város tanácsának bizonyáglevele, mely szerint Remer Jeromos és «*Joannes Beyer bibliopola concives nostri*» tanúk valának, midőn Schonfelder Bálint bort vett «*Oswaldus de Zarisch Ungariae*»-től és «*Michael plebanus de eadem Zarisch, frater eiusdem Oswaldi, qui fuit interpres ex Ungarico in latinum*» Schonfeldernek nyugtát is adott, melyet a tanács is megtekintett.

Papiron, alul a város papírral fedett vörös viaszba nyomott kisebb pecsétjével, Eperjes város levéltárában, 1109. szám alatt.

42. 1523 július 2. Eperjes.

Chunis Mátyás, a szabad művészetek mesterének és a theológia babérkoszorúsának levele Zalkán László egri püspök és királyi kancellár-

hoz, melyben krakkói könyvtára elégséről, továbbá más egyéb ügyekről ír.

«Reverendissime presul et domine gratiosissime! Post humilimam servitiorum commendationem, ut eadem paucissimis rem omnem teneat, neutiquam sine causa reditum meum hactenus distulisse putet, quoniam quidem nec omnibus tum paramentis, tum aliis necessariis paratus usque nunc eram, fortuna non undique obsecundante infelici omine Graccovie (igy!) damnificatus igne, ubi in absentia mea et rerum suppellectilia (tametsi curta) *et librorum bibliothecam* funditus exustam amisi»... stb.

«Ex Epperies, secunda die julii, anno ab orbe redempto 1523.

Eiusdem reverendissime dominationis vestre

humilis capellanus,

Mathias Chwnys artium magister et sacre theologie baccalaureus alias per reverendissimam dominationem vestram electus suffraganeus Agriensis functus.»

Kivül címzés: Reverendissimo in Christo patri et domino domino Ladislao Zalcano, episcopo Agriensi, necnon cancellario regio supremo domino nostro gratiosissimo.

Eredetie papiron, töredékes vörös viasz zárópecséttel, Eperjes város levéltárában 1113. szám alatt.

43. 1524 augusztus 5.

Szeben város tanácsának ítélete a Tonheuser Péter nagycsúri plébános, Geréb Péter enyedi és Huszár János szebeni polgár közt folyó perben, melyben érdekelve volt János könyvkereskedő is.

«Ex commissione dominorum de consilio.

Quod nobis, in domo consistoriali nostra iudicialiter consedentes comparendo in nostri presentia venerabilis Petrus Thonheuser plebanus de Magno Horreo tanquam actor ex una, necnon circumspectus Petrus Gereb concivis Enyediensis veluti in causam attractus partibus ab altera, ubi prenominatus actor per modum querele egit in hunc modum, quod cum annis superioribus circumspecto Johanni Hwzar concivi civitatis nostre Cibiniensis certam pecuniariam summam, utputa florenos centum et septuaginta quinque mutuo prostitisset, illique debitum petenti dictus Johannes Hwzar cum non

haberet aut reddere recusaret et iam in monasterium propter es alienum *tanquam asilium* confugisset, id ipso actori rescienti bona prefati Johannis Hwzar coram iudice ecclesiastico, suo scilicet ordinario arrestasset et ibidem causam prescriptam diu egisset. Interim, quo causam eandem prosequeretur, circumspectus Petrus Gereb civis Enyediensis domum quandam, quam scilicet *Johannes Bibliopola* prenotato Johanni Hwzar pignoris titulo ante literatorie statueret et eandem ipsam domum Johannis Hwzar ulterius et consequenter prefato Petro Gereb assignatis sibi literis obligatoriis, quibus median-tibus Johannes bibliopola illum assignaverat, deinde pignoris titulo inscripsisset,¹ quibus peractis, prenominatus Petrus Gereb cupiendo rebus suis mature consulere et prospicere coram senatui Cibiniensi pro tempore constituti prelibatam domum mediantibus literis obligatoriis Johannis Hwzar in suorum debitorum sortem juridice optinisset»... végül is a tanács Gerébet harmadmagával leteendő esküre ítéli, arra, hogy a Huszár-féle kötelezőlevélben rasura nem volt. Geréb az esküt letevén, felmentik.

«Actum Cibinii feria sexta ante festum beati Laurentii martiris, anno 1524.»

Szeben város jegyzőkönyvének I. kötetében, a 18—19. lapokon.

44. 1525 február 23.

Jegyzéke azon javaknak, amelyeket Monoszlai András mester, aradi kanonok az esztergomi egyház sekrestyéjéből tanuk előtt elvitt.

Anno Domini millesimo quingentesimo quinto, vigesima tertia die mensis februarii.

Magister Andreas de Monoszlo canonicus ecclesie Orodien-sis exportavit ex sacristia Strigoniensi res infrascriptas, presentibus dominis Johanne Kermendino lectore, Ladislao Kaplyon preposito sancti Georgii, Joanne Bak de Azzonfalwa et Andrea Kayary canonicis ac Caspar succustode et me Georgio de Zan.

Unam tecam lineam rotundam in qua continentur privilegia super Symand, Dezk, Gyarak et alie nonnulle litere videlicet metales super Kasaker etc.

Item librum privilegiorum scriptum in pargameno foliorum novem absque coopertorio, sub sigillo pendenti condam Wladislai regis.

¹ Így ! inscripsisset helyett.

Unum prothocollum continens fassiones factas in capitulo Orodienti, quod finiebatur per annum millesimum quingentesimum decimum septimum et incipiebatur anno millesimo quingentesimo decimo quinto. Quatvor capsas ex tela nigra continentes diversas literas processuum octavaliū.

Unam tecam parvam quadvangularem in qua continebantur certe litere continentes porcionem possessionariam eiusdem capituli Orodientis. Thordensem concernentes et etiam alie certe litere.

Magister Andreas de Monozlo manu propria
stb.

Eredetie fél iv papiron, az esztergomi főkáptalan országos levéltárában
Ladula 20. Capsa 14. fasc. 8. No. 2. jelzet alatt.

45. 1526 *április 15.*

A császári káptalan II. Lajos király 1525 *augusztus 22-én* Budán kelt parancsára többek közt Fejérkő (Feyerkew) várát leltározván, itt «in capella ibidem et in eodem castro constructa» talált «unum missale de modo ecclesie Strigoniensis metropolitane».

(Datum die dominico proximo post festum beatorum Tiburcii et Valeriani martirum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto.)

Papiron, kívül rányomott viaszpecsét helye. Orsz. Levéltár. M. O. D. L. 24. 179.

46. 1528 *május 6. Buda.*

Nádasdi Tamás budai várnagy egy oklevelének mása, melyben előfordul Kisserjéni Ferenc (Franciscus de Kysseryen) «*custos librorum camerae hungaricae*» Budán.

Bécs. Staatsarchiv. Ungarn. Allgemeine Akten. 8. csomó.

47. 1528.

Kivonat Szeben város ezen évi számadáskönyvéből.

Registrum perceptorum et extradatorum domini Anthonii villici civitatis Cibiniensis ad necessitates civitatis, anno Domini millesimo quingentesimo 28.

Empti sunt ad hoc registrum tres libri papiri et pro illigatione simul solvi ffl. o. den. 38.

Scribae autem huius registri solvi ffl. 1 den. o.

Nagyszeben város levéltárában őrzött «Stadthannen» (villicus) számadások 1528. év kötetének 44. lapján.

48. 1533 március 11. Pozsony.

János lundi érsek levele I. Ferdinánd királyhoz, melyben írja:

«Nobis impresentiarum incumbit eidem regia maiestati vestrae gratias agere de misso ad nos *libro* iurium suorum ad totum regnum Hungariae, quo usi fuissetis et utemur oblata commoditate, quam maiestas vestra nobis praescribere dignabitur.»

Bécs. Staatsarchiv. Ungarn. Allgemeine Akten. 22. csomó.

49. 1533 május 16.

Nádasdi Tamásné Kanizsán levő drágaságainak összeírása.

«Super residuum rerum dominae condam palatinae...» stb.

— — — — —
«Duo libri effigiati et ter eius est apud Petrum Pereny.»

Orsz. Levéltár. Nádasdy-számadások, a) csomó.

50. 1533 augusztus 5. Bécs.

I. Ferdinánd magyar király gyóntatója, Faber János bécsi püspök (budai prépost) levele a pápához, melyben közli, hogy könyveket küld neki s egyúttal csatolja kinyomatásra került könyveinek jegyzékét.

Post beatissimorum Sanctitatis vestrae pedum

oscula sese humilime commendat.

Beatissime in Christo pater! Peroportune mihi in presentiarum in mentem venit, me aliquoties antea ad Sanctitatem vestram de lucubrationibus nonnullis, quas in mediis quodammodo regionum negotiorum undis, bellicorumque tumultuum procellis aedidi perscripsisse, at eiusmodi occasio, qua commode tales libros Sanctitati vestrae transmittere potuerim, numquam sese offerre voluit. Nunc vero cum ad manus habeam tabellionem, qui non modo gestandi molestiam non detrectet, verum et ea fide, ut non addubitem, quin haec recte illi concredi possint, quae quum ita habeant nolui committere ut is vacuis manibus Romae coram summo pontifice compareret, quin potius ut Sanctitas vestra re ipsa deprehendat, me hactenus, quod ad catholicae fidei propugnationem ac sedis apostolicae defensionem attinet, plane nihil reliqui ferisse eos hosce libellos reliquorum operum meorum impressorum imprimendorumque veluti gustum quendam Sanctitati vestrae exhibeo, simul orans, quatenus Sanctitas vestra absolutissimi iudicii sui

album calculum adiicere dignetur. Caeterum eorum voluminum quae in aliquot tomos digesta propediem publicare constitui, schedam Sanctitas vestra per presentium latorem hiis inclusam accipiet. His me Sanctitati vestrae humilime commendo, quae in domino Jesu bene valeat. Datae Viennae, quinta Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo tricesimo tertio.

Eiusdem Sanctitatis vestrae

humilimum mancipium

Joannes episcopus Viennensis.

Catalogus librorum Joannis Fabri episcopi Viennensis Austriae, serenissimi Romanorum Hungariae Bohemiaeque regis confessoris ac consilarii.

De sancta civitate Dei Hierusalem.

De manna admirabili.

De archa foederis pro sacramento eucharistiae.

Consolatorii contra Turcos.

De miseria vitae humanae.

Contra anabaptistas.

De octo beatitudinibus.

De militia Christiana.

De veritate corporis et sanguinis domini nostri Jesu Christi in sacramento eucharistiae.

De fide et bonis operibus.

De quadraginta duabus mansionibus filiorum Israel.

Diversi sermones de tempore et sanctis.

De virtutibus et insigni patientia Jobis.

De primatu Petri ac Romanae ecclesiae.

De intercessione sanctorum adversus apostatam Oecolampadium.

Contra anabaptistas.

Apologia contra Lutheranos.

Antilogiae. Contradictiones Lutheri.

Confutatio quarundam haeresium Lutheri.

Oratio ad regem Angliae de tyrannide Turcorum.

Oratio funebris pro exequiis dominae Margarethae archiducissae Austriae, ducissae Burgundiae.

Adversus Lutherum apostatam impie sententem omnia ex absoluta necessitate evenire.

Defensio catholicae fidei adversus anabaptistas.

Confutationum Zuinglianae doctrinae libri sex.
 Commentum super visitatione saxonica.
 Responsio ad impudentissimum librum Jonae haeretici.
 Confutatio haeresis Manichaeorum in sacramento contra quendam
 Silesitam.
 Victoria catholicorum Helvetiorum adversus Zuinglium.
 De sacris temere non vulgandis.
 Quae in sacra scriptura et creatori et creaturae quas communia,
 precipue tamen Deo ascripta sint.
 Isagoge sex articulorum adversus Zuinglium.
Kivül címzés: Sanctissimo ac beatissimo in Christo patri ac domino
 domino Clementi papae VII. sacrosanctae Romanae ac universalis
 ecclesiae antistiti maximo, domino suo clementissimo.
 Papiron, zárópecsét helyével. Vatikáni levéltár. Principi. 8. kötet. 125., 126.,
 134. ll.

51. 1533.

Báthori András Bonaventura nyugtatója Turzó Eleket, az atyja, Báthori
 András által Turzónál Sempte várában letétbe helyezett javak
 visszaadásáról. Többek közt nyugtat: «Missalem librum veluto
 nigro tectum».

Eredetie a gróf Erdődy-család galgóci levéltárában. Lad. 95. fasc. 9. No 7.
 jelzet alatt.

52. 1533.

A topuszkói vártemplom javainak leltára.

«Regestum factum super rebus ecclesiae beatae Mariae virginis in
 castro Topozka existentibus et inventarium per magnificum domi-
 num Petrum Keglewych de Bwsin...» stb.

— — — — —
 «Libri diversi XXI.»

Eredetie Orsz. Levéltár. Nádasdy-számadások, a) csomó.

53. 1536.

Kivonat valamely ismeretlen egyén könyvjegyzékéből.

Catalogus librorum tam catholicorum, quam hereticorum, anno 1536.
 109/a lap. *Sermones et homiliae.*

(Ezek közt:) *Sermones et modus praedicandi Hungari cum passione
 Domini.*

112/a lap. *Historica et cosmographia*.

(Ezek közt:) *Cronica Hungarorum*.

112/b lap. *Crucigeri Vngarici*.

113/a lap. *Turcken Handlung in Hungern*.

113/b lap. *Coronatio Ferdinandi in Hungaria*.

Sibenburg von Turcken.

Zwinglius, Oecolampadius, Lampertus.

120/b lap. *Waldenses ad regem Hungariae*.

Eredetie könyvalakban a bécsi Nationalbibliothek kéziratai közt. Cod. 11.850.

54. 1539 február 23. *Nagyszombat*.*

A gyermekgyilkos nagyszombati zsidók javainak összeírása.

Describuntur res et bona judaeorum puericidarum Tirnaviensium pro sacratissima regia maiestate per me Thomam Francisci tricesimatorem suae maiestatis praesentibus tribus consulibus juratis Tirnaviensibus fidele confiscata.

Primo domus cum omnibus juribus et pertinentiis Simonis Glazer vocati 23. februarii 1539.

— — — — —
Tres libri hebraici.

Két ív papíron. Orsz. Levéltár. Urbaria et Conscriptiones fasc. 75. No 30.

55. 1539.

A zágrábi káptalan vizsgálato tart Frangepán Farkas gróf ellen, aki a káptalan hites emberét mindenéből kifosztotta s a *«librum breviarii»*-t is elszedte tőle.

Orsz. Levéltár. Neo Reg. Acta. fasc. 1645. No 21.

56. 1540 április 17. *Gandani*.

I. Ferdinánd magyar király levele Nansea doctorhoz!

«Reddite sunt nobis binae literae tuae unacum libellis abs te non minus pie, quam ingeniose in communem tuendae religionis nostrae utilitatem compositis, quos clementer accepimus animumque istum et sacra studia tua praesertim in docendo populos et subditos nostros ea quae ad vestram pietatem pertinent, magnopere probamus, prosequuturi eiusmodi labores...» stb.

Staatsarchiv. Bécs. Ungarn. Allgemeine Akten 41. csomó.

57. 1541 körül, szeptember havában.

A veszprémi egyház kanonokjai a török elől Sopronba viszik az egyházi paramentumokat, köztük :

«Item missalia duo cum fibulis argenteis disposita et cum veluto nigro ab extra cooperta».

Veszprémi káptalan magán levéltára, 1544. Veszpr. eccles. et capit. No 82.

58. 1543 december 1.

A pozsonyi káptalan a győri káptalant a nekik kölcsön adott antiphonarium visszaszolgáltatásáról nyújtatja.

Nos capitulum ecclesiae Posoniensis, memoriae commendamus quod annis superioribus, cum *libri* ecclesiastici praesertim ad chorum ecclesiae episcopalis Jauriensis pertinentes et facientes per exustionem fuissent amissi, quendam librum antiphonarium ad ecclesiam parrochiam sancti Laurentii martyris extra muros huius civitatis Posoniensis, hoc tempore disturbiorum demollitae, venerabili capitulo praedictae ecclesiae Jauriensis pro divinis ex eo in eorum ecclesiam Jauriensem peragendo precario concesseramus super eiusdem rehabitionem, reverendus dominus Blasius de Waarda doctor praepositus eiusdem ecclesiae Jauriensis tum suo, tum praedicti capituli ecclesiae Jauriensis nominibus sub pena centum florenorum hungaricalium suas nobis pro securitate dederat literas, qua multis nunc nos praepediti curis, eas perquirere non valemus, et quia ide capitulum ecclesiae Jauriensis antedictum librum antiphonarium dictae ecclesiae sancti Laurentii martyris eis, ut praefertur precario concessum, nobis prout acceperat, ita salvum restituit, proinde nos literas praedictas praefati domini Blasii praepositi recognitionales et obligatorias (etiam si reperiri possent et ad lucem deveniri) reddimus nullas, inefficaces et nemini nocituras et insuper annotatum capitulum ecclesiae Jauriensis scilicet et praefatum dominum Blasium praepositum ac eorundem successores universos de et super eodem libro antiphonario illiusque nobis restitutione reddimus quittos et expeditos ac modis omnibus absolutos vigore et testimonio praesentium mediante. Datum sabbatho proximo post festum sancti Andreae apostoli anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo tercio.

Papiron, kívül rányomott pecsét helye, a győri káptalan magán levéltárában, cimeliotheca IX. No 653. jelzet alatt.

59. 1546 február 9. Huszt.

Kivonat Huszt vára leltárából.

Regestum super rebus inventis in arce Hwzth post deditionem eius, quae facta est in festo Apolloniae, anno Domini 1546.

— — — — —

Item literae privilegiales et aliae variae causales scrinio uno.

— — — — —

Orsz. Levéltár. Urb. et Conscr. fasc. 99. No 2.

60. 1547 február 5.

Österreicher Lénárd sárosi várkapitány végrendelete. (Kivonat.)

«Rogavit autem dominum Wernherum, ut apud regiam maiestatem pro impetranda residua summa diligenter instare velit. Ex ea summa legavit florenos ducentos ad fovendos *studiosos in scholis* recte institutis...

— — — — —

Quod si vero Deo ita ordinante haerede mortuo et iste tres nepotes decesserint, commisit arbitrio tutorum, ut omnis illorum hereditas convertatur *in usus scholarum*, alendis doctoribus et studiosis et ad conservationem ministerii verbi in ecclesia. Agros quos in campis Saros habet, una cum satis legat omnibus tribus fratribus Joanni Osterreicher haeredi et Ulrico et Valentino, ut ex illis studia illorum alantur ex aequo. Hortum quendam, qui fuit Oswaldum impignorum sibi esse florenis duobus, is si redimatur ad studia dictorum puerorum legavit.

— — — — —

Habere se novalia in metis Meggye, quae suis pecuniis curavit extirpari, ea quoque ad studia dictorum puerorum legavit.

— — — — —

Domino Petro Senfftlebio concionatori Epperiensi vaccam unam, domino judici de Epperies Emerico Fontano vaccam unam.

— — — — —

Magistro *scholae* Sarosiensis, Martino literato legat de flaveo kysring ulnas sex. *Libros* suos omnes legat ad domum Epperiensem pro usibus heredis.

Kiadja átiratban 1560 június 30-án Eperjes város tanácsa. Közös pénzügyi levéltár. Hungarn. 14.346. csomó.

61. 1547 május 22.

I. Ferdinánd király és nővére, Mária királyné közti perben, mint a zágrábi püspök tudja: «Fecerunt mentionem *Tripartiti operis consuetudinarii juris regni Hungariae* et ob id huiusmodi opus pro parte maiestatis suae apud acta produci debet, ideo maiestas sua regia commisit, ut reverendissimus dominus Zagrabiensis huiusmodi opus tripartiti typis excusum habere atque vel ad manus maiestatis suae regiae, vel eiusdem vicecancellarii, domini doctoris Jacobi Jonae consignari curet, idque quamprimum fieri potest».

Erre a zágrábi püspök ezt a választ írta:

«Opus Tripartitum juris Hungariae et etiam responsum maiestatis regiae in conventu Tyrnaviensi regnicolis datum est Pragae inter alia monumenta cancellariae Hungaricae...» stb.

«Zagrabiensis etc.»

Staatsarchiv. Bécs. Ungarn. Allgemeine Akten. 54. csomó.

62. 1547 június 9.

Kivonat Kassa város jegyzőkönyvéből.

«Caspar *bibliopola* de Eperyes arestat omnia bona Martini Zabo pro fl. VI. denar. X. — In festo Corporis Christi.»

Kassa város 1536—1552. évi jegyzőkönyvében.

63. 1547 szeptember 17.

Kivonat Monyorókerék vár leltárából.

Regestum inventarii arcis Monyarokerek per spectabilem et magnificentum dominum comitem Thomam de Nadasd ad manus magnifici domini Petri Erdewdy sabbato post festum Exaltationis sanctae Crucis assignatum 1547.

— — — — —
In stuba testudinata.

— — — — —
Ibidem libellus praecationum 1.

— — — — —
Penes eandem in stuba magna.

Ibidem libri — — — 2.

In dormitorio.

Ibidem libri parvi — — 5.

A vasvár-szombathelyi káptalan országos levéltárában Litteralia instrumenta fasc. 30. No 28. jelzet alatt.

64. 1548.

Kivonat Nagyszében város ez évi számadáskönyvéből.

Registrum villicatus civitatis Cibiniensis domini Matthie Ponczler,
anni Domini 1548.

Sequuntur communia extradata domini villici ad varios usus civi-
tatis 1548.

Item empto libro papyri ad regestum conficiendum pro ffl. O. den 8.

Item pro papyro ad regestum et pragameno soluti ffl. O. den 38.

Nagyszében város levéltárában. Számadáskönyvek, fasc. 2.

65. 1549 február 18. Huszt.

Kivonat Huszt vára inventáriumából.

Inventarium super rebus in arce Hwszth per egregios dominos
Mathiam Brodaryth et Stephanum Mekchei tempore resignationis
eiusdem arcis relectis, decima octava die februarii anno Domini 1549.

Missale lacerum unum.

Scrinium cum literis quibusdam alienis.

Orsz. Levéltár. Urb. et Conscr. fasc. 75. No 39.

66. 1549 október 16.

Kivonat Várdai Pál esztergomi érsek javainak inventáriumából.

Conscriptio rerum inventarum reverendissimi domini Pauli de Warda
archiepiscopi Strigoniensis, locumtenentis regiae maiestatis die 16.
mensis octobris facta.

Evangelii liber, cum certis antiquis ornamentis et lapidibus rudibus
antiquis in pergameno scriptus.

Cista sexta: Habet literas certas et regesta cum saccis literariis.

Cista septima, minor, habet literas certas, quae excusae et perlustratae
non sunt, sed obsignatae cum signo 8.

Cista octava paulo maior, quae dicta est habere sigillum duplex et

literas certas. Non est haec aperta, sed relicta eodem modo... stb.

— — — — —
Közös pénzügyi levéltár. Bécs. Hungarn. 14.335. csomó.

67. 1549.

Kivonat Nagyszeben város ez évi számadáskönyvéből.

1549. NP. Rationarium prudentis et circumspecti domini Matthie Ponczler villici civitatis Cibiniensis super universa percepta et extradata villicatus anni Domini 1549.

— — — — —
1549. Sequuntur communia extradata domini villici... stb.

— — — — —
Pro papyro ad regestum dati ffl. O. den. 8.

— — — — —
Nagyszeben város levéltárában. Számadások, második csomó.

68. 1549.

Kivonat a magyar királyi udvari kamara ez évi számadásaiból.

Ratio proventuum paratae pecuniae ad cameram Hungaricam regiae maiestatis administratae in anno Domini 1549.

— — — — —
Ultima decembris.

Papirus pro scribendis literis et regestis in camera empta est fl. 20. den. 44.

— — — — —
Pergamenae pro colligandis regestis fl. 1. den. 88.

— — — — —
Spagum pro colligandis fasciculis literarum ex camera mittendarum den 78.

Quarto papirfüzet a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában. Kamarai iratok 921/I. szám.

69. *A XVI. század közepe táján.*

Kivonat Gyulaffy László javainak inventáriumából.

Gywlaffy Laczko marhaya zama.

Emlekezeth myny marham marat Czyobantzban.

— — — — —
Tyzenket kóny.

— — — — —
Gróf Bethlen-levéltár. Keresd. Gyulaffy-iratok.

70. *A XVI. század közepe táján.*

Az esztergomi káptalan javairól felvett inventárium töredéke.

In 6ta ladula...

Item liber alius qui canon missae inscribitas etiam magno folio.

Item duo libri sinodales in folio.

Félv papíron, az esztergomi főkáptalan magán levéltárában. Ladula 85.

71. *A XVI. század közepe táján.*

Serjéni Ferenc könyveiről szóló feljegyzés.

Libri varii maiores et minores relictus sunt in domo domini Francisci

Serieny numero centum et octoginta.

Papíron. Orsz. Levéltár. Lymbus III. sorozat. XVI. század. 5. csomó.

72. *1550 március 10. Bécs.*

A Bécsben tanuló Nádasdi László levele anyjához, melyben egyebek közt ezt írja: «Nunc nimis indigeo pecuniis, quoniam libros mihi deberem comparare».

Orsz. Levéltár. Nádasdy-missilisek. N.-csomó.

73. *1550 június 23. Kapu.*

Nádasdi László levele Nádasdi Tamáshoz, melyben a részére megvásárolt könyveket köszöni meg, bár amit leginkább óhajtott volna, t. i. a bibliát, nem kapott, kéri, hogy vegyen neki bibliát is. (Kivonat.)

«Quod tua magnifica dominatio tum comparuerit alium iterum eruditorem, tum quod libellos per eum jussit mihi unacum aliis meis comilitonibus charissimis emi, immortales ago vestrae dominationi magnificae gratias, attamen, quod magis desiderabam, illis potire nequivi, nempe *biblia*, cuius lectio meum animum magis, ut opinor erudire ac informare religiose potuisset, quamvis ne isto quidem beneficio vestrae magnificae dominationis dignatus me unquam fuisset, sed tamen cum altera vice eadem nobis omnibus libros aliquando iubebit coemi, oro vestram dominationem, ut dignetur mihi *biblia* solvere, cui rei vestrae dominationi meis perpetuis servitiis pro eiusdem erga me beneficiis satisfacere usquam conabor.»

«Datum ex Kapu, 9. Calend. Julii, anno Domini 1550.»

Papíron. Orsz. Levéltár. Nádasdy-missilisek. N.-csomó.

74. 1552 május.

Kivonat Detrekő vár leltárából.

Item inventarium arcis Detrewkew.

Item librum missale 1.

Item librum antifonale 1. *Más kézzel megjegyve: laceratum.*

Orsz. Levéltár. Urb. et Concr. fasc. 96. No 2.

75. 1553 július 15.

Kivonat az esztergomi káptalan javainak inventáriumából.

Regestum super res et bona ecclesiae Strigoniensis in festo divisionis apostolorum denuo revisa et in ladulas collocata, anno 1553.

De cista A. exceptae res.

Evangelii liber cum certis antiquis hornamentis et lapidibus rudibus antiquis in pergameno scriptus.

Egy iv papiron az esztergomi főkáptalan magánlevéltárában: Ladulá 41. fasc. 4. No 2. és 3. alatt.

76. 1553 december 4.

Kivonat Zalavár magyarnyelvű inventáriumából.

Ezer ewth zaz 1553 zenth Barbala azon napyan ez registhromoth iratha Zolthay Andreas es Chany Akaczyos nagchagos Nadasdy Thamas wronk parancholathyabol Zala warnak mynden inuenthatriomyarol Eychynthywl fogva naghyk, ky az warba wolna... stb. Az eghaz marhayanak mynden hoza valorol... stb.

Missal kenuek ⁱⁱⁱ.

Az kenueek somaya ^oĪXXVII.¹

Orsz. Levéltár, Nádasdy-számadások c) csomó.

77. 1553 december 17 Pozsony.

Kivonat az esztergomi főegyház javainak összeírásából.

Anno Domini 1553. decima septima die decembris Posonii ex tribus ladulis A, B, C literis signatis, praesentibus reverendissimo domino

¹ Azaz = 127.

Nicolas Olaho archiepiscopo Strigoniensi ac venerabilibus Mathia Graeco lectore, Paulo de Papa cantore canonicis Strigoniensibus ac Petro Paulino praeposito beati Petri Agriensis, Georgio Hozzwothy magistro curie, Emerico de Saag provitore Psoniensi praefati reverendissimi domini archiepiscopi sunt hae infrascriptae res ecclesiae Strigoniensis praefatae et in unam magnam ladulam impositae et sigillis eiusdem reverendissimi domini ac capituli Strigoniensis obsignatae.

Euangelii liber cum caeteris antiquis ornamentis et lapidibus rudibus antiquis in pergameno scriptus.

Eredetije rongált állapotban az esztergomi prímási levéltárban, archivum ecclesiasticum vetus No 86. — V. ő. 1553 július 15. Esztergomi főkáptalan magánltára : Ladula 41. fasc. 4. No 2. és 3.

78. 1554.

Kivonat az esztergomi egyház tizedszámadásaiból.

Jesus Maria 1554.

Regestrum super decimas de minori comitatu Nittriensi.

(109. l.) 1554.

Jam sequitur exitus pecuniarum.

Item pueris duobus qui libros missandi ad ecclesias portaverunt cum processione et ministraverunt presbitero, dati den. III.

Item frustum papiri ad necessitates capituli, tam ratione divisoratus emi den. XXI.

Item eodem tempore registrum decimarum comitatus utriusque Bars feci de libro scribere, ut demittitur domino Nittriensi ad Sanctum Benedictum, soluti ad papirum et pro labore uno pauperrimo scholari den. XI.

Item vigesima octava die may copiam registri de Kysnytra de voluntate do. (mini) excribi feci et domino lectori dedi pro labore et papiro uno scolari ex quo cito debuit fieri soluti den. VII.

(111. l.) Item sigilla duo purgari feci cum aurifice pro den VI.

Item eodem die (t. i. június 18.) frusta papiri II den. XIIII.

Börbe kötött könyv, melyen kívül ez olvasható: «Zachariae Moshocii E. (piscopi) Nittriensis Urbarum seu matrica capituli E. (cclesiae) Strigoniensis».

Belül, a börborítékon: «Zacharias Mosocius E. (piscopus) Nittriensis me huc collocavit 1587».

Az esztergomi főkáptalan magánlevéltárában: Ladula 102. capsa 18. eccl. fasc. 1. No 1.

79. 1555 január 6. Bethlen vára.

Ruszkai Dobó István levele Dobó Ferenchez, melyben többek közt azt írja, hogy az erdélyi püspök udvarmestere Hamvay György által «et nos domino reverendissimo Agriensi unum *gradarium miseramus*».

Orsz. Levéltár kincstári osztály, Dobó levéltár, 1. csomó.

80. 1555 január 30.

Kivonat Szent György-vár inventáriumából.

Inventarii zu Sanndt Georgen Schlosz... stb.

— — — — —
In der Cappeln.

4 Mész puecher.

1 graduall puech.

1 Psalter puech.

Közös pénzügyi levéltár, Bécs, Hungarn, 14339. csomó.

81. 1555 június 1—december 15.

Kivonat a garamszentbenedeki monostor számadáskönyvéből.

Regestum totius introitus et exitus pecuniarii monasterii sancti Benedicti de juxta Gron tempore administrationis praepositi Orodienensis in anno Domini 1555. a prima die junii incipiendo usque ad decimam quintam decembris inclusive.

(77. l.) *Exitus ad papirum.*

Duodecima julii Tyrnaviae, quum ex dominorum voluntate iterum officium praefecturae suscepturus, discedere in Sanctum Benedictum emeram papiri libras quindecim per denarios octo, faciunt fl. 1 den. XX.

(103. l.) *Rector scholae.*

Rector scholae servit per annum pro florenis octo inceptit servire

prima die junii et servivit tempore meo supra medium annum,
mensem medium et dies sex, solvi sibi fl. III denar. XXXXVII.

Az esztergomi főképtalan magánlevéltárában: Ladula 104. Capsa 20. eccl.
fasc. 5. No 5.

82. 1555.

Kivonat Armpruster Kristóf magyar királyi udvari kamarai perceptor
számadásaiból.

Liber rationum Christophori Armpruster perceptoris pecuniarum
regiarum ad cameram Hungaricam praesentatarum.

8. decembris.

Calendaria empta sunt ad cameram regiam... den. 28.

Pro pargameno... den. 24.

Ad proprium usum camerae.

Papirus.

29. Januarii octo ligaturae papiri ad scribendas literas camerae et
regesta empta fl. 8. d. 74.

17. Junii papirus empta est fl. 1. den. 25.

27. Junii. Per dominum Armpruster empta est papirus ligaturae decem
cum sigillo scuto singula pro floreno uno et aliae duae ligaturae
vilioris papiri, una pro den. 80, facientes simul... fl. 11 den. 60.

17. Novembris. Papirus empta erat per dominum Vaciensem... fl. 2.

20. Novembris. Papiri melioris cum scuto unam balam, continens
ligaturas 10,... fl. 12.

Pargamena.

20. Novembris septem pargamene maiores similiter pro regestis empte
sunt pro danariis¹ 25, facientes simul fl. 1 den. 75.

6. Decembris. Pargamena pro colligandis literis sub sigillum regium...
den. 24.

Libri papiracei.

29. januarii, duo libri papiracei pro regestis empti sunt... den. 80.

8. julii, Paulo Strosser bibliopolae pro ligatis libris ad cameram
emptis fl. 6, den. 66.²

¹ Igy!

² Ez utóbbi áthúzza!

20. Septembris. Paulo Strosser pro regestis ad cameram emptis soluti sunt fl. 2, den. 89 w. 1.

20. Novembris, octo libri papiracei pro regesta magistri rationum et aliorum in camera officialum, singulum pro den., facientes fl. 5, den. 20.

Papírfüzet, a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában: kamarai iratok, fol. lat. 921/II. szám.

83. 1556 január 10.

Kivonat a nagybányai pénzverőkamara inventáriumából.

Inventarium camerae Rivuliensis sacrae regiae maiestatis, tempore resignationis officii eiusdem camerae per egregium Thomam Francisci egregio Francisco Felpeczy tanquam comiti eiusdem, praesente me Petro Feigel dictae regiae maiestatis ad hoc misso commissario factum et conscriptum die 10. januarii anni praesentis 1556.

— — — — —
In domo praefecti.
— — — — —

Tabula pergamenum in qua depictus situs castelli¹ 1.

— — — — —
Liber continens tabellas gradum marcarum 1.
— — — — —

In testudine domus antiquae.
— — — — —

Libri maiores et minores simul 38.
— — — — —

In uno sacculo litterae diversae et cartae inutiles.

Papírfüzet, Orsz. Levéltár, Urb. et Conscr. fasc. 99. No 27.

84. 1556 augusztus 9. Késmárk.

Varkócs Menyhért a szepesi káptalan emberei, Mekksei Ferenc őrkanonok és Kassai Kristóf tornai főesperes előtt Késmárkon, augusztus 6-án végrendeletet alkot.

In nomine Domini, Amen

Item parochus de Cruce ordino decem florenos et postillam Lutheri, bibliam et nonnullos ex libris meis.

¹ T. i. Nagybánya castellum képe.

Átírja 1563 november 25-én a szepesi káptalan. A báró Szentgyörgyi Horváth-család levéltárában (letéve Vasvármegye levéltárában) fasc. 38. No 16. — Ugyanezt átírja a szepesi káptalan 1573 január 17-én, a grádeczi Horváth-Stanchich-család nagyőri levéltárában: Orig. No 13. jelzet alatt.

85. 1556.

Kivonat az m. kir. udvari kamara számadásaiból.

Ratio proventuum paratae pecuniae ad cameram Hungaricam regiae maiestatis administratae in anno Domini 1556.

— — — — —

Generalis exitus praescriptarum perceptionum anni 1556.

— — — — —

Expensae nuntiorum et quottidiana negotia camerae 1556.

9. januarii. Eodem die bibliopolae Posoniensi pro octo librorum registis in camera necessariorum colligatione dati sunt den. 90.

18. aprilis. Compactori librorum pro colligatione unius regesti ad cameram dati sunt den. 8.

— — — — —

Emptio papyri, cerae, pulverum aliarumque rerum pro usu quottidiano camerae. Papyrus pro necessitate camerae empta est hoc anno pro fl. 14 den. 72.

A Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában, Kamarai iratok, fol. lat. 921/III.

86. 1556.

Kivonat a szepesi vár számadásaiból.

(15. l.) Exitus pecuniarum ad emptiones diversorum necessitatum parvaliumque arcis.

(18. l.) *Papiri.*

In januario emptae papiri ligaturae duae fl. 3.

In julio quoque una, sed mardalosí una cum hominē ex sylva abstu-
lerunt, fl. 1 den. 40.

In mense septembris in Casioforo empta ligatura papiri una, fl. 1
den. 65.

Magyar Nemzeti Múzeum, Szalay Ágoston gyűjteménye.

87. 1557—8.

Kivonat a magyar királyi udvari kamara ez évi számadásaiból.

Regestum generale super introitum et exitum proventuum camerae

hungaricae regiae maiestatis, anno Salutis 1557 — Ch. Armpruster.

— — — — —
(22. lap.) *Exitus pecuniarum.*
— — — — —

5. Januarii, Joanni compactori librorum, qui tria regesta pro usu camerae ad annum praesentem ligavit, dati sunt . . . den. 40.

(24. lap.) 23. Januarii. Papyrus empta est ligaturae quinque cum signo scuti talleris septem, faciendo flor. 6, den. 53. w. 1.
— — — — —

(26. lap.) 22. februarii. Pargamenum emtum est ad scribendas literas in negotio camerae pro den. 28.
— — — — —

(42. lap.) 26. marcii. Domino Ladislao Mossoczi, pro emendo papyro in usum camerae, dum Viennam proficisceretur dati sunt fl. 5, den 40.
— — — — —

(66. lap.) 25. novembris. Joanni Polono compactori librorum pro illigatione regestorum pro rationibus perceptorum dati sunt fl. 1, den 50.
— — — — —

Ratio proventuum paratae pecuniae ad cameram hungaricam sacrae caesariae maiestatis administratae, anno Domini 1558. — (82. lap.)

(101. lap.) 18. januarii. Calendaria ad usum camerae hungaricae empta sunt den. 36.
— — — — —

(104. lap.) 11. Martii. Joanni Polono compactori librorum *pro colligatione decretorum divorum quondam Stephani, Ladislai, Colomanni et aliorum Hungariae regum* dati sunt fl. 2.
— — — — —

(106. lap.) (25. aprilis.) Ladislao Gewrth pap, qui papyrum et alias res Vienna Posonium ad cameram vexit, dati sunt den. 80.
— — — — —

(123. lap.) Emptio papiri, coerae, pulverum, aliarumque rerum ad usum quotidianum camerae pertinentium 1557.

Papyrus ad usum camerae sacrae regiae maiestatis hungaricae empta est fl. 34, den. 88¹/₃.

Pargamenae pro ligandis regestis emptae sunt den. 32.

(124. lap.) Libri papiracei ad usum camerae sacrae regiae maiestatis empti sunt den. 2.
— — — — —

(132. lap.) (14. martii.) Petro Zenthpaly scribe camerae, qui Wiennae circa magnificum dominum praefectum versatus est, pro emendo papyro, pulveribus et coera datus est fl. 1.

— — — — —

(133. lap.) (26. martii.) Eidem (t. i. Ladislao Mossoczy) ad emendam papyrum in usum camerae, dum Wiennam proficisceretur, dati flor. 5, den. 40.

— — — — —

(146. lap.) (21. Decembris.) Res diversae in usum camerae Wiennae emptae, ut sequitur. Papyrus flor. 2, den. 40 Pargamenae sex pro flor. 1, den. 92. Calendaria tria, den. 8.

— — — — —

(146. lap.) 28. Decembris. Petro literato Zenthpaly scribe camerae per cameram Wiennam pro libro regio seu instructionum misso, dati sunt pro expensis et conductione currus flor. 6.

— — — — —

(149. lap.) Emptio papyri, pulverum coerae aliarumque rerum pro usu quotidiano camerae. Papyrus pro necessitate camerae empta est hoc anno pro flor. 14, den. 72.

Coera pro sigillandis literis et scedis tricesimalibus empta est flor. 2, den. 26.

— — — — —

(171. lap.) Expensae nunciorum et quotidiana negotia camerae 1556. (9. Januarii.) Eodem die bibliopolae Poseniensi pro octo librorum pro regestis in camera necessariorum colligatione dati den. 90.

— — — — —

(179. lap.) (15. Aprilis.) Atramentum, coera, papyrus, pulveres exicatorii et calami ad usum camerae Wiennae empti pro den. 35.

18. Aprilis. Compactori librorum pro colligatione unius regesti ad cameram dati sunt den. 8.

— — — — —

(203. lap.) (4. Februarii.) Joanni Polono compactori librorum, qui regesta in usum camerae paravit, dati sunt . . . den. 95.

— — — — —

(204. lap. 14. Februarii.) Tria calendaria empta sunt in usum camerae den. 32.

— — — — —

(208. lap.) 29. Aprilis. Joanni Polono compactori librorum, qui duo

regesta pro domino Paulo Kysserieny registratori camerae paravit,
soluti sunt flor. 2, den. 40.

— — — — —
(216. lap.) Papyrus empta est in usum camerae hungaricae sacrae
caesareae maiestatis flor. 2.

— — — — —
Vastag (270 lapos), kéziratós könyv, a Magyar Nemzeti Múzeum Szalay
Ágost gyűjteményében.

88. 1558 január 1. Bécs.

Doctor Fabricius Pál királyi mathematicus levele Nádasdi Tamáshoz,
melyben magyar prognosticon-jának kinyomatásáról s egyebekről ír.
S. D.! Non mea culpa factum est spectabilis et generose domine,
quod prognosticon meum Hungaricum non prodierit, sed inertis et
inepti typographi stulta pertinatia, qui contra quam mihi pollicitus
est meam Ephemeridem et alienum prognosticum expressit Hun-
garice. Oro itaque veniam. Quia vero etiam falsarius nebulo (salvo
honore dicam) in latino pavulo versus emisit, mitti hic adhuc quae
restant Germanica. Oroque ut boni consulat vestra generosa specta-
bilis. Ego dabo operam, ut posthac opere prestantiori si quid in
me est, honori vestrae spectabilitatis serviam. Oro, ut vestra specta-
bilis generosa vel figuram, vel tempus nativitatis filioli sui mittat.
Ego n. illum amisi e soleo tamen figuras nativitatum quas facio
ad minimum reponere. His me commendo et vestrae spectabilitati
ac conjugi castissimae et optimae unacum generoso ac dilectissimo
filiolo foelix anni auspiciam precor. Date Viennae, 1558. calendas
januarii.

Vestrae generosae spectabilis cliens

Doctor Paulus Fabricius
regius mathematicus.

Kivül: Spectabili, generoso ac magnifico domino, domino Thomae de
Nadasd, vice regi in Ungaria, perpetuo terrae Fogaras et Vasuar
comiti etc., domino patrono suo observandissimo.

Papiroson, zárópecsétje elveszett. Orsz. Levéltár, Eccles. cameral. irregistr.
fasc. 79.

89. 1558 (január 5).

Kivonat a magyar udvari kamara ez évi számadáskönyvéből.

Regestum

generale super introitum et exitum proventuum camerae Hungaricae regiae maiestatis, anno salutis 1558. — Christophorus Armpruster.

— — — — —

Exitus pecuniarum

5. januarii. — Pro duobus regestis ad cameram emptis soluti sunt den. 26.
18. januarii. — Pro uno calendario in usum camerae empto soluti sunt den. 10.
27. januarii. — Calendaria empta sunt den. 26.
8. februarii. — Pro emenda papyro regali in usum camerae dati sunt den. 80.
11. marcii. — Joanni Polono compactori librorum *pro colligatione decretorum divorum condam Stephani, Ladislai, Colomanni et aliorum Hungariae regum dati sunt, fl. 2.*
26. marcii. — Pro emenda papyro regali pro ligandis regestis magistri rationum dati sunt den. 50.
Pro ligatione regesti ad usum registratoris dati den. 13.
11. aprilis. — Papyrus empta est Viennae in usum camerae pro fl. 12.
3. junii. — Joanni Polono compactori librorum pro colligatione duorum regestorum in usum camerae datus est flor. 1.
28. junii. — Papyrus empta est fl. 1, den. 40.
4. augusti. — Papyrus empta est Viennae in usum camerae fl. 8, den. 40.
9. augusti. — Compactori librorum pro ligatura regestorum camerae soluti sunt fl. 2, den. 25.
26. novembris. — Compactori librorum pro ligatura quinque regestorum pro anno futuro in camera habentium dati sunt fl. 1, den. 70.
3. decembris. — Papyrus empta est Viennae in usum camerae per Gallum Sonnebroth fl. 10.

Papiroson, könyvalakban, a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában, kamarai iratok, fol. lat. 920/VI. jelzet alatt.

90. 1558 január 10. Pozsony.

Kivonat a Pozsonyban elhunyt Pálczán Péter egykori budai bíró javainak inventáriumából.

Inventarium rerum egregii domini condam Petri Palchan alias judicis Budensis Posonii mortui 8. die mensis januarii in domo sive hospiti-

cio suo repertarum, praesentibus venerabilibus et egregiis dominis Michaeli Zempchey, Thomae de Polostycz canonicis ecclesiae Posoniensis, Ladislao Mossoczy ac Christophero Armpruster perceptoris proventuum camerae hungaricae regiae maiestatis decima januarii factum 1558.

Sigillum cupreum civitatis Budensis.

In alia cista magna.

Diversa literalia intrumenta antiqua Budensia est Pestiensia et nova negotia concernentia super molendinum et lites aliquas ac domum haeremitarum in Thal, super que et regestum est.

Duo regesta domestica, *Biblia Hungarica lingua*,¹ . . . stb.

Közös pénzügyi levéltár, Bécs, Hungarn, 14,344. csomó.

1558.

Kivonat a magyar királyi udvari kamara számadásaiból.

Ratio proventuum paratae pecuniae ad cameram Hungaricam sacrae caesareae maiestatis administratae in anno Domini 1558.

Pro redemptione literarum juridicalium fiscum sacrae caesareae et regiae maiestatis concernentium soluti flor. 5.

18. julii. Ab eodem (t. i. serifabro) duae serae emptae ad ladulam, in quo literalia intrumenta quondam comitum de Bozyn continentur den. . . . 50.

A Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában, kamarai iratok, fol. lat. 921/IV. szám.

91. 1559 (*január 17.*—)

Kivonat a magyar királyi udvari kamara ez évi zárszámadásaiból.

Regestum generale super introitum et exitum proventuum camerae hungaricae regiae maiestatis 1559.

Exitus pecuniarum.

17. januarii. — Calendaria empta sunt den. 24.

Prima februarii. — Papyrus regalis empta est in usum camerae pro den. 16.

¹ Nyilvánvalóan a Heltai-féle bibliáról lehet csak szó!

14. februarii. — Papyrus emta est in usum camerae pro fl. 1. den. 50.
 4. marcii. — Papyrus empta est in usum camerae pro fl. 3.
 29. maii. — Papyrus empta est in usum camerae pro fl. 4 den. 50.
 12. iulii. — Papyrus empta est in usum camerae duabus ligaturis pro fl. 3.
 23. iulii. — Papyrus emta est in usum camerae den. 80.
 18. augusti.¹ — Papyrus emta est ligaturis quatuor fl. 6.
 21. octobris. — Papyrus emta est ad cameram per dominum Ladislaum Mossoczi pro fl. 8. den. 36, w. 2.

Pro devectione papiri et candelarum ex Vienna Posonium soluti sunt fl. — den. 60.

Magistro domino Joanni Desewffi praefecto camerae etc. emta est una libra papiri ad expedienda negotia camerae fl. 1 den. 30.

Prima novembris. — Papyrus regalis emta est in usum camerae pro den. 20.

12. novembris. — Compactori librorum, qui quatuor regesta perceptoribus futuris ad futurum annum 1560. ligavit dati sunt fl. 2.

12. decembris. — Duae ligaturae papirii emtae sunt in usum camerae pro fl. 3.

Papiron, könyvalakban, a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában, kamarai iratok fol. lat. 920/VII. jelzet alatt. E tételek január 17. (illetve itt: 18.), és november 12-iki feljegyzése megtalálható a fol. lat. 921/V. jelzetű számadáskönyv 29. és 62. lapján is, míg a papírvásárlásról itt ezt a sommás bejegyzést találjuk: «Papyrus empta est in usum camerae fl. 36 den. 32^{2/3}».

92. 1560 augusztus 17. Körmöczbánya.

Körmöczbánya város tanácsa egy előterjesztésében elmondja, hogy néhány nap előtt «duae nostrae ecclesiae et ecclesiarum utrarumque omnia ornamenta, omnia altaria, tabulae et altarium ac sacerdotum vestimenta ac ornamenta, calices, organa in ecclesiis, campanae, libri missales, graduales, antiphonales, psalteriales et omnia, quae ad divinum usum fuerant a parentibus nostris per aliquot centum annos paulatim et successive maximis sumptibus ordinata et devota in praedictis duabus ecclesiis, verum etiam turres, tormenta maiora et minora, falcanodes, pixides barbatae et omnes bombardae in turribus et moeniis civitatis existentes» és a város nagy része is «conflagrata sint».

Staatsarchiv, Bécs, Ungarn, Allgemeine Akten, 82. csomó.

¹ Az eredetiben hibásan: *julii*.

93. 1560—70 körül.

Kivonat a megszőkött Bélaváry György javainak összeírásából.
Conscriptio rerum Georgii Belawary fugitivi.
Pecunia obsignatae stb.

Biblia.

Postilla Caluini.

Regesta hic ommissa in Baymocz.

Scriptorium 1.

Két lv összefűzött papíron, Orsz. Levéltár: N. R. A. fasc. 709, nro. 23.

94. 1561 március 18.

András szakolczai parochus visitatiót tart a vasvári főesperességben. Sasváron János alesperes katolikus és «ex libris catholicis concionatur.» Egbellen ugyancsak János lelkész is katolikus «et libros quos in suis concionibus sequitur sunt catholici et ab ecclesia recepti. Holicson Vencel papról szintén megállapítja, hogy katolikus könyvekből prédikál.

Az esztergomi prímási levéltárban: Eccl. vet. No 2121.

95. 1561 május 13. (Pozsony.)

Néhai Budai Jakab deák magyar királyi udvari kamarai irnok javainak, köztük könyveinek leltára.

Inventatae res egregii quondam Jacobi literati de Bwda scribae camerae hungaricae 13 maii anno 1561. presentibus venerabili domino magistro Thoma de Polostychya canonico Posoniensi, Leopoldo Lener, Georgio et Christophero Jezernyczky scribis camerae hungaricae. Opera divi Hieronimi in primo volumine primus et secundus tomus. In secundo volumine tercius et quartus. In tercio volumine quintus. In quarto volumine sextus, septimus et octavus. In quinto volumine nonus tomus. Item in sexto volumine tomus primus et secundus. In septimo volumine tomus tercius et quartus.

Liber de libero arbitrio authore Alberto Pygio.

Liber enarrationum divi Thomae Aquinatis.

Liber cathalogus sanctorum et gestorum eorum.

Liber pomerium sermonum de beata virgine genitrice.

Liber mariale eximii viri Bernardini de Bwsti.

Liber tertia pars Joannis Gersonis.

Liber conformitatum.

Liber hierarchiae ecclesiasticae per Albertum Pighium.

Liber speculum passionis domini nostri Iesu Christi.

Liber Belial de consolatione peccatorum.

Liber assertionis Lutheranae confutatio.

Liber appologia Alberti Pighii adversus Buoerum.

Liber Iudicium Joannis Calvini de sanctorum reliquiis.

Liber Tobanii Hessii.

Consignatio vestimentorum stb.

Papiron, Orsz. Levéltár, Lymbus III. sorozat saec. XVI. fasc. 5.

96. 1561 szeptember 1.—december 31.

Kivonat a m. kir. udvari kamara számadásaiból.

Summarius extractus proventuum camerae Hungaricae sacrae caesareae regiaeque maiestatis qui a prima die septembris anni 1561. usque ultimam decembris anni eiusdem sunt ad cameram percepti et ad facta maiestatis suae erogati per me Ladislaum Mossoczy conscriptus.

(54. l.) Calendaria empta sunt in usum camerae huius den. 44.

Regesta empta sunt in usum camerae fl. 1 den. 38.

Magyar Nemzeti Múzeum, kamarai iratok, fol. lat. 911.

97. 1562 február 1. (Szepeshely.)

Kivonat Mekcei Ferencz szepesi örkanonok végrendeletéből.

†

In nomine sancte Trinitatis ac individue Unitatis, patris et filii et spiritus sancti amen, in profesto purificationis beatissime et gloriosissime virginis Marie que dies est et sexagesime anni millesimi quingentesimi sexagesimi secundi, ego Franciscus a Mekche custos huius ecclesie Scepusiensis et canonicus ac rector capelle sacratissimi corporis Christi ad latus eiusdem templi fundate etc. iam aetate grandevus et continuis infirmitatibus depressus, neque diu iam seculo vivendi vana spe gaudens, sed ad horas divine gracie horam huius animule me restitutionem anhelans et expectans, de exiguis donis a Deo optimo maximo absque ullis meis meritis michi gratis et spiritualiter et temporaliter collatis, licet corpore mentequoque sanus improvisam mortem prevenire optans tale integrum et purum condo testamentum.

Item primo et ante omnia . . . stb. stb.

Adhuc est subicza parva ex pellibus dorsinis, quam quottidie fero, detur Joanni Almano famulo meo cum sex florenis et *instrumentis ad librorum ligaturam pertinentibus* . . . stb.

Libros meos, hoc est: Magistri sententiarum, Epithome super libros Augustini, Sabellicum historicum in duobus voluminibus continetur, libros Cipriani, librum Basili Magni et alii qui sunt catholici in librariam ecclesie lego et Bedam supra Paulum. Alios libros Titi Lyuii epistolas, Enee Siluii et Calepinum magnum lego puero meo Nicolao Zaky et qui tales erunt.

Ceteri, qui sunt cristiani, dentur docilibus, ethnici vel heretici comburrantur . . . stb.

In sacristia capelle sunt in scrinio uno libri fratris Petri Mekchey, claves sunt in meo maiori attramentario, sunt alii libri sui inter meos quibus habet vel suum vel alterius monachi inscriptum et tales ibidem reponantur et eidem conserventur.

Más kézszel: Ratum et firmum esse volo

Gregorius Bornemyzza prepositus Scepusiensis etc. manu propria.

Egy iv papíron, Márkusfalvi Máriássy-család levéltárában Márkusfalván, az új rendezés alatti részben.

98. 1562 augusztus 25. Lincz.

Miksa főherceg előterjesztése a felséghez, ami mellett külön papíron ez olvasható :

«Humillima autem supplicatio est Sigismundi Tordae, uti sacra regia maiestas dignetur pro literis et posteritate se clementer interponere apud augustissimam imperatoriam maiestatem *ad aeditionem quartae decadis Bonfinii*, uti cum privilegio eius maiestatis caesariae ea fiat, ne quis alius laborum typographi fructum recudendo opere interceptiat. Eo vero privilegio debent comprehendere et Epitome Rerum Hungaricarum Petri Ranzani per Sambucum antea aedita cuius archetypum exemplar apud me est et conciliorum tomus integer, quem habet Oporinus ex vetustissimis ut ait et membranaceis codicibus si id commode fieri queat».

Staatsarchiv, Bécs, Ungarn, Allgemeine Akten, 86. csomó.

99. 1562 szeptember 14. Bécs. (In domo mea Viennensi.)*

Kivonat Oláh Miklós esztergomi érsek végrendeletéből.

«De libris.»

«Libros, quos hic Wiennae in biblioteca mea habeo, lego Joanni Listhio et filio suo Joanni ea conditione, ut quos ex eis voluerit, pro se retineat. Alios autem studiosis Tirnaviensibus pro salute animae meae distribuat, ut ex eis discant.

Libri per me impressi, tam scilicet breviaria, quam alia, quos Franciscus Naghwathi scit ubi sint, omnes distribuuntur pauperibus sacerdotibus et aliis studiosis ac ecclesiis inopibus, qui tales non habent. Volumus tamen, ut ante omnia ad capellas meas de Lanser et Nicoleti aliquot ex his pulchre illigentur et ligati dentur.

Libros, qui sint Tirnaviae in domo mea, legarem ecclesiae. Sed ea habet etiam alioqui nunc sufficientes libros, pulveribus obsitos, qui domini canonici, fratres nostri eos non frequentant, neque pulveres obsterunt. Ideo committo, ut ex eis accipiat aliquos pro se magister Nicolaus Telegdinus archidiaconus Zoliensis ad studia sua et similiter magister Nicolaus Dessyth canonicus Strigoniensis et reliqui distribuuntur pauperibus scholasticis Tirnaviensibus, qui sunt studiosi.»

Papiron, egykorú másolatban, Bécsben, közös pénzügyi levéltár, Hungarn, 14.387. csomó. — Eredetije Esztergomban, a primási levéltárban, melyen kívül: «Testamentum meum manu mea scriptum» szavak olvashatók, archivum vetus No 93.

100. 1563 február 4.

Schreyber Farkas «von Fünffkirchen armer gefangener» levele valakihez, melyben többek közt ezeket írja:

«Dominus Joannes Vngnad misit me ex provincia Wirtembergensi ex civitate Vrako ad waywodam Moldavie cum aliquott *libellis impressis* et dedit simul literas ad ipsum dominum waywodam, ut faceret ipse fidem christianam ad linguam Walacham imprimere, in eo obtulit ipse dominus Vngnad operam suam se velle eam impressuram diligenter fieri curare. Scripsit propterea serenissimo regi Maximiliano, domino meo clementissimo etc. pro securo itinere et pro commendatione talis *impressione*», s kéri, hogy a török fogságból szabadítsák ki. — Ugyanezt leírja németül is.

Staatsarchiv, Bécs, Ungarn, Allgemeine Akten, 87. csomó.

101. 1563 április 6. Trident.

A csanádi püspök levele a felséghez, melyben neki a Poli Reginald kardinális életéről írott könyvet küldi meg.

Staatsarchiv, Bécs, Ungarn, Allgemeine Akten, 87. csomó.

102. 1563 május 19.

Kivonat Diósgyőr vára inventáriumából.

Inventarium arcis Diosgyewr per generosos magnificos et egregios Franciscum Thwzronem de Bethlehenfalwa comitem comitatus Arwensis . . . stb. . . . die decima nona mensis maii anno Domini millesimo quingentesimo tertio conscriptum.

— — — — —
In sacello arcis.
— — — — —

Missale haeremitarum 1.—

Missale Romanum 1.—

Liber sententiarum 1.—

Vetus missale ex pergameno.

Orsz. Levéltár, Urb. et Conscr. fasc. 76. No 14.

103. 1563 július 12. Gyulafejervár.

II. János király a külföldieknek eltiltja, hogy Magyarországon és Erdélyben könyvekkel kereskedjenek és a könyvkereskedéssel való foglalkozást Kolozsváron kizárólag Schessburger Jánosnak és Falk Ambrusnak, Brassóban pedig Honterus Calixt könyvnyomdásznak engedje meg.

Papiron, Henrici Máté besztercei városi jegyző által kiadott egyszerű egykorú másolatban, Beszterce város levéltárában.

104. 1564 október 18. Kolozsvár.

Fodor István kolozsvári bíró levele a besztercei városi tanácshoz melyben kéri, hogy mindazon könyveket, amelyek az elhalt Wagner Lőrinc után maradtak és amelyek jelenleg a besztercei iskolamesternél vannak, küldje el Cracer Lukács kolozsvári ifjúhoz, mert ezt a könyvek egykori tulajdonosa így rendelte el.

Eredetie papíron, Beszterce város levéltárában.

105. 1564 december 13.

Kivonat Diósgyőr vára inventáriumából.

Inventarium arcis Dyosgyewr, per egregios dominos Andream Kyel-

man consiliarium conscriptum decima tertia die mensis
decembris anni millesimi quingentesimi sexagesimi quarti

— — — — —
Res et vestimenta ad sacellum pertinentia.
— — — — —

Missale heremitarum 1.—

Missale Romanum 1.—

Liber sententiarum 1¹

Országos Levéltár, Urb. et Conscr. fasc. 76. No 14.

106. (1564.) *Év nélkül.*

Az esztergomi prépost előtt Báthori András ügyvédei panaszt emelnek Illicini Péter ellen, aki őket és Andrást egy általa írt könyvben súlyos szidalmakkal illette.

«Coram vobis reverendo domino Mathia Greco preposito maiori et vicario ecclesie Strigoniensi Georgius Ormanzewy provisor arcis Sempthe, Benedictus literatus de Beekzoo, Michael Trapezita suo aliorum procuratorum spectabilis et magnifici domini comitis Andree de Bathor nominibus proponunt adversus reverendum dominum Petrum Illitinum doctorem etc. per modum gravis querela actionem injuriarium intentantes, quod ipse nullis injuriis ab ipsis lacessitus in prejudicium et gravamen honoris ipsorum animo deliberato scripsit et posuit in quodam libello superioribus diebus in juditio contra prefatum dominum Andream de Bathor edito verba et convitia gravissima, eosdem exponentes et alios procuratores mendaces, loquaces et garulos appellando et nomen luppi pessime interpretando. Cum tamen ipsi exponentes nullo homini in toto orbe terrarum unquam nomen bestie dixerint, nedum ipsi domino doctori Illicino, tametsi id in se receperit et pro capta suo interpretatus sit», kérik Illicini doctornak 100 forintra való megbiróságolását.

Félfv papiron, az esztergomi főkáptalan országos levéltárában: Ladula 2c., capsza 14. fasc. 7. no. 25. jelzet alatt.

107. 1566 január 4. *Bécs.*

Kivonat az 1565 december 27-én apoplexiában elhalt Belosyth Ágoston leleszi prépost hagyatéki leltárából.

¹ Tehát a régi pergamenmiskönyv ekkor már nem volt meg.

«Vermerckht was in dem andern Trichl befunden.

Item ain Puechl: Enchiridion Locorum Communium.

Mer 3 pergamenet pabstische Brief an Probst Lelles lautundt, darinne ime etliche Sachen verlichen werden.»

Azután a m. kir. udvari kancellária által kiállított oklevelek és más egyéb levelek mellett: «Item andere Brief die Verleichung der Probstei Lelles betreffendt . . .»

Közös pénzügyi levéltár, Bécs, Hungarn, 14.350. csomó.

108. 1566.

Kivonat a m. kir. udvari kamara számadásaiból.

Regestum proventuum camerae Hungaricae sacratissimae caesareae et regiae maiestatis per me Ladislaum Mossoczy perceptorem in anno Domini 1566. perceptorum et erogatorum.

Exilus praescriptorum proventuum.

10. Maii. Vectori qui vas cum papyro Vienna allatum de navi ad cameram induxit, dati sunt den. 10. Tribus vero baculis, qui imponere currui et deponere vas ipsum iuverunt, dati sunt singulis denarii tres facientes simul den. 19.

Michaëli Panth compactori librorum Poseniensi pro tribus regesti libris in usum rationum contrascribae perceptionis proventuum camerae Hungaricae domini Joannis Forstetteri compactis dati sunt fl. 1 den. 90.

18. Junii. Michaeli Panth compactori librorum Poseniensi pro illigatione unius regesti ad officinam rationariam soluti sunt den. 25.

Calendaria octo per denarios octo ad diversas officinas officialium camerae istius pro hoc praesenti anno 1566. empta sunt den. 64.

Ad annum vero proxime venturum 1567 tria diaria in rebeo corio et tria simplicia empta sunt den. 90, facientes simul fl. 1 den. 54.

Regesta pro extractu totius anni proxime elapsi 1565. et pro extractu anni praesentis 1566. ac ad annum proxime venturum 1567. perceptori necessaria, item regesta pro registratura ad officinam domini Pauli Kysserieny registratoris empta et colligata sunt per compactorem librorum Poseniensem hungar. fl. 9 den. 45.

Magyar Nemzeti Múzeum, kamarai iratok, fol. lat. 920/VIII. szám.

109. 1567 március 26—27. Borsmonostra.

Kivonat a borsmonostori apátság javainak inventáriumából, melyet Szentgyörgyi István apát halála után vettek fel.

Inventarium rerum et bonorum abbatiæ beatae virginis Mariae de Borsmonostra in comitatu Soproniensi sitae . . . stb. . . . 26. et 27. martii anno MDLXVII. digestum in Borsmonostra loco scilicet abbatiæ et residentiae abbatum.

— — — — —

Item duo missalia in ecclesia existentia et unum graduale.

Item duo libri antiqui [contra haeresim Waldensium.]¹

Három példányban, az Orsz. Levéltárban, Urb. et Conscr. fasc. 2. No 1.

110. 1567 június 17.

Kálmándi Bálint esztergomi érkanonok végrendelete.

In nomine domini nostri Jesu Christi, Amen.

Anno Domini 1567 die junii 17.

Ego magister Valentinus de Kálmánd, custos et canonicus ecclesiae metropolitanae Strigoniensis stb.

— — — — —

Item duobus studiosis Viennae in stipendio Christi existentibus lego florenos decem in moneta.

— — — — —

Item scholasticis Thyrnaviensibus in schola degentibus lego aureos decem.

Két iv összefűzött papiron, az esztergomi főkáptalan országos levéltárában Ladula 122. capsa 68. fasc. 10. No 3. jelzet alatt.

111. 1567 július 2.

Kálmándi Bálint esztergomi érkanonok hátrahagyott javainak jegyzékéből kivonat.

Inventarium bonorum reverendi olim Valentini Kalmándi custodis ecclesia Strigoniensis etc. factum anno 1567, die 2. julii.

— — — — —

Item missale 1.

Item liber sententiarum.

Item Augustinus de civitate Dei.

Item Promptuarium linguae latinae in duobus libris.

¹ A [] közti rész nem minden példányban van meg.

Item Lexicon biblicum.
Item sermonum Augustini liber 1.
Item Biblia.
Item Calepinus.
Item Canones concilii Moguntini.
Item Lyrae 4ta pars.
Item opusculum Pauli Waygner.
Item Rupertus super Apocalipsim.
Item Breviarium 1.
Item ritus ferri candentis.

Nicolaus Thelegdy lector propria.

Egy iv papiron, az esztergomi főkáptalan országos levéltárában: Ladula 122.
capsa 68. fasc. 10. No 4. jelzet alatt.

112. 1567.

Feljegyzés az üresedésben levő egyházi javadalmakról.

De beneficiis vacantibus.

Tirnaviae etiam sunt aliqui Lutherani imo Calviniani et alii his
peiores haeretici, tam ex civibus, quam ex plebis, qui solent versus
Debrecen et ad partes Transylvanas negociari.

Hi *libellos Hungarice impressos*, plus quam haeticos Zwinglianos et
alios illius haeretici capti nunc in Tokay Melii divendunt et clam
distribuunt. Dignetur maiestas vestra concedere et mandare, ut fiat
de his inquisitio et libelli tales comburantur et exterminentur.

Similiter faciendum esse videtur de talibus libellis haeticis etiam
hic Posonii et in civitatibus montanis ac superioribus partibus
versus Cassoviam. Prohiberique deberet talium libellorum et maxime
Calvini et Melii etc. impressio, venditio et emptio.

Két iv papiron, az egri főkáptalan magán levéltárában, Numerus 1. divisio 6.
fasc. 1. nro 5.

113. 1568 január 21. *Nagyszombat.*

Oláh Miklós esztergomi érsek halála után a nagyszombati szent
Miklós-egyházban talált javak jegyzéke.

Conscriptio seu inventarium rerum universarum reverendissimi domini
quondam domini archiepiscopi Strigoniensis in sacello capituli

ecclesiae divi Nicolai Tirnaviae repertarum 21. januarii anno Domini
1568, praesentibus . . . stb.

De libris in eodem schrinio.

Libri quinque Caeremoniarum, ex quibus Radecius excepit unum Bre-
viarium, dicens esse suum. Istae omnes res sunt in una cista, quae
non est obsignata eo, quod in sepultura usus illarum erit necessarius.

De libris.

Libri diversi magni et parvi 44. — Ex his accepit dominus Nicolaus
Olahchazar Biblia(m) Germanicam.

Országos Levéltár: Urb. et Conscr. fasc. 75. No 32.

114. 1568 június 11.

Kivonat Zalavár inventáriumából.

«In templo sub turi fracta.

Ibidem libri vilissimi antiqui stercorebus columbinis obducti et pe-
soraces corosi . . . 50.»

Res ecclesiae Zalawariensis.

In altera ladula.

In una scatula diversae literae abbacie Zalawar.

In tercio scrinio.

Sunt diversae literae privilegiales ad abbaciam Zalawar pertinentes.

In templo.

Libri missales 7.

Országos Levéltár: Urb. et Conscr. fasc. 55. No 56.

115. 1568 június 22. Bécs.

Nádasdi Ferenc levele Kanizsai Orsolyához, melyben többek közt
ezeket írja:

«Touabba ott nekem Keresturatt egi köniuem maradott, meli ninczen
haltiaba köttue, hanem csak kett arkus vagion özue köttuen, kin
irtam is immár, kérem k., hofi k. kerestesse meg az én házamban
és kildie föl, mert nem lehetek nála nekivl».

Staatsarchiv, Bécs, Ungarn, Allgemeine Akten, 278. csomó.

116. 1569 március 4.

Kivonat Zalavár inventáriumából.

«In templo sub turri fracta.»

— — — — —

Ibidem libri vilissimi antiqui corrosi 73.¹

Országos Levéltár, Urb. et Conscr. fasc. 55. No 56.

117. 1569 március 11.

Kivonat Kapornak kastély inventáriumából.

Inventarium numitionum rerumque bellicarum et victualium castelli Kapornak anno Domini 1569, XI. martii, quo castellum ipsum Joanni Sanko praefecto est per Michaellem Tapolczay iussa sacrae caesareae maiestatis assignatum, conscriptum.

— — — — —

In sacristia templi duae sunt ladulae, conventus et commissariorum sigillis obsignatae.

In quarum una res, altera vero privilegia ecclesiae reposita esse dicuntur. Eas aperire voluimus, sed in eodem statu et sub eisdem signis relinquimus.

Ibidem in sacristia templi.

— — — — —

Missales libri 3.

Graduale 1.

Antiphonarii libri 2.

— — — — —

In camera interiori abbatis supra portam lapideam.

Diversi libri abbatis Alberti No 52.

— — — — —

Actum in castello Kapornak, XI. martii 1569.

Michael Tapolczay mp.

Négytves füzet, Országos Levéltár, Urb. et Conscr. fasc. 77. No 5.

118. 1569 május 18. Pozsony.

A magyar királyi udvari kamara felterjesztése a felséghez, melyben véleményt mond dokror Illicini Péterről, aki egyik művét és szolgálatait a felségnek ajánlja.

¹ Ugyanezen jelzet alatt megvan Zalavárnak 1569 július 17-én kelt inventárium is és ebben is: «In templo sub turri: Ibidem libri vilissimi et meliores — 73» van.

«Sacratissime caesar, domine clementissime!

Fidelitatis nostrae etc.

De Petri Illicini doctoris libello supplici, quo *suam operam* maiestati vestrae sacratissimae offert, seque ad servitia maiestatis vestrae acceptari petit, nil habemus aliud ad eandem pro tenui nostra opinione perscribere, quam quod intelligamus ipsum esse virum doctum et utriusque iuris peritum. Et nisi lenitate inconstantiaeque vicio laboraret, eum nos quoque non ineptum ad servitia maiestatis vestrae sacratissimae, praesertim in causis fisci in foro spirituali agendis fore arbitraremur, praesertim cum gratis et pro solo titulo servire velit . . .» stb.

Eredeti fogalmazvány, papiron, Orsz. Levéltár: pozsonyi kamarai iratok:
Expeditiones camerales.

119. 1569 június 29.

A leleszi prépostság javainak, köztük könyveinek is, leltára.
Inventarium rerum et bonorum praepositurae Lelezyensis, medio egregiorum Mathiae Wyczmandy et Lucae literati Palathycz de Malcza, aulicorum et commissariorum sacrae caesareae regiaeque maiestatis ad assignationem reverendo domino Balthasare Melegh, eiusdem praepositurae Lelezyensis delegatorum, die penultima mensis junii, anno domini 1569 conscriptum.

In sacristia inferiori.

Duo calices cuprei stb.

Missalia tria.

Antiphonaria duo de pargameno.

Graduale unum.

Turribulum stb.

Catalogus librorum.

Biblia sancti Ambrosii.

Liber sermonum diuersorum dierum.

Sermones discipuli de tempore.

Liber cuiusdem fratris demonstratensis¹ ordinis super psalterium.

Duo gradualia.

Duo antiphonaria.

¹ Igy, valószínűleg *praemonstratensis* helyett.

Unum graduale mediocre.
Liber Isidorii.
Opera tractatus beati Anselmi.
Unum parvum psalterium.
Tredecim missalia quorum nonnulla sunt lacerata.
Sermones fratris Roberti.

Catalogus librorum in domo superiori domini praepositi.

Concordantiae maiores sacrae bibliae.
Prima pars libri Gratiani.
Prima pars Lyrae.
Missale parvum.
Formulare instrumentorum.
Liber supplementorum.
Sermones divi Augustini ad fratres in Haeremo.
Commentaria Nicolai Gorthani in quattuor evangelia.
Sunt in domibus diuersis monasterii passim mensae lignae meliores 4 stb.
Eredetije papiron, füzetalakban. Orsz. Levéltár: U. et C. fasc. 18. No 17.

120. 1569.

Kivonat Debrecen sz. kir. város jegyzőkönyvéből.
«Franciscus literatus, servitor Michaelis Kadas, res universas Michaelis Thěřek *Thypograffy* pro suis debitus usque florenos 16 detinuit et inhibuit ante alios, suam pecuniam exinde rehabere volens.»
Debrecen város jegyzőkönyve II. kötet 288. lapján levő bejegyzés.

121. 1570 március 24.

Graecus Mátyás esztergomi nagyprépost Klubnyk (Klwbnyk) Bálint közjegyző előtt végrendeletet alkot s ennek egyik pontja:
«Item dixit se habere missale simul cum breviario cum cordis gemmatis ornata.

— — — — —
Item reverendo domino Petro Illicino iuris utriusque doctori legavit florenos tres aureos.»

(A tanúk közt: «Ego Stephanus Gywlay rector scholae Tyrnaviensis adfui et subscripsi manu propria.» — Aláírja Illicini Péter is.)

Közös pénzügyi levéltár, Bécs, Hungarn, 14.358. csomó.

122. 1570 június 19. (Brassó.)

Brassó város tanácsának ítélete Koryza oláh könyvnyomdász adósságainak megfizetése tárgyában.

1570.

Kroner.

Den 19. junii hat Laurentius Fronius wider den *Koryzam den walachischen buchdrucker* einer prest halben getedigtt und ethliger schuld halben, so haben meine Herren also darinn geurtheilt, das der Koryza die Prest behalten und mitt anderen guten dem Laurentio die schulden baczalen und der Thoma soll ihm fl. 12 geben.

Eredetije Brassó város bírósági jegyzőkönyve I. kötetében (1558—1580), a 198. lapon.

123. 1570.*

Kivonat Debrecen város jegyzőkönyvéből.

Csorba Gergely debreceni polgár javainak felosztása felesége és árvái közt. «Az vra könyweiből rezt Anna azzon nem vár, az giermekeknek engette.»

Debrecen város jegyzőkönyve III. kötet, 51. lap.

124. 1571 január 3. Bécs.

Kivonat Kapronczai Péter Pál csanádi püspök, szepesi és esztergomi prépost végrendeletéből.

«Item domino et fratri meo episcopo Quinqueecclesiensi lectum meum in quo nunc decumbo — — — —

Item opera divi Augustini, Ambrosii, Cypriani et Cyrilli ac duodecim coclearia argentea lego.

Item Lyram super sacros libros Bibliorum, item omnes libros iuris prudentiae, quos habeo, lego ad ecclesiam sancti Martini in Scepusio.

Item lego, ut omnes alios libros meos, praeter iam dictos praefatus dominus Quinqueecclesiensis pauperibus scholasticis, prout ipsi videbitur expediens, distribuat et maxime Joannem literatum de Welike faciat ex eisdem participem.

Egy iv papiron, Draskovics György pécsi püspök, pozsonyi és jászai prépost és kir. tanácsos átiratában, az esztergomi főkáptalan orsz. levéltárában: Ladula 122. capsza 68., fasc. 10. No 8.

125. 1571 február 20. Debrecen.

Gombos Bálint debreceni bíró és a tanács előtt Barbély, másképp Keszi György a Péterfiajakab-utcán fekvő házát 37 forintért eladja Komlós András nyomdásznak.

Valentinus Gombos iudex, Blasius Nagy, Franciscus Megiery, Stephanus Bogardi, Balthasar Zabo, Valentinus Zabo, Bartholomeus Toot, Andreas Czapó, Laurentius Ewtueos, Ladislaus Basay, Paulus Czeke, Petrus Abram, Michael Nagy, duodecim cives iurati oppidi Debrechen, memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod providus Georgius Barbely alias Keszi cognominatus personaliter coram nobis constitutus, onera et quaelibet gravamina filiorum, fratrum haeredumque et successorum suorum universorum ac aliorum quorumcunque ad quos infrascriptum negotium quovismodo pertinere dinosceretur, super se assumens et pro omnibus respondens, sponte et libere huiusmodi foecit fassionem, qualiter ipse domum suam haereditariam hic nostri in medio, in platea Peterfyacab ucha nuncupata, in vicinitatibus a septemtrione Petri Zabo Pesthy, a meridie vero Joannis Fodor nostrorum concivium sitam existentem et habitam, simul cum cunctis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet in ambitu illius praeparatis et habitis ad eandem de iuro et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, agili viro Andreae Komlos typographo Debreceniensi florenis triginta et septem dedisset et vendidisset, imo dedit et vendidit coram nobis, in filios filiorum, fratrum haeredumque et successorum suorum universorum iure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam pariter et habendam, nullo poenitus contradictore apparente, harum nostrarum vigore et testimonio literarum, sygillo oppidi nostri authentico roboratarum mediante. Datum Debrecini feria tertia post festum Valentini confessoris, anno Domini millesimo, quingentesimo septuagesimo primo.

Eredetije hártján, alul a város papírral fedett nagy, husvéti bárányt ábrázoló pecsétjével, körirata: SIGILLUM, CIVIUM OPPIDI DEBRECEN — Debrecen város levéltárában, különböző tartalmú iratok, 64. szám.

126. 1571 május 1. Sopron.

A veszprémi püspökség egyházi felszerelésének leltára.

Nova conscriptio rerum argentearum et vestium ecclesiarum ac privilegiorum episcopatus Wesprimiensis necnon praepositurae Veteris Budensis per nos Franciscum Nagywathy et Benedictum Habardy ac magistrum Oswaldum de Egherszeg et Ladislaum Szepethneky canonicos ecclesiae Wesprimiensis Sopronii facta prima die mensis may anno Domini 1571.

Conscriptio rerum ecclesiasticarum episcopatus Wesprimiensis ac prae-positurae Veteris Budensis.

In uno ladula nigro colore picta sunt res argenteae ecclesiae Wesprimiensis. Una statuta argentea sancti Georgii cum corona et sermo ex gemmis confecto continet marc. 15. stb.

Missalia duo tecta nigro veluto, fibulis sive clausuris argenteis deauratis ornata.

Unum missale simplex.

Unum formularium capituli *scriptum*.

Liber sancti Michaelis patroni ecclesiae Wesprimiensis. stb.

In ladula signata litera F. sunt libri ecclesiae Wesprimiensis.

Unum missale in magna quantitate super pargameno manuscriptum et picturis illuminatum.

Unum graduale in pargameno manuscriptum.

Unum antiphonarium in pargameno manuscriptum.

In quatuor voluminibus sex thomi operum Hieronimi impressi.

Secunda pars epistolarum Hieronimi.

Liber item manuscriptus: *Summatio abbatis super decretis*.

Libellus in papiro manuscriptus: *Benedictiones pontificum*. stb. stb.

Eredetie papiron, füzetalakban a veszprémi káptalan magánlevéltárában :
Veszpr. eccl. et capit. 90. jelzet alatt, továbbá: Orsz. Levéltár, Eccl. cameral. fasc. 19. No 44.

127. 1572 szeptember 17. Gyulaférvár.

Báthori István erdélyi vajda büntetés terhe alatt megtiltja, hogy a nyomdászok az ő engedélye nélkül könyveket kinyomassanak és forgalomba bocsássanak.

Nos Stephanus Bathory de Somlyo wayuoda Transsylvanus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nos cum ad synodi oppidi Meggyes novissime congregati intercessionem, tum vero considerantes typographias bonis ac probatis authoribus, non autem cudendis libellis famosis et perniciosis dogmatibus servire debere, quorum lectio afficit pietati et honestis moribus ac toti nationi apud exterarum nationes infamiam parit. Cum igitur tales libellos typographorum nimia licentia excussos passim in ditione nostra circumferri audiamus, tollendi huius abusus causa statuendum et cavendum

duximus, ut amodo deinceps in tota Transsylvania ac partibus Hungariae ditioni nostrae adiectis, typographi nullum omnino scriptum quantumvis minimum cuiusvis auctoris veteris aut recentioris sine nostra annuentia et consensu, permissione, sub poena confiscationis et ablationis bonorum omnium imprimere et impressa circumferre, distrahere et dividere audeat aut possit, prout statuimus et cavemus praesentium per vigorem. Quo circa vobis universis et singulis magnificis dominis egregiis nobilibus, comitibus, iudicibus nobilium, tricesimatoribus, teloneatoribus, capitaneis, praefectis, provisoribus ac prudentibus circumspicis iudicibus iuratis civibus quarumcunque civitatum oppidorum villarum et possessionum cunctis etiam aliis cuiuscunque status et conditionis hominibus vicesque eorum gerentibus ubivis in ditione nostra constitutis modernis ac futuris praesentium notitiam habituris auctoritate nostra qua publice fungimur committimus firmiter, ut amodo deinceps ubicunque et quibusvis in locis libros et scripta qualiacunque et quorumcunque auctorum per typographos ditionis nostrae post promulgationem huius edicti nostri impressa deprehenderit, statim praedicta universa bona confiscare et auferre ac tertia parte vobis retenta, duas partes nobis administrare modis omnibus debeatis et teneamini. Secus nullo modo facturi, praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Albae Juliae, die decima septima mensis septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo.

Stephanus Bathory

de Somlyo (manu) propria.

Papiron, alul papirral fődött viaszba nyomott S. B. betűs gyűrűs pecséttel, Nagyszében város és a szász egyetem levéltárában, 1571. No 999. jelzet alatt.

128. 1571 szeptember 26.

Kivonat a mislei prépostsági kastély leltárából.

Inventatio rerum in et extra castellum praepositurae Mislensis existentium die 26. septembris anni 1571. per egregios Sebastianum Kugler contrascribam Pathakiensem et Stephanum Arky facta.

In castello

Ladula una magna continens libros No 27.

Una cista stans vlgo armarium continens libros No 38.

Közös pénzügyi levéltár, Bécs, Hungam 14.361. csomó.

129. 1572 szeptember 11. Porzsony.

Az esztergomi érsek levele a felséghez, melyben részletesen leírja a királykoronázáshoz való előkészületet s azután így folytatja:

«Unum tantummodo supplico, ut sacratissima maiestas vestra dignetur me pro sua clementia tempestive informare, si quam particulam caeremoniae coronationis aliter fieri volet, quam habemus in pontificali, quo tunc, quum iam in actu erimus, non titubemus, neque haereamus».

Erre a levélre szeptember 12-én Bécsből válaszol a király: «Ad ceremonialia quod spectat, eorum formam in regni istius pontificali comprahensam nobis quamprimum transmitti cupimus, quo ea cognita mentem nostram devotioni tuae commodius declarare possimus.»

Bécs, Staatsarchiv, Ungarn, allgemeine Akten 99. csomó.

130. 1572 szeptember 15 Bécs.

A felség levele az esztergomi érsekhez, melyben írja, hogy látja tegnapi leveléből, hogy az ügyek milyen stádiumban vannak «simulque pontificale una cum descriptione coronationis nostrae accepimus». Intézkedik a templom dolgában, azután írja, hogy «pontificale autem cum dicta forma coronationis nostrae» átnézi és majd «devotionem tuam si quid censemus, edocebimus».

Bécs, Staatsarchiv, Ungarn, allgemeine Akten 99. csomó.

131. 1573 március 12. Gyulafehérvár.

Báthori István erdélyi vajda Szeben város tanácsának kérelmére megengedi, hogy papirgyártóműhelyt állítsanak fel és az itt gyártott papírt Erdélyben bárhol árusíthassák.

Nos Stephanus Bathori de Somlyo waiuoda Transsilvanus et Siculorum comes etc. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod cum bonorum et diligentissimorum magistratum in republica videlicet ad summam dignitatis fastigium evectorum et eam gubernantium offitio dignissimum atque convenientissimum esse censeamus animum eorum, ad id omni studio et conatu dirigere, ut publica privatis semper anteferenda esse iudicent, usibusque potius communis societatis, quam propriis consulant, quo misera plebs in tot multis et intollerabilibus fere oneribus ferendis ex eiusmodi publicorum emolumentorum administratione sublevetur. Ideo nos quoque ad instantem requisi-

tionem et petitionem egregiorum ac prudentum circumspectorum Simonis Miles magistrī civium ac Augustini Hedwygh iudicis regii iuratorumque civium civitatis Cibiniensis id faventer annuendum et concedendum esse duximus, ut ipsi in communem usum et commodum eiusdem civitatis in territorio et intra metas eiusdem praedictae civitatis, sedis et pertinentiarum Cibiniensis ubicunque maluerint, officinam papiriam extruere et erigere ac in ea papyrum conficere, eamque ubique in hoc regno Transsilvaniae publice distrahere divendere ac in usus civitatis illius publicos convertere possint et valeant, neque quispiam civium eiusdem civitatis in praeiudicium et detrimentum huius officinae aliam intra metas illius civitatis sedis et pertinentiarum in usus privatos extruere audeat et praesumat. Imo annuimus et concedimus, assecurantes eosdem magistrum civium, iudicem regium et iuratos cives praescriptae civitatis Cibiniensis in hac favorabili annuentia nostra inviolabiliter observaturos et per nostros observari facturos, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in civitate Alba Julia, duodecimo die mensis martii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio.

Stephanus Bathory

de Somlyo (manu) propria.

Franciscus Forgach

cancellarius.

Kivül: Annuentia Cibiniensium super officina papiracea.

Papiron, alul papirral fedett pecséttel, Nagyszében város és a szász egyetem levéltárában, 1573. No 1034. jelzet alatt.

132. 1573 november 4.

Kivonat Oroszlánkő inventáriumából.

Inventarium in arce Oroszlánkew per me Joannem Lezenyey quarte die novembris descripta et ad manus Joannis Koromzoy provisoris data.

— — — — —
Postilla Bohemica 1.

Magy. Nemz. Muzeum, kamarai iratok, fol. lat. 1286. — Ugyanez a «Postylla Bohemica» előfordul az 1574 október 8. és 1576 május 5-iki inventáriumban is, ugyanitt.

133. 1574 május 29. Szében.

A württembergi Riedlingenből való Berger György egyezsége Szében város tanácsával a talmácsi papirmalmot illetőleg.

Ich Jerg Berger, sonst Teuefffl genent vonn Riedlingen aus Wirten-

berger land birtig, thin kunt und bekene hiemit dieser meiner ferscribung offentlich, dasz nach dem in ferschinen tagen in meiner kegen wert der firsichtig weisz her Michell Berthalbner Rattgeschuor ner dieser Hermenstat einem erbaren weisen Ratt zugleich, dieser stat über den papeir milli baw welches so im heren Berthalbner auffgelegt und beuollen war, die mill nemlich im Tallmescher grund am flus Zott genenet auff zurichten lasen richtig Rechnungh geben hett, ist die ausgab und unkost desselbigen bauesz erfunden 1233 d. 63, will aber dieselbe mille auff meine undertenigsz bitliches anhalten ausz einem ersamen weisen Ratts befolgen und ferlegungh ist geburt worden, bey diesen conditionen und unterscheidungen so den auch in foricher meiner ersten ferscribungh begrifen sein fersprich iche hiemit gelobe und ferheisz das ich ann gemellten summa, nemlich 1233 d. 63 so meine heren fum Er. w. Ratt auff den baw gewendt haber jerlichen mitt' schrib papeir, was ich machen kan, da will ich in dieser gestalt desz schribsz papier ballen pro f. 10, den ballen zu zeen Risz, und ain Risz 20 buch, und ain buch zu 25 begen zu machen und zu geben, so aber meine heren dasz drucker papeir auch nemen wellen, megen sie den ballen pro f. 9 behalten, zugleich auch den ausschus pro f. 8 behalten an diser jerlicher Zallungh ich nach meinem fermigen gescheen kaan wirdt ein Er. W. Ratth mir das halb taill mit geltt widerkeren, das ander halb taill aber an bemellter schuld summa abgen lasen und abrechnen, so lang bisz ich durch solche weisz die ganze summa gedach(t)er f. 1233 d. 63 erstatt und abzalt werden haben soll ich und meine Erben und mich kamen einem ersamen w. Ratt dieser Hermstatt drey Risz guttesz schreib papeir zu zins zu geben ferpflicht sein, ob es sich aber begeb das mich unser her Gott mit tedlligen abgang himsucht, werden meine heren fom E. W. R. eben in gedachter weisz und gestalt die papeir milli menem erben folgen lassen der besizungh inen ferginen, so sie meine erben aber dieselbige mit behalten wollten ein E. W. R. die selbige erben darab feringen nemllch mit erstattung der schezung was die mill werdt sein, werdt auch willig der folkommen der abzalung one meiner heren for wissen und villen kinem andern papeir ferkauffen und folgen lassen, solches hie hroben gemelt ist ferhaisz ich bey gutter trew und glauben wnferrucklich zu halten auch zu merher sicherheit hab ich diesen meinen briff mit meiner handschrift unnd gewonlichem pettschafft

bewart unnd auffgericht hab. Datum in der Hermenstat, denn 29 tag mai im tusentt finffhundert unnd sibenzigsten Jar.

Kivül más irással: Georgii Bergers papier machers verscheribungh.

Papiron; alul papirral fedett viaszba nyomott címeres gyűrűs pecséttel, a címerpaizs felett I. T. betűkkel, Nagyszében város és a szász egyetem levéltárában. 1574. No 1048. jelzet alatt.

1574 június 11. Kassa.

A szepesti kamara véleménye Melegh Boldizsár csanádi püspök felségfolyamodványa tárgyában, melyben többek közt az elhunyt modrusi püspök (Sivkovics György) könyveit kéri.

«De triplici petitione episcopi Chanadiensis pro praedio Kissarwd et speciali collectione quartarum suarum ac collatione librorum condam episcopi Modrusiensis facta 11. junii.

Ex benignis literis maiestatis vestrae sacratissimae vigesima tertia martii pro humili opinione ad nos transmissis demisse cognovimus episcopum Chanadiensem humiliter a maiestate vestra sacratissima petere, ut . . . ac libros episcopi Modrusiensis apud hanc cameram depositos ex speciali sua gratia eidem benigne conferre . . . dignaretur . . . Libros episcopi quondam Modrusiensis, quos Chanadiensis sibi conferre demisse postulat, nos cum concionatore huius loci et ludimagistro diligenter inspici et in catalogum praesentibus adiectum annotari curavimus, verum doctor quondam Properitius a Simeonibus praefatos Modrusiensis libros propter debitum trecentorum florenorum per doctorem concessorum hic in in camera arestaverat, itaque ut hoc occasione Chanadiensis a speciali collectione quartarum commodius avocari posset, censeremus demisse praefatam librorum suppellectilem, exceptis quibusdam pro usu camerae retinendis in annexa carta nominatis dicto Chanadiensi concedendam esse; ita tamen, si in hac camera celebrato solenni iudicio libri ex aresto liberarentur.»

Orsz. Levéltár: Szepesti kamara, Liber Expeditionum 1571—74. kötet, 251. l.

134. 1575 május 15. Róma.*

Kivonat Szántó-Arator István jezsuita atya Báthori István lengyel királyhoz intézett leveléből.

Ex epistola patris Stephani Aratoris poenitentiarii Hungari ad regem Poloniae Stephanum Bathori, Romae 1575. in die idus may scripta. Illustrissimus cardinalis Sirletus non cessat de serenissima maiestate

tua de tota Hungaria et Polonia insigniter bene mereri, jubet enim in gratiam tuae serenissimae maiestatis omnia veterum pontificum regesta ante quadringentos aut quingentos annos manu scripta et in Vaticana bibliotheca recondita diligentissime evolui et ex epistolis regum Hungariae atque Poloniae ad pontifices Romanos et e pontificum literis ad eosdem missis curat diligenter notari et colligui quaecunq̄ue ad contexendas historias Hungaricas et Polonicas utilia fore existimantur, in quibus perlegendis et excerptendis duo vir, inlyti dominus Fridericus et dominus Marius illustrissimi cardinalis Sirleti consangvinei et Vaticanae bibliothecae praefecti molestissimum et prope intolerabilem exantlant laborem, qui tamen perexiguis illis videtur propter amoris magnitudinem, quo erga serenissimam maiestatem afficiuntur. Quare non alienum ab officio meo putavi si diligentem eorum operam et praeclarum erga serenissimam maiestatem tuam studium paucis hic attingere eosque unice serenissimae maiestati tuae commendare etc.

Féltv papiron, Vatikáni levéltár, Miscellanea, armar. I. tom. 12. fol. 42.

135. 1575 július (16.)*

Kivonat Dernschwamm János könyvtárkatalógusából.

Catalogus librorum Joannis Dernschwammii¹ ita ut mense julio 1575 a magnifico domino Helfrico Gutt et Hugone Blotio recensione facta fuit inventus.

(A könyvek nagyság szerint (folio, quarto, octavo és sedecimo) voltak rendezve. A 281. laptól kezdve betűsoros névmutató. A könyvek címe túl bő, szinte tartalmi kivonatok.)

20. lap, 64. számú mű: Propositum factum coram rege Hungariae. (Úgy látszik egy, Velencében 1501-ben nyomott folio könyvnek egy része.)

47. lap, 121. számú mű: Duplex confessio Valdensium ad Wladislaum regem Vngariae. (Egy, Mainzban 1549-ben nyomott folio alakú könyv eleje.)

¹ Dernschwamm János (1494—1575 körül) a Fuggerek bányáinak intézője volt. Tanult, művelt ember volt, aki 1507-ben Bécsben, azután Lipcsében járt az egyetemre; 1513-ban Olaszországban utazik, 1514-től kezdve pedig Budán, a magyar királyi udvarban is tartózkodott. Szép könyvtára volt, mely halála után a bécsi udvari könyvtárba került. Lásd *Hartig Ottó*: Die Gründung der Münchener Hofbibliothek durch Albrecht V. und Johann Jakob Fugger. München, 1917. 221. l. — Deutsche Rundschau für Geographie. XXXV. évf. (1912—13.) 535. l., ahol Babinger írt D.-ről.

98. lap, 212. számú mű: Tripartitum opus iuris consvetudinarii Regni Hungariae per Stephanum de Werbewtz. Impressum Wienae Austriae, anno Domini 1545 in folio.

154. lap, 312. számú mű: Joannis Cuspiniani: De consulibus Romanorum commentarii. Ebben: Eiusdem oratio protreptica de bello Turcis inferendo. — Item de interitu Ludovici regis Vngariae, deque dotibus regni Vngariae. Bázel, 1553.

(A folio alakú művek száma 369 volt.) Következnek a quartalakú könyvek.

185. lap, 17. számú mű egy colligatum s ebben: Oratio protreptica Joannis Cuspiniani de bello Turcis inferendo, deque interitu Ludovici regis et dotibus Hungariae.

186. lap, 18. számú mű (Colligatum): Jani Pannonii Quinqueecclesiensis episcopi: Sylva panegirica ad Guarinum Veronensem praeceptorem suum, anno 1518. in quarto.¹

De admirandis in Hungaria aquis hypomnematium auctore Georgio Wernero. Impressum Wienae 1551. in quarto.

(A quart alakú művek száma 70.) Következnek az oktáv alakú könyvek.

244. lap, 60. számú mű: Novum Testamentum quattuor evangeliorum in lingua Hungarica per Gabrielem Pestiensem. Impressum Wienae anno 1538. in octavo.²

(Az oktáv művek száma 131, a sedecimo munkák száma 81. Az egész könyvtár állománya 671 mű.)

Bőrbe kötött könyv, melynek hátsó táblája belső lapján Zsigmond, I. Mátyás II. Lajos, V. László életére vonatkozó chronologiai feljegyzések olvashatók. — National-Bibliothek, Bécs, cod. 12.652.

136. 1577 június 4. Bécs.

Ernő főherceg a király nevében megengedi Telegdi Miklós esztergomi nagyprépostnak és vikáriusnak, hogy magyar nyelven írt Homiliáit Apfi Mihály bécsi könyvnyomdásznál kinyomathassa.

Ernestus, Dei gratia archidux Austriae, dux Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae etc., comes Tyrolis etc. Venerabili nobis dilecto Nicolao Thelegdino praeposito maiori et vicario metropolitanae ecclesiae Strigoniensis etc. salutem. Quum expositum nobis fuerit pro parte tua, te in gratiam gentis et nationis tuae vngaricae Catholicorum

¹ Lásd: Szabó-Hellebrant: Régi magy. könyvtár, III/1. k. 72. l.

² Szabó nem ismeri.

Christianorum Enarrationes sine Homiliis in Evangelia dominicorum et festorum dierum, per annum in ecclesiis Dei legi solita, lingua ungarica conscripsisse et petere te, ut eiusmodi librum tibi liceat auctoritate nostra typographo Viennensi circumspecto Michaeli Apffl imprimendum tradere. Nos, qui plurimum illis favemus, qui sua opera et industria religionem catholicam et rempublicam christianam juvare contendunt, admissis precibus tuis, tenore praesentium auctoritate, qua in absentia sacratissimae caesareae maiestatis, domini nostri observandissimi fungimur volumus, statuimus et omnimode decernimus, ut tu librum tuum catholicum a te ungarice scriptum cum approbatione duorum episcoporum ungarorum, reverendi et devoti syncere nobis dilecti Stephani Radecii episcopi Agriensis et locumtenentis per regnum Hungariae ac episcopi Tininiensis nunc hic Viennae existentis, consiliariorum praefatae sacrae caesareae regiaeque maiestatis, praefato Michaeli Aphffl typis excudendum des et tradas. Idem denique typographus, ut eundem librum tuum imprimere possit, facultatem facimus harum testimonio literarum, sigilli nostri impressione numitarum. Datum Viennae Austriae, quarta die mensis junii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo.

Ernestus

Zacharias episcopus Tinniniensis.

Papiron, alul papírral fődött rányomott vörös viaszpecséttel, az esztergomi főképtalan magánlevéltárában: Ladula 66. fasc. 3. No. 1. jelzet alatt.

137. 1577 szeptember 2. Nyitra.*

Kivonat Abstemius (Bornemissza) Pál erdélyi püspök és nyitrai commendator végrendeletéből.

«Item serenissimo principi domino Ernesto archiduci Austriae etc., domino meo clementissimo librum unum orationum, intus et extra auro et imaginibus illuminatum lego.»

— — — — —
«Item egregio Alexandro Wyzzwchany Abstemio cubiculario meo fideliter et summa industria, cum alias tum maxime in hac ingravescenti aetate mea mihi inservienti» ruhát, ezüstneműt «et cancellariam meam in hypocausto meo existentem cum bibliotheca librorum ad ipsam cancellariam erecta ac omnibus reculis necessariis.»

— — — — —
«Item bibliothecam meam magnam librorum, veterum et gravissimorum

authorum, maiori ex parte Viennae per me a Georgio Syller bibliopola emptam successori meo domino episcopo et per eum ecclesiae cathedrali huic Nitriensi in perpetuam hereditatem lego.»

«Legata ecclesiae Veszprimiensis.

Item librum unum pontificale Romanum nigro veluto tectum, argenteis et deauratis monilibus vel fibulis ornatum,

Item librum missale in cursu Strigoniensis ecclesiae veluto nigro coopertum, argenteis et deauratis fibulis ornatum proprios ecclesiae Veszprimiensi lego et in perpetuum dedico.»

«Legata ecclesiae Transylvaniensis Albensis.

Item liber missale, nigro veluto tectus, ab extra argento deaurato ornatus, d cursum seu modum ecclesiae cathedralis Zagrabiensis editus.»

«Legata librorum sacrorum meorum.

Item librum breviarii Romani nigro veluto involutum, argentoque deaurato ornatum ab extra quo in orandis horis canonicis quotidie utor, ecclesiae Nitriensi lego.

Item librum alium breviarii Romani nigro corio deaurato, novum Venetiis compactum et albo argento foris ornatum,

Item librum tertium breviarii, in modum ecclesiae Strigoniensis in octavo, veluto nigro involutum et argento deaurato ornatum, ecclesiae Nitriensi lego.

Item librum quartum missale Romanum in octavo corio nigro coopertum ecclesiae Nitriensi in honorem Dei lego.

Item librum quintum breviarii, modum ecclesiae Quinqueecclesiensis in octavo, veluto nigro coopertum, argentoque albo foris ornatum episcopis futuris et praesuli Quinqueecclesiensi lego.»

Papiron, másolatban. Közös pénzügyi levéltár, Hungarn 14.373. csomó. — V. ö.: Archaeologiai Értesítő. 1902. (XXII.) évf. 202. skk. ll.

138. 1577 szeptember 21. előtt.

Telegdi Miklós esztergomi vicarius felségfolyamodványa, melyben magyar nyelvű művének kinyomatására az esztergomi érsekség jövedelmeiből segílyt kér.

«Cum nulli hactenus quos sciamus fuerint *catholici libri*, *nostra*

Hungarica lingua editi et haeretici per plures ediderint, quorum lectione plurimos catholicos (qui hos legunt, quia alios non habent) ab orthodoxa fide abducunt, ego qui iam integros sedecim annos in ecclesia Tirnaviensi concionatoris munus sustineo, victus multorum precibus, scripsi vulgari sermone enarrationes in evangelia, quae dominicis et aliis festis diebus populo Christiano explicari solent ac eas accedente benigno consensu serenissimi principis et domini domini Ernesti archiducis Austriae etc. fratris vestrae sacratissimae maiestatis typographo excudendas dedi. Quia vero facultates meae ad solvendum eidem typographo premium laboris sui quod a me postulat, quodque ad tria millia florenorum se extendere videtur, non sufficiunt», kéri a felségét, hogy az esztergomi érsekség jövedelmeiből adjon neki segélyt. «Certus enim sum, quod si archiepiscopum haberemus, is libenter totam summam deponeret et videtur iustum, ut ecclesiae sumptibus excudatur liber qui pro utilitate ecclesiae scriptus est.»

Eredetie Bécsben, a cs. és kir. közös pénzügyi levéltárban, a Hungarn 14.373. csomóban.

139. 1577 szeptember 21. Pozsony.

A magyar királyi udvari kamara felterjesztése a felséghez, melyben Telegdi fenti kérelmét támogatva, művének kinyomatására az esztergomi érsekség jövedelmeiből segély adását javasolja.

Sacratissime imperator!

Supplicem libellum venerabilis Nicolai Thelegdini concionatoris et vicarii metropolitanae ecclesiae Strigoniensis, petentis ex singulari gratia maiestatis vestrae tria millia florenos de proventibus archiepiscopatus Strigoniensis *in subsidium imprimendorum concionum quas lingua Vngari*, in evangelia et festa conscripsisset, cum eius facultates tantae non sint, ut hoc absque auxilio maiestatis vestrae et ecclesiae facere possit, benigne decerni. Nos itaque domine clementissime non ignoramus ecclesiarum proventus in id constitutos fuisse, ut aegestati pauperum et saluti animarum his mediis, quos ecclesiastica disciplina in servando grege Domini requirit subveniretur: non iniquum putamus, ut per duos provisores archiepiscopales Wywarienses et Posonienses ex ecclesiae Strigoniensis proventibus successive pium hoc eius studium adjuvetur. Quod reliquum est. Posonii 21. septembris 1577.

Eredetie Orsz. Levéltár: Expeditiones camerae Posoniensis és Bécs, közös pénzügyi levéltár: Hungarn 14.373. csomójában.

140. 1577 október 26. Pozsony.

A magyar királyi udvari kamara a felség parancsára utasítja az esztergomi érsekség jövedelmeinek kezelőjét, hogy Telegdi Miklósnak műve kinyomatására 1000 frtot fizessen ki.

«Ad dominum Zelemerium!

Egregie domine et amice nobis honorande salutem» stb. A felség idecsatolt parancsából láthatja, hogy Telegdi Miklós esztergomi prépost és vicarius kérelmére «eidem mille florenos hungaricales ad imprimendos libros per ipsum dominum Telegdinum in lingua hungarica editos ex proventibus archiepiscopatus Strigoniensis administrationis eiusdem clementer deputasse, quare» ezt a pénzt Telegdinek mielőbb fizesse ki.

Eredetie Orsz. Levéltár: Expeditiones camerae Posoniensis.

141. 1578 március 16. Pozsony.*

Bornemissza Péter levele Máriássy Pálhoz, melyben írja, hogy «Béczbe találtam uala Ferencz¹ uramot»; azután felesége anyjáról ír s kéri, hogy küldje őt ide, «noha szegény, mint Szüz Mária is és töb szent aszonyoc nyomorultac uoltac, de vélem leányáról, hogy lelkébe gazdag. Engem az Vr igen kegyelmesen megáldot uolt mindenic társommal, de az ő leánya meghalatta az töbit lelki malaztal, ki igen nagy szeretettel halgattja is, oluassa is az Isten igéyét és nemcsak háza népét, de soc annya korukat oktat. Ő érte örömost szolgálóc az anyyának is. Ha mit fárad és költ kegyelmed az ideküldésbe, Isten is meghálállya kegyelmednec. Voltac ollyac, kic angyalt fogattac házokba ember képébe és áldomást uöttec.

Írja meg kegyelmed, hány emberre való könyuacet külgyec: Én huszonhat emberre ualót szántam mind az négy részből,² az mint egy két száz forint érő lenne. Ha szükség, az aprókbannis küldhetec. Tudom, hogy igen keués az ki gyönyörködnc bü szent irás oluasásba, sokan sokallyák is az irást is, az árrát is, azért nem küldök sokat, jóllehet annyi útra ez is elég terh egy szekérnec.

¹ T. i. Máriássy Ferencet.

² Itt nyilvánvalóan a Semptén 1577-ben megjelent: «Negy koenyvetske a keresztyeni hitnec tudományáról» című munkáról van szó. Lásd Szabó: Régi magy. könyvtár. I. k. 74. l.

Megbocsássa pedig kegyelmed, hogy ennek az terhét kegyelmedre vettem, mert énnékem Isten csak egy szekeret adott kiulielis Istennek szolgáltató, most is papyrosért üttem uolt raytoc. Isten kegyelmednek adott többet is, ha mit ő felsége keduéért fárad kegyelmed, nem lesz elfeelytue».

Papiron, zárópecsétje elveszett, Máriássy-levéltár, Márkusfalva, újrendezés.

142. 1578 június 4.

Kivonat Brassó város osztályjegyzőkönyvéből.

Herr Joachim Treyner Stieff Encklen Georgii des wirdigen herr Georgii meyland predigers Zu Meremburg kindts teil.

Erstlich.... stb.

— — — — —
An Buchern ist ihm worden;

Ethica Philiippi Melanthonis cum Aristotele.

Loci communes Phillipi Melanthoni.

Phisica.

Cronica de rebus Hungaricis.

Brassó város levéltárában: Teilungs-Protokoll. I. kötet. 25. lap.

143. 1578.

Kivonat Ócsay Pál, a nagyszombati érseki ház udvarbírájának számadásaiból.

Regestum et ratio officii egregii Pauli Ochay provisoris domus archiepiscopalis Thyrnaviensis anno 1578.

(A kiadási tételek közt.)

Nr. 19. Item ad regesta et ad literas missiles diversis vicibus per circulum anni emi papirum fl. 1 den 75. (19. l.)

M. Nemzeti Múzeum, kamarai iratok, fol. lat. 1370.

144. 1579 február 8. Prága.

Rudolf király Magyarország összes hatóságainak tudomására hozza, hogy királyi engedélye nélkül nyomdákat felállítani és könyveket nyomtatni tilos.

Rudolphus secundus, Dei gratia electus Romanorum imperator, semper augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. rex, archidux Austriae, dux Burgundiae, marchio Moraviae, comes Tyrolis etc. Fidelibus nostris reverendis, spectabilibus, magnificis, egregiis et nobilibus, dominis praelatis, baronibus, comitibus, vice comitibus,

praefectis, capitaneis, castellanis, officialibus, eorumque vicegerentibus, item prudentibus ac circumspectis, civitatum oppidorum et villarum magistris civium, iudicibus et rectoribus, cunctis etiam aliis cuiuscunque (status)¹ et conditionis hominibus, ubivis in regno nostro Hungariae partibusque eidem subiectis existentibus et commorantibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam. Ex fidedigna relatione cognovimus nonnullos ex vobis esse, qui in bonis suis temerario ausu praela erexissent et sine nostra gratia et privilegio libros varios, etiam diversis haeresibus conspersos, imprimi facerent aut saltem permetterent. Cum autem huiusmodi praelorum erecto et librorum impressio, neque in sacro imperio nostro Romano, neque in aliis regnis et provinciis nostris absque speciali gratia et privilegio nostro erigantur aut excudantur, id ipsum quoque in isto regno nostro inviolabiliter iuxta hactenus laudatam consuetudinem observari volumus. Quare vobis et vestrum singulis sub gravissimae nostrae indignationis, dictorumque prelorum et librorum confiscationis paena firmissime committimus et mandamus, quatinus nemo vestrum prela in suis bonis absque gratia et privilegio nostro erigere aut libros aliquos imprimi facere praesumat, imo vero erecta disicere et libros impressos non divendere debeat. Secus nullo modo facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in arce nostra regia Pragensi octava die mensis februarii, anno etc. septuagesimo nono.

Rudolphus.

Electus Colocensis ac episcopus Jauriensis.

Kivül: Formula literarum suae maiestatis patentium, de interdictione librorum in regno hoc Hungariae impressione, originalia transmissa dicatoribus 19. februarii, anno etc. 79.

Egykorú másolat egy iv papiron, Orsz. Levéltár: Acta ecclesiastica camer. irregistrata, fasc. 81. (2.)

145. 1579 február 16. Bécs.

Ernö főherceg a magyar kir. udvari kamarához néhány, a nyomtatott könyvek dolgában kiadott királyi parancsot küld le kihirdetés végett.

Ernestus, Dei gratia archidux Austriae,

Dux Burgundiae, comes Tyrolis etc.

Reverendissime et egregii nobis dilecti. Mittimus vobis cum praesentibus certa quaedam mandata caesarea, quibus sua maiestas

¹ Ez a szó a másoló tollában maradt.

librorum impressiones cavet ac interdicat in Hungaria, mandantes vobis clementer, ut ea primo quoque tempore ubique publicanda curare debeatis et teneamini. Secus non facturi. Datum Viennae, decima sexta die februarii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono.

Ernestus.

Joannes Joo.

Kivül: Reverendissimo et egregiis praefecto caeterisque camerae Hungaricae consiliariis sacrae caesareae regiaeque maiestatis etc. nobis dilectis.

Prespurg.

Cito
ito
ito
ito
ito
itissime.

Más irással: 19. febr. 1579.

Ut mandata suae maiestatis de impressura librorum prohibita transmissa. Papiron, papirral fődött vörös viasz zárópecséttel, Orsz. Levéltár, Benig, Resol. eredeti.

146. 1579 szeptember 8.

Feljegyzés Márton brassai könyvkötő mostohagyermekei közti osztályról. Martini Buchbinders T.(eilung) seiner Stieffkinder Pauli und Stephanni Die weil so vill schuldenn warenn vorhandenn, das man mit seiner Gütter nicht czalenn mogt, so hatt er aus guttwilliger freundschaftt einem jeden auffschreibenn lassenn f. 2. Des in urkuntt etc.

Collatae cum originali
per notarium manu propria.

Brassó város Teilungs-Protokolljában. I. kötet. 82. lap.

147. 1580 január 21.

Christel Pál brassói polgár javainak felbecslése és osztálya.
Anno 1580 den 21. Tag Januarii.

An den büchern fl. 6.

Brassó város levéltára: Teilungs-Protokoll. I. k. 69. lap.

148. 1580 május 22.

Hirscher Pál brassói polgár után maradt könyvek.
Anno 1580 den 22. Maii.
Pauli Hirschers K.(ind)... stb.
Item 1 stuck auss der Kirchen Postilla.
Deutsch Testament.

1 Beth büchlein.
Maioris Psalterium.
Lutheri Catechesis.
Ritter Pontus.

Brassó város levéltárában : Teilungs-Protokoll. I. k. 114. l.

149. 1581 március 29. (Pozsony.)*

Néhai Radéci István egri püspök és kir. helytartó hagyatékának leltára.

Inventarium

rerum reverendissimi domini domini Stephani Radecy episcopi
Agriensis et per Hungariam locumtenentis, 29. die mensis martii
anno Domini 1581.

Az tarházban egy ladában.

Egi veres barsonnial buretoth Romai pontifical ewwst boglaros es
araniazoth 1.

Egi zederies barsonyban foglalth Pontifical ewwst boglarok raita
araniazoth 1.

Egi Missal weres wonth arany ewwst boglarok wannak raita araniazoth 1.

Ismeg egi fekethe barsony Missal ewwst boglarok raita araniasok 1.

Egi eöreggh veres barsonnial buritoth Missal 1.

Egi weres barsonnial buretoth Romay kichin Missal

Egi eoregh Missal fekethe bórrel buretoth 1.

Egi kichin Romay Breviarium veres tablaba aranias 1.

Az kapolnaban egi regy könyw, kinek az dezkaire ewwstel buretot,
crucifixum wagion raita aranios 1.

stb. stb.

Az kis szobaba Bibliotecaban.

Egy breviar fekethe barsonyba foglalt, ewwst boglaros aranias 1.

Bibliotecaban vram w Nagysága keonywey sok.

stb. stb.

Eredetie Orsz. Levéltár: Lymbus III. sorozat, saec. XVI., 5. csomó.

150. 1581 május 29.

Néhai Kraus István brassai polgár gyermeke megkapja atyja könyvtárát.

Anno Domini 1581. denn 29. maii.

Herrn Steffani Kraus K.(ind) Erstlich... stb.

— — — — —
M(er) das vatters Bibliothecam.

Brassó város levéltára : Teilungs-Protokoll. I. k. 142. l.

151. 1582 február 7.

Néhai Goldtschmitt Jakab brassai polgár javainak osztálya.

Anno Domini 1582. den 7. februarii.

Jacobi Goldtschmitts K.(ind.). Erstlich waren schulden verhandenn
czu bezalenn... stb.

M(er) ann einer Bibel rest im seine mutter fl. 4.

Brassó város levéltára : Teilungs-Protokoll. I. k. 157. l.

152. 1582 október 3. Szalónok.*

Batthyányi Boldizsár levele Grádeczi Horváth Stansith Gergelyhez,
melyben írja, hogy már egyetlen liber Concordiae-je sincsen, mert
elkeltek, ha ismét hoznak, tudatni fogja. Küld egy disputatiót,
olvassa el, s végül többek közt írja, hogy a «házasságot se feled el».

Grádeczi Horváth-Stansith-levéltár, Nagyőr..

153. 1583 január 17.

Kivonat Árva vára inventáriumából.

«In una cista parva quaedam regestra.»

Orsz. Levéltár : N. R. A. fasc. 612. No 22.

154. 1583 augusztus 1.*

Kivonat a m. kir. udvari kamara számadásaiból.

«Erogatio solutori aulico facta.

Prima die augusti generoso domino Joanni Sambuco historiografo
suae maiestatis in complementum flor. 1360 Rhenenses nomine
pensionis aulicae suae dominationi debitorum medio tricesimatoris
Thyrnaviensis soluti sunt fl. 620. den. 66²/3.»

Jerney-gyűjtemény, Kecskemét. I. kötet, 3. szám.

155. 1583 szeptember 28.

Mihály prédikátor hátrahagyott javainak osztálya.

Theilung der verlassener des Herrn Michaelis praedikanten auff S.
Mertinsberg mitt ihren 2 stieff sunen Joanne und Michaële und
dem rechten Kind Catharina wegen des Vatters Theil gescheen
den 28. septembris im Jahr 1583.

An der Bibliothek ist dem Joanni worden :

Musculus in Joannem

Concordantiae,

Catechismus Justi Jonae,

Conciliationes locorum scripturae Altameri,
Lutherus in Oseam,
Maior in epistolas,
Tabulae Spangenbergii,
Sleidanus,

Michaeli Wegen der bücher ist ihm worden :

Tomus 2 Philippi,
Tomus 5 Lutheri,
Tomus eiusdem,
Enarratio trium psalmorum Maioris,
Confessio Eberi de Coena Domini,
De Trinitate assertio Segedini.

Brassó város levéltárában : Teilungs-Protokoll. I. kötet. 187—188. I.

156. 1583 november 22.

Kivonat a m. kir. udvari kamara számadásaiból.

«22. die novembris Hugoni Blotio praefecto bibliothecae suae maiestatis in rationem florenorum 2176 rhenensium quondam Thomae Sibenburghero fabricarum augustarum praefecto, ratione salariorum per suam maiestatem, debitorum ac ex testamento ipsius Sibenburgherii in ipsum Hugonem Blotium translatorum medio tricesimae Thyrnaviensis soluti sunt fl. 580. den. 26²/3.»

Jerney-gyűjtemény, Kecskemét. I. k. 4. szám.

157. 1583.

Sennyey Ferenc Komári Péternek, a horpácsi prédikátornak három könyvet kölcsönöz.

Dominus Franciscus Sennyey etc. accomodavit tres libros Petro Komarii praedicatori de Horpach :

1. Enarrationes Erasmi in Novum Testamentum.
2. Acta Apostolorum homiliae 1 authore Gualthero.
3. Divus Ignatius.

Papiron, Orsz. Levéltár : Acta cameral. eccles. irreg, 81. (2.) csomó.

158. 1583.

Kivonat a magyar kir. udvari kamara számadásaiból.

«Expensae minutiores ad quotidianas camerae necessitates factae.

Eodem die (t. i. ultima februarii) Christophoro Mandell compactori librorum Poseniensi pro calendariis et illigatione regestorum iuxta particularem consignationem soluti sunt fl. 8. den. 33.

— — — — —
Eodem die (junius 20.) compactori librorum pro illigatione duorum regestorum in usum perceptoratus et contrascribatus dati — fl. den. 70.

M. Nem. Múzeum, kamarai iratok, fol. lat. 921/VI.

159. 1583 (*március*).

A Blotius Hugó által katalogizált Rumpf-féle könyvtárnak magyar vonatkozású anyaga.

Librorum bibliothecae Rumpfianae ordine numerorum perpetua serie continuatorum catalogus, anno salutis nostrae 1583. mense martio conscriptus ab Hugone Blotio.

(A 402. számú colligatum végén:) Item bellum pannonicum contra Maximilianum II. Romanorum imperatorem a Solymanno motum, authore Petro Bizaro. Bázél 1573. Sebastianus Henrici Petri.

(407. szám.) Pannonicum bellum sub Maximiliano secundo et Solemanno Turcarum imperatore gestum autore Petro Bizano, Bázél, Sebastianus Henrici Petri, 1573.

(493. szám.) Antonii Ponfini de pudicitia conjugali et virginitate dialogi III ex Sambuci bibliotheca. Basileae, Joannes Oporinus, 1572.¹

(623. szám.) Jani Pannonii episcopi Quinqueecclesiarum opera omnia, edita opera et studio Joannis Sambuci cum privilegio, Viennae Austriae, Casparus Steinhofér, 1569.²

(939. szám.) Congressus ac celeberrimi conventus Maximiliani primi et trium regum Vngariae Boiemiae et Poloniae in Vienna Pannoniae, mense julio, anno MDXV. facti brevis et vicissima descriptio. Et haec quidem inscriptio in fronte libri habetur sine mentione auctoris et typographi et anni.

Autor autem est Joannes Cuspinianus, ut patet ex secunda inscriptione, initio narrationis historicae proposita, qua sic habet.

Diarium Joannis Cuspiniani praefecti urbis Viennensis de congressu caesaris Maximiliani augusti et trium regum Vngariae, Boiemiae et Poloniae, Vladislai, Ludovici et Sigismundi in urbe Viennense facto XVII. julii anno Cristi MDXV.

¹ Lásd : Szabó-Hellebrant: III/1. kötet. 180. l.

² U. o. III/1. k. 172. l.

Quod autem Joannes Cuspinianus se urbis praefectum vocat, intelligit eum magistratum, quem germanice Anwalt appellamus. Fuit idem Cuspinianus id temporis Maximiliani imperatoris orator Budam ad regem Vladislaum legatus.

Hic liber est per se codex, chartas seu philuras seu duerniones 4^{1/2}, forma 4ta.

Narrat Cuspinianus obiter de bello rustico ante hunc conventum exardescente. De rusticorum clade et suppliciis eorum. De numero caesorum usque ad septuaginta millia hominum. Deinde ex professo Sigismundi regis Poloniae et Vladislai Hungariae eius fratris cum filio suo Ludovico Ponium ingressu.

De ludis Posenii exhibitis.

De incendio, quo [dusquam dimidium urbis Poseniensis absumptum fuit.

Item quo vestitu quo ordine et quorum principum comitatu pompa caesaris et regis eprocesserit in finibus Germaniae et Ungariae paulo ante, quam Viennam essent processuri.

Rex Poloniae anno 1515. in conventu caesaris Maximiliani et trium regum in domo leporum hospitio exceptus fuit, tamdiu habuit domus illa nomen illud.

Rex Hungariae et Ludovicus et Anna liberi a caesare Maximiliano primo in arce Viennae hospitio sunt recepti.

Vestitus quo ornatus fuit caesar Maximilianus in conventu trium regum Poloniae, Hungariae, Boemiae Viennae anno 1515. habito, estimabatur decies centenis millibus aureorum. Caesar Maximilianus musicam eximie colivit et veneratus est. Quare ipsius tempore multa instrumenta musices nova excogitata atque inventa sunt, quae vetustas non habuit, seculum nostrum non vidit. Cuiusmodi autem illa sint instrumenta vide huius libri pag. 27. sub finem.

Richardus Perusinus cardinalis Guercensis capellanus homo eloquentissimus tribus libris sui Hodoporici conventum horum trium regum et caesaris celebravit anno 1515., qui liber est querendus et bibliothecae emendus pag. 27. in fine.

Anna Vladislai Hungariae et Boemiae regis filia et Ludovici soror caesari Maximiliano primo et Maria imperatoris Caroli quinti soror Ludovico eodem die Viennae in matrimonium est data in conventu trium regum 1515. Viennae celebratum pag. 28. in principio.

In conventu trium regum et caesaris Viennae anno 1515. creati sunt

uno die plusquam 200 equites aurati et in his quidam homines novi et plebei, pag. 28. in principio.

Dominus Sigismundus de Dieterichshain et Barbara virgo filia domini Georgii de Rottal nuptias celebrabant Viennae in conventu trium regum Poloniae, Ungariae, Boemiae, Sigismundi, Vladislai et Ludovici et caesaris Maximiliani 1515. die 22. julii, qui est divae Mariae Magdalenae sacer, pag. 28. in fine.

Ludi Troiani sive simulacra veri belli in conventu hoc trium regum et caesaris Maximiliani 25. julii 1525. Viennae instituta sunt in latissimo foro prope templum fratrum Carmelitarum (nunc Jesuitarum), ubi quondam Henricus filius sancti Leopoldi marchionis Austriae primus dux a Frederico Eneobarba imperatore creatus, qui coenobium Scotorum Viennae hic sepultus, fundavit, arcem et curiam habuit, unde et hodie adhuc locus ille Curia appellatur. pag. 29.

Qui principes et nobiles in ludis armati concurrerint vide pag. 30. in fine. — (És így tovább folyik ez a letrás a fol. 35-ig.)

Opusculum de laudibus et vituperio vini et aquae Valentini Cybelei, canonici ecclesiarum Quinqueecclesiis et Albensis. Excus. Hagenau ex academia Thomae Anselmi mense julio anno 1517.

Hic liber est per se 1. — Habens folia 28 seu chartas seu duerniones. Habet hoc volumen libros 8, chartas duerniones 37^{1/2}, coopertum est membrana alba nitente et ductibus geminis deauratis et signo deaurato in medio posito cum ligulis.

(961. szám.) Acta et constitutiones dioecesanæ synodi Jauriensis, sub reverendissimo in Christo patre et domino Georgio Drascovitio electo archiepiscopo Colocense, Dei et apostolicæ sedis gratia Jauriense episcopo, sacratissimæ caesareæ regiaeque maiestatis consiliario et per regnum Hungariæ summo aulae cancellario ad secundum diem mensis augusti indictæ et per triduum Sabariæ patria sancti Martini episcopi habitæ anno Domini 1579. Pragæ. Typis Georgii Melantrichi ab Aventino, anno Domini MDLXXIX.¹

National-Bibliothek, Bécs, cod. lat. 15.286.

160. 1584 január 20. Kassa.

A szepesi kamara felterjesztése Ernő főherceghez, melyben harminc példány új naptárt kér.

¹ U. o. III/1. kötet, 199. l.

De novo calendario.

Iuxta benignum serenitatis vestrae mandatum die VI. januarii editum curabimus diligenter, ut calendarium novum ab hac camera et eius officialibus omnibus ubique observetur, eiusque initium faceremus ad diem jovis proxime venturum, in quem iuxta correctum calendarii festum immobile purificationis beatissimae virginis Mariae incidet. Sed quia novis calendariis destituimur, sine illis autem usus illorum recipi non potest, serenitatem vestram demisse oramus, dignetur clementer ad 30 exemplaria correcti eiusmodi calendarii nobis transmitti jubere. Cum haec et reliquae civitates similiter etiam comitatus harum partium vetus adhuc sequantur calendarium, ideoque in observatione dierum festorum magna appareat diversitas, dignabitur benigne serenitas vestra cum ad alias ordines, tum ad hanc quoque civitatem benignum superinde mandatum edi jubere, ut sic idem sit usus et idem unusque in observandis festis consensus. Deus etc. Cassoviae, XX. januarii, LXXXIII.

Orsz. Levéltár, Szepesi kamara, Liber Expeditionum 1581—88., 183. 1.

161. 1584 március 13.

János néhai brassai gyógyszerész javainak felosztása.

Theilung der verlossener des Joannis Apothecar mitt ihrem stieffkinder Joanne und dem Posthumo wegen des Theils gescheen den 13. martii im Jahr 1584.

Joanni . . .

Bücher, 1 Teutsch bibel und 5 klein büchlein, 1 klein Gold wag. stb.

Brassó város levéltára: Teilungs-Protokoll. I. kötet. 198—9. ll.

162. 1584 június 26. Bécs.

Ernő főherceg parancsa Ruszkai Dobó Ferenc barsi főispánhoz és dunáninneni főkapitányhoz az új naptár használata tárgyában.

Ernestus, Dei gratia archidux Austriae,

Dux Burgundiae, comes Tyrolis etc.

Magnifice sincere nobis dilecte. Cum sacra Romanorum caesarea maiestas dominus et frater noster observandissimus non ita pridem sese benigne resolverit, novum seu reformatum calendarium non solum per sacrum Romanum imperium germanicae nationis, sed et regna et omnes provincias suas haereditarias ubique servari et iuxta

illud omnes et actiones et commercia dirigi, quemadmodum ea ipsa
suae maiestatis resolutio per specialia mandata publicata et plurimis
in locis acceptata fuit, suaeque maiestatis voluntas, id quod etiam
ab ea nobis injunctum fuit requirat, ut dictum calendarium etiam in
confiniis ad praecavendas omnis generis inconvenientias et discordines
quae quidem hactenus in mixto usu novi et veteris calendarii
irrepserunt, pollicetur et acceptetur. Ideo suae maiestatis nomine
tibi harum serie benigne et firmiter committimus, ut a dato harum
nostrarum literarum non solum pro tua persona novo calendario te
accomodes et confinii tibi concrediti negotia et scripta iuxta illud
instituas ac dirigas sed et idem fieri per subiectos tibi milites jubeas
et demandes. Executurus in eo suae maiestatis et nostram omnimodam
voluntatem. Datum in¹ urbe Vienna, die vigesima sexta junii, anno
Domini octogesimo quarto.

Ernestus

Ad mandatum domini archiducis proprium

David Vngnad

H. Niskhar (?) manu propria.

Kivül: Magnifico Francisco Dobo de Ruszka, comiti comitatus Barsiensis
ac partium regni Hungariae ultra Danubianarum supremo capitaneo
syncere nobis dilecto.

C
ito
ito
ito

Lewa.

Más kézzel: 23. junii iuxta vetus calendarium, Anno 1584.

Papiron, zárópecsétje elveszett. Orsz. Levéltár, a Dobó-család levéltára,
2. csomó.

163. 1584.

Kivonat a magyar királyi udvari kamara ez évi számadásaiból.

Regestum

proventuum ac erogationum camerae Hungaricae totius anni praesen-
tis 1584.

Expensae minutiores ad varias necessitates camerae huius factae.

Vigesima secunda februarii Cristophoro Mandli *bibliotecario* pro calenda-

¹ Ez a szó az eredetiben kétszer írva.

riis anno praesenti 1584. in usum camerae huius ab eo acceptis ac pro illigatione regestorum in suo extractu particulari specificatorum dati fl. 6. den. 66.

Vigesima quarta februarii pro papiro anno 1583 per Simonem Freidenhofferum perceptorem Moravicum in usum camerae huius empta expositi sunt — — — fl. 14.

Compactori librorum pro duobus elenchis pro colligendis regestrandisque minutis cancellariae camerae huius compactis soluti fl. — den. 80.

Eidem compactori pro illigatione duorum regestorum in usum perceptoratus et contrascribatus dati fl. — den. 70.

Papiron, könyvalakban, a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában, kamarai iratok, fol. 920/XI. jelzet alatt.

164. 1584.

Kivonat Kapuvár inventáriumából.

Az wárnak inventárioma.

Az thoromban walo thár házban wagon.

Egy láda kyben wagon eg misse mondó könw, a föly verágos wonth aran és ezüstös aranazoth boghlárok rayta.

Vagon azon könwben aran(i)as kanafok, az feye gyöngös.

Azon ladában valami missilis lewelek és laistromok Zalay Jánossé. Item eg ládáchka, kyben Ádám deák leweley wannak, kywül az krétáual yrták meg az ládáchkára.

Az eczetes házban.

Egy ládáchka kyben wannak walamy laystromok.

Vagon keth fekete táska kyben wannak Zalay Janos missilis leweley. Orsz. Levéltár, Urb. et Conscr. fasc. 56. No 33.

165. 1584—1585 június 13. — 1586 március 1.

Hiller Erhardt bécsi könyvkereskedő auscugliisa.

Herr Bernhard von Lembach soll anno (15)84. stb.

Alltes Resst er mir lauther . . . Tall 24. β. d.

Anno (15)85. den 13. junii.

	Tall.	β
1 Bibl mit der Chronickha	5.—	—
1 Chemitius	4.—	—
1 Regenten tafell	3.—	—
1 Arzneybuch Virsunen	3.—	—
1 Khreutterbuech Boekhs	6.—	—
1 Khreutterbuech Rözsls	6.—	—
1 Reformat. Ryffi	4.—	—
1 Hungerische Chronickha	3.—	5.
1 Chronica Eusebii	3.—	—

Anno (15)86. 1. martii.

1 Reiszbuech fol.	2.—	—
-------------------	-----	---

Anno (15)91. den 15. octobris.

1 Meditationes Augustini unnd	5.—	5.
1 Betbuch Musculi	4.—	—

Summa tallerum 66, β 4. den 5.— —

Erhardt Hiller Buechandler.

Kivül: Auszuges Herrn Bernhardten von Lembach pro 66 Taller, 4 β
5 ung. bet. Erhardt Hiller buechandler zu Wienn.

Papiron, Orsz. Levéltár, Eccles. camer. irreg. 81. (2.) csomó.

166. 1585 február 26.

Feljegyzés néhai Bornemissza Péter könyveinek elosztásáról.

Anno Domini 1585. et 26. februarii.

Oztottwk megh az Bornemyzza Péterné azzoniom rokonával a zeghény
Péter uram keönyweit két felé.

Eggyk rézre jwttot eoteodyk rez postilla keonyw 30.

Jwtot negiedyk réz postylla keonyw 18 eggik rézre, másra 17, —
ezekbe az kisirtetekreol való írás is megh vagon.

Jwtot negiedyk rez postylla keönyw másodba az kisirtetreöl való írás
nékewl való 12 egy rezre.

Jwtot harmadyk rez postilla keönyw 12 egy rezre.

Jwtot másodyk rez postilla keönyw 8 egy rezre.

Jvtot Cathecismus 6 egy rézre.

Jutot az Telegdy praedicatio ellen irt keönyw 3 egy rezre.

Ezen felet maradt keözre két másodk rez keönyw és egy eöteöd rez keönyw, kit el kel adny.

Az eoreoghbyk két általaghba wasyon egyikbe egyikbe 16 eoteodik rez postylla.

Vasyon ismégh 18 negiedyk rez postylla.

Az másyk rendbeli ket kisseb általaghba wasyon egyykbe egyykbe 14 negiedyk rez postilla. Vagion ismegh 9 elseo rez postilla.

Az harmad rendbely ket kysseb általaghba wasyon 12 harmad rez postilla keonyw.

Vasyon ismegh 8 második rez postilla keönyw.

Ismegh három keonywechke Teleghdy praedicationya ellen.

Az másod rendbely általaghognak az eggikebe két harmad rez postilla keönywel és egy catechismussal wacion teöb, ky az Tamaskó rezere eset, mert az árrát Gyöthay Benedek el vitte.

Vasyon az kys tonnába tizenkét Catechismus és három postylla keönyw ky kész.

Anno Domini 1585. Veöttem ky az harmad rendbely kysseb általaghból 12. április egy harmadrez postylla keonywet, kit Barchara vittem, melnek az árrával adós azzonyom néném.

Anno Domini 1589. Veöttem ky az általghokbwl 31. octobris három bokor keönywet és eggiet ewmagát negied rez, azaz 16 keonywet.

Az eggik bokrot, az eot rez postilla keonywet witte el plebanos uram Pilcius uram, kit kewld Sós Christófnak, kiért kel adni fl. 6.

Az másik bokrott kel kewldenem az lapispataky plébánosnak pro fl. 6.

Az harmad rendbely it kwn legien ha ky el wezy.

1590. In initio januarii attam el az lapispataky plébánosnak az eot rez postillát, kiér fizetet fl. 6. solvit.

In martio attam Aáron papnak Somosra az eot rez postilla keönywet kiért adós fl.

17. Április. Kewltem eöchémnek András uramnak egy harmad rez postillát kiért kel adni fl.

Az zehenj Bornemyzza Péter keönyweivel való lagistrom.

Papirlapon, a Márkusfalvi Máriássy-család levéltárában Márkusfalván, az új rendezés alatti részben.

167. 1585 május 15.

Néhai Thlaschner Mártonné brassai polgárnő javainak felosztása.

Theilung gehalten bey der Merten Thlaschnerin den 15 maii. Ist Catharine undt Gasparo ihren 2 rechten Kinden wegen des Vatters theill worden wie volgt.

An Buchern 1 Bibel wndt 1 haus Postill.

Brassó város levéltára : Teilungs-Protokoll. I. k. 281. l.

168. 1585 szeptember 14.

Néhai Abstemius vagy Birthelmer Márton javainak felosztása.

Merthen BIRTHALMER.

Anno 1585. den 14 tag septembris ist ein theilung gehalten bey dem erbaren man Mertino Birthelmer czwischenn ihm und seinen 2 rechten Kinden Andreae und Sarae wie vollget.

Zu wissen das der Kind Vatter dem Andreae 3 büger geschenkt hatt, 1 die Deuthsch Bibel und den Plinium, und den Sleidanum.

Brassó város levéltára : Teilungs-Protokoll. I. k. 284. lap. Ugyanez a bejegyzés latinul: «Pro haeredibus Martini Abstemii Andrea et Anna» stb., azután németül folytatva megvan ugyanitt a 273—4. ll. is.

169. 1585 szeptember 27.

Kivonat Poklostói Máté sági prépost végrendeletének végrehajtásáról felvett okiratból.

Exequutio testamenti reverendi olim domini Mathaei Poclosthoi praepositi Saghienensis... stb.

29. Item libros pro filio suo legatos accipiet dominus Benedictus Thooth.

Két ív összefűzött, víztől rongált papíron, az esztergomi főképtalan országos levéltárában : Ladula 122. capsa 68. fasc. 12. No 1.

170. 1585 december 15. (Brassó.)

Kivonat néhai Schirmer Péter brassai polgár javai felosztásáról felvett jegyzőkönyvből.

Petrus Schirmerus.

Ihm Jahr 1585. den 15. decembris ist ein Theilung gehalten worden bey des ehrwürdigen Herrn verstorbenen Herr Petri Schirmers fraw, czwischen ir und ihren 4 stheifkinden Petro, Apollonia, Valentino und Dorothea, auch ihren 2 rechten Kinden, Catharina und Agnethae kompt ihn von ihres Vatters Theil, wie volgt.

Der Catharina kompt stb.

Mehr 2 Reysz papeyr umb fl. 2 den. 60.

Mehr 8 Reys und 6 bucher gutt Papeyr umb fl. 10 den 96., kompt
auf sein theill fl. 1 den 82, $5\frac{1}{2}$ gutt regall papeyr, $1\frac{1}{2}$ buch regall
auschus Papeyr.

2 Acta Apostolorum uneingebunden, 1 Psalter eingebunden, 4 Ratzisch
Psalter und ein Testament uneingebunden, $3\frac{1}{2}$ Ratzisch Psalter
uneingebunden, 1 Acta apostolorum eingebunden und ein Psalter.

Volget des Peter sein Theill.

Der Mutter gebührt von der Bibliothek welche er bescheiden hatt fl.
18 den. 66.

Ein Reysz papeyr umb fl. 1 d.

Die Mutter bleibts rest 8 Reys und 6 buger gutt papeyr, $1\frac{1}{2}$ buch
regal ausschusz, $5\frac{1}{2}$ buch gutt regall papeyr.

Mehr 4 Ratzisch Psalter und ein Testament uneingebunden.

1 Acta Apostolorum eingebunden.

$3\frac{1}{2}$ Ratzisch Psalter uneingebunden und ein Psalter kn. Izwodt.

2 Acta Apostolorum.

1 Ratzisch Psalter eingebunden.

Der Apollonia kompt... stb.

Ein Reysz Papier umb fl. 1 den.

8 Reysz und 6 büger gutt Papeir.

$5\frac{1}{2}$ buch gutt regall papyer.

$1\frac{1}{8}$ buch ausschuss Regal papyer.

Mehr 4 ratzisch Psalter uneingebunden, Acta Apostolorum unein-
gebunden.

1 Psalter in liederen und 24 blesch cathechismi.

Dem Valentino kompt... stb.

Mehr ein reys Papeir fl. 1 d.

Mehr kompt ihm 8 reysz papeyr mit 6 bürger.

Mehr 5¹/₂ buch gutt regall papeir, 1¹/₂ buch regall ausschuss Papier.

Mehr 4 Ratzisch Psalter und ein Testament uneingebunden, Acta Apostolorum eingebunden. 1 grosz Psalter eingebunden. 1 Psalter Kn Iz wodt und 20 Catechismi.

Der Dorothea kompt...

Mher ein reys Papeir...

Mher 8 reys Papier und 6 gutt bürger...

5¹/₂ buch gutt regall papier, 1¹/₂ buch regall ausschuss papier.

Mehr ratzisch Psalter und 1 Testamentt und 3¹/₂ ratzisch Psalter uneingebunden.

Acta Apostolorum eingebunden. 1 Psalter kn. Izwodt. 2 Acta Apostolorum uneingebunden. 1 Psalter eingebunden.

Eredeti bejegyzés Brassó város levéltárában: Teilungs-Protokoll. I. k. 289—297. ll.

171. 1586 április 20.*

Kivonat Telegdi Miklós pécsi püspök végrendeletéből.

In nomine sanctissimae atque individuae Trinitatis, Patris et filii et Spiritus sancti, Amen. Anno ab incarnatione Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, indictione decima quarta, die vero vigesima mensis aprilis, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Sixti, divina providentia papae quinti anno primo, ego Nicolaus Telegdinus episcopus Quinqueecclesiensis etc. corpore quidem aeger, animo tamen per Dei gratia sanus, tale condo et facio ultimae voluntatis meae testamentum.

Inprimis... stb.

Ex libris meis accipiat Sasvariensis¹ aliquot, qui videbuntur sibi utiles esse.

¹ Ez Telegdi László sasvári főesperes volt.

Collegio Jesuitarum, quod brevi hic fundabitur lego omnes libros haereticos, praeterea opera divi Thomae Aquinatis (et postquam dominus Joannes Kutasy aliquos sibi necessarios delegerit) alios etiam qui supererunt, quod de sacris volo intelligi et exclusis illis, qui in mea domo sunt impressi.

Libros iuridicos lego Andreae Kechkes, qui iam Bononia doctor rediturus est.¹

Orsz. Levéltár, Eccl. cameral. fasc. 18. No 6.

172. 1586 április 24.

Kivonat Telegdi Miklós néhai pécsi püspök Nagyszombatban levő javainak inventáriumából.

«In una ladula privilegia diversa ad praeposituram Sagiensem pertinentia.

Tipographia cum suis necessariis instrumentis.»

Orsz. Levéltár, Urb. et Conscr. fasc. 77. No 18.

173. 1586 június 8. Bécs.

Kivonat Mátyás főhercegnek a m. kir. udvari kamarához intézett parancsából, melyben elrendeli, hogy Telegdi Miklós végrendelete értelmében nyomdájával és könyveivel mi történjen.

Matthias etc.

Egregii, sincere nobis dilecti. Benigne vobis etc.

De reliquo eadem sua maiestas testamentum illud, quod vobis hisce in spetie remittimus, validum, firmum ac ratum esse clementer annuit, nihil aliud sibi reservando, quam ipsius salarium consiliariatus ac pensionem de administratione Strigoniensis (t. i. ecclesiae) ipsi debitam, volens praeterea, ut typographia ipsius una cum libris illis et operibus divi Thomae Aquinatis iuxta mentem testatoris collegii societatis Jesu Tirnaviae fundando cedat atque assignetur . . . stb. Nos autem de aestimatione frumenti ac ponderatione rerum argenteorum certiozem reddatis, necnon ducenta illa exemplaria decretorum ac constitutionum nobis transmittatis . . .

¹ Telegdi könyvtárának katalógusát közölte Nagy Gyula a Magyar Könyvszemle 1880. évi. 37. s. kk. lapjain, de nem az eredeti inventáriumpéldányból, mely Bécsben a közös pénzügyi levéltár Hungar 14.386. csomójában van, hanem Lymbus-beli másolati példányról.

Datum in civitate Vienna, octava junii, anno etc. octuagesimo sexto.
Orsz. Levéltár, Ben. Resol. XXX. kötet. 149. l.

174. 1586 június 30. Nagyszombat.*

Mossóczy Zakariás nyitrai püspök és társai, mint Telegdi Miklós pécsi püspök végrendelete végrehajtóinak levele Ernő főherceghez Telegdi hagyatéka tárgyában. (Kivonat.)

«Typographiam vero etiam cum libris divi Thomae de Aquino patribus Jesuitis iuxta suae sacratissimae maiestatis caesareae benignam voluntatem trademus, modo illi cum venerabili capitulo Strigoniensi de illa summa pecuniae quam ad ipsos typos se impendisse capitulum asserit, conveniant.

Exempla decretorum regni Vngariae clementissime domine ego episcopus Nitriensis, qui in eis conquirendis, conferendis, multaciesque describendis aliquot annorum diligentem operam praestiti, ad typographiam et papyrum impensas non exiguas feci et quae mihi alioquin pro media parte ex pacto inito cum praefato olim domino episcopo Quinqueecclesiensi, cedere debent, mihi integre relinqui humillime peto. Nam et hactenus tot semper ex exemplaribus accepi, quot volui, ne unquam mihi bonae memoriae episcopus vel unico verbo contradixit, altera quoque dimidia pars, ut haeredibus relinquatur, demisse supplicamus.»

Eredetie papiron, Bécsben, a cs. és kir. közös pénzügyi levéltárban, a Hungarn, 14.386. csomóban.

175. 1586 június ?.

Az esztergomi káptalan levele valakihez Telegdi Miklós hagyatéka tárgyában, melyben a többek közt ezt írja:

«Deinde pro typographia fl. 500, qui si nobis non restituentur, typographia omnino in manus nostras assignetur».

Közös pénzügyi levéltár, Bécs, Hungarn, 14.386. csomó.

176. 1586 július 21. Bécs.

Mátyás főherceg a m. kir. udvari kamarától véleményes jelentést kér arra nézve, hogy vajjon a Telegdi Miklós hagyatékában levő Corpus Juris-ok fele Mossóczy Zakariást illeti-e?

Matthias... stb.

Cumque Nitriensis episcopus inter alia asserat sibi decretorum regni Hungariae per praelibatum Quinqueecclesiensem relictorum medie-

tatem ex pacto competere et proinde eam medietatem sibi relinqui
petat, quare benigne vobis porro mandamus, ut habita superinde
inquisitione nos de hac ipsius petitione informetis.

Orsz. Levéltár, Ben. Resol. XXX. köt. 166. l.

177. 1586 december 1.

Kivonat Érsekújvár inventáriumából.

Inventarium omnium victualium aliarumque rerum arcis archieppalis
Wywariensis... calendis decembris anno Domini 1586.

Inventarium capellae Wyuariensis.

Unum missale antiphonale et psalterio 1.

Két példányban készült vastag papírfüzet, Orsz. Levéltár, Urb. et Conscr.
fasc. 77. No 1.

178. 1586.

Kivonat a pornói apátság inventáriumából.

Inventarium abbatae Pornensis anno 1586. factum.

Res ecclesiasticae in monasterio Porno inventae.

Liber missalis 1.

Közös pénzügyi levéltár. Bécs. Hungarn. 14.387. csomó. (1586 nov. 5.)

179. 1586.

Rosenayr Dávid brassai polgár hagyatékában találunk: «Ein deutsch
bibel p. f. 2. Die Statuta, 3 kleine bücher wnd 3 grosseren».

Brassó város levéltára. Teilungs-Protokoll. I. k. 460. l.

180. 1586 (május 14—december 31.)

Kivonat a m. kir. udvari kamara számadáskönyvéből.

Regestum proventuum ac erogationum camerae Hungaricae a decima
quarta die maii usque ad finem anni praesentis 1586.

Expensae minutiores ad varias necessitates camerae huius factae.

Duodecima julii. Christophoro Mandel, compactori librorum pro
illigatione trium regestorum iuxta extractum dati fl. 1 den. 20.

Octava septembris. Compactori librorum pro duobus regestis unum
pro perceptore, alterum pro contrascriba ad rationes conscribendas

a prima ianuarii usque ad decimum tertium maii anni praesentis soluti sunt fl. 1 den. —

Angaria quarta.

Quarta octobris. Sigismundo Katzpeck mercatori Viennensi pro papyro in usum camerae huius anno praesenti octuagesimo sexto ab eo accepta iuxta extractum exoluti sunt fl. 14 den. 50.

Magyar Nemzeti Múzeum, kamarai iratok, fol. lat. 920/XII. szám.

181. 1587 február 7.

Kivonat a győri püspök Szombathelyen levő javainak inventáriumából. Conscriptio Sabariae habita, die VII. februarii 1587.

In cubiculo domini illustrissimi.

Numerus librorum reverendissimi domini Jauriensis et cardinalis diversorum authorum in eodem cubiculo in biblioteca una repertorum. Maiores et minores.

In inferiori parte bibliothecae ubi praecipua pars librorum habetur continet No. 26.

In secunda parte eiusdem No. 34.

In tertia parte eiusdem No. 45.

In quarta et ultima parte eiusdem No. 53.

Reliqua sunt chartae inutiles, proventuumque arcis Sabariensis regesta et nonnullae inutiles literae missiles nullius usui, hincinde dispersae.

Orsz. Levéltár. Urb. et Conscr. fasc. 75. No 44.

182. 1587 február 13.

Draskovics György bíbornok és kalocsai érseknek a pozsonyi érseki palotában levő javai közt találtatott:

Pontificale Romanum 1.

Missale Romanum 1.

Missale Zagrabiense 1.

Missale Strigoniense 1.

In cista scriptoria.

Sigillum maius personalis praesentiae defuncti Andreae Zazy 1.

Sigillum locumtenentiae magnum illustrissimi quondam domini cardinalis 1.

Sigilla propria 2.

Literae pontificum Romanorum et aliorum diversae.

Két iv papiron, két példányban. Orsz. Levéltár. Urb. et Conscr. fasc. 76. No 19.

183. 1587 *április 6.*

Kivonat Velitinus György esztergomi érkanonok végrendeletéből.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris et filii et Spiritus sancti, Amen. Anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, sexta die aprilis, ego Georgius Velitinus custos... stb.

Item opera divi Chrisostomi lego domino Janui (Igy!) Kwthasy praeposito maiori et vicario generali, necnon concionatori Thyrna-viensi eidem aureos tres.

Historiam ecclesiasticam Eusebii Caesariensis simulque tres aureos lego domino Marco Gerdat praeposito sancti Georgii.

Opera divi Hieronimi lego Matthiae Drascouith, oret pro refrigerio animae meae. Eidem lego libros Dionisi Ariopagitae et aureos tres.

Eredetie két iv papiron, az esztergomi főkáptalan országos levéltárában. Ladula 122., capsza 68. fasc. 12. No 27. jelzet alatt.

184. 1587 *április 30. Prága.*

Rudolf király parancsa a m. kir. udvari kamarához, melyben Telegdi Miklós nyomdájáról Igy rendelkezik:

«Typographia vero penes vos (t. i. az esztergomi káptalannál) remanere poterit, donec vobis de quingentis illis talleris in prelum defuncto episcopo Quinquecclesiensi uti praetenditis per vos mutuatis plenarie non fuerit satisfactum».

Közös pénzügyi levéltár. Bécs. Hungarn. 14.389. csomó.

185. 1587 *június 25.*

Kivonat Kesző vár inventáriumából.

Inventarium castris Kezeu conscriptum 25. die junii 1587.

Clenodia domestica.

Missale vetus 1.

Orsz. Levéltár. Urb. et Conscr. fasc. 77. No 16.

186. 1587 július 6. Pozsony.

A pozsonyi kamara meghagyja a nyitrai püspöknek, hogy a néhai Telegdi Miklós pécsi püspök hagyatékában levő nyomdát a végrendelet értelmében csak akkor adja át a jezsuitáknak, ha kötelezik magukat, hogy azt az országból ki nem viszik.

«*Ad dominum episcopum Nitriensem!*

Reverendissime stb. Mandat nobis sua serenitas, ut typographiam a reverendissimo quondam domino Nicolao Telegdino episcopo Quinqueecclesiensi relictam, secundum testamentariam eiusdem legationem patribus Societatis Jesu tradi assignarique curemus, ea utique conditione adiecta, ut caveant ipsi patres solenniter firmaque obligatione sese obstringant, se hanc typographiam ex hoc regno non esse exportaturos. Obsequatur itaque reverendissima dominatio vestra clementi mandato suae serenitatis et alios etiam testamenti executores ad obsequendam inducat, unaque cum illis typographiam ipsam patribus jesuitis tradat, accepta ab eis, uti praemissum» aláírásukkal ellátott kötelezvényt, hogy a kérdéses nyomdát az országból ki nem viszik, hanem «intra regnum, loco commodo et opportuno» fogják őrizni.

Alul más kézzel: Removentur istae literae et inscribantur domino Kwtassy.

Orsz. Levéltár, pozsonyi kamarai iratok. Expeditiones camerales.

187. 1587 szeptember 12. Bécs.

A császári kamara átírata a m. kir. udvari kamarához, melyben a Telegdi Miklós pécsi, illetve Mossóczy Zakariás nyitrai püspök hagyatékában levő Corpus Juris-okból összesen nyolc példányt kér. Generosi et egregii domini amici honorandi, salutem et officiorum nostrorum oblationem. Post mortem defuncti nuper Quinqueecclesiensis decretorum et constitutionum regni Hungariae per eundem Quinqueecclesiensem editorum, quatuor de singulis exemplaria, quorum haud mediocrem numerum idem reliquerat, a dominationibus vestris petita sunt: Quia vero ea nondum acceperimus, ab iisdem dominationibus vestris amanter postulamus, ut vel ex rebus defuncti nuper Nitriensis quem post mortem ipsius Quinqueecclesiensis mediam illorum exemplarium partem ad se recepisse scripserunt, talia exemplaria, hoc est decretorum quatuor et constitutionum sive articulorum alia quatuor desumere, aut ab ipsius Quinqueecclesiensis

haeredibus illa vel praetio comparare atque huc transmittere velint.
Quas feliciter valere exoptamus. Datae Viennae duodecima die
mensis septembris anno etc. octuagesimo septimo.

N. sacrae caesareae regiaeque maiestatis

Camerae aulicae consiliarii etc.

Kivül: Generosis et egregiis dominis N. sacrae caesareae regiaeque
maiestatis camerae hungaricae consiliariis, dominis amicis honorandis.

Más irással: 17. septembris 1587.

Decretorum et constitutionum publicatorum petuntur 8 exemplaria.

Missa sunt exempla quattuor 22. septembris 87.

Scriptum ad dominum Kutasy.

R^{ta} folio 179.

Egy iv papíron, kívül három, papírral fedett gyűrűs zárópecséttel. Orsz.
Levéltár: Ben. Resol., eredeti.

188. 1587 október 21. Bécs.

Ernő főherceg leirata a m. kir. udv. kamarához Mossóczy Zakariás
végredelele tárgyában; ebben többek közt ezt írja: «De aestimatione
bibliothecae et aliarum rerum nos in instanti iam dicta admoneatis».

Orsz. Levéltár. Benignae Resol. XXXI. kötet, 196. l.

189. 1588 április 16.

Néhai Benkner Joachim brassai polgár könyvtárának jegyzéke.
1588.

Joachimi Benkner K.(inder.)

Inventarium bonorum haeredum Joachimi Benkner... stb.

Bibliothec der Bücher so Joachim Benknerns kindren zu stehen.

Tomus 5 Lutheri in folio.

Tomus 6 Lutheri in folio.

Distinctio in folio.

Commentarius in Esaiam in folio.

Commentarius in Exodum in folio.

Tomus 7¹ in folio.

Tomus 2 in folio.

Evangelium secundum Joannem in folio.

¹ Valószínűleg Lutheri ez is.

Chronica Hungarica.

Prima pars Plinii.

Super¹ in folio.

Confessiones fidei.

Apollogia confessionis.

Marci Tullii Ciceronis lib. 2.

Rhetoricorum Marci Tullii.

Ein Buch, wie man allerley Kranckheiten des Menschen erkennen soll.

Testamentum parvum, latine.

In obscuriora aliquot capita.

Theocritus graece.

Anacreon graece.

Institutiones absolutissimae Helii Eobanni Hessi.

Joannes de Sacrobusto.

Plautus.

De asse et partibus eius.

L. Flori de rebus gestis.

D. Marco Aurelio.

Scriptorum publicorum utilis commentatio.

Apollogia confessionis.²

Suera mundi.

Ein altt Buch.

Corollaria Leonardi Fuxii.

Ein geschrieben Buch.

Sophocles graece.

De conservanda bona valetudine.

Das XV capitel Joannis.

Ein geschrieben buch juris utriusque in folio.

D. Andreae Alciati in folio.

Catalogus.

Ein Bibel teutsch.

Orlando farioso. (Igy!)

Tarifa perpetua.

Ein teutsch Testament.

Schimpff und Ernst.

¹ A könyvcím többi része nincs kiírva.

² Másodszor!

Trostbüchel Spangeberg.

Kivonat a Brassó város levéltárában levő Teilungs-Protocoll I. kötetének 393—400. ll. olvasható bejegyzésből.

190. 1588 július 20. Szeben.

«Wir Merten Rewel und Valten Widman papeirmacher bekennen hiemit disem unserm brieff, fur uns selbst, unsere weiber und kinder und alle unsere erben, das wir die papier mülle beim Talmesch, auf talmescher hattert gelegen, von den ersamen weisen herrn Burgermaister, Richtern und Radt der Hermanstadt ehrlich, redlich und aufrichtig gekauft haben» évenkénti 80 frt. törlesztés mellett 900 forintért, 12 frt «grundt Zins»-ért és a malom esetleges eladása alkalmával Szeben város tanácsa elővételi jogának fenntartása mellett «Actum Cibinii, die vigesima julii, anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo octavo.»

Egy iv papiron, alul papírral fedett mesterjegyes gyűrűs pecsétekkel, melyek közül egyiken a címerpaizsban **RI** és a paizs felett **M. R.** betűk, a másik pecsét címerpaizsában egy **W** betű, a paizs fölött pedig **V. V.** betűk láthatók. Nagyszében város és a szász egyetem levéltárában 1588. No 1032. jelzet alatt.

191. 1589 január 4. Pozsony.

Kivonat Radéci István javainak inventáriumából.

Consignatio rerum ecclesiasticarum ex inventario reverendissimi domini Stephani Radetii... desumptarum et ad manus capituli et praepositi Posoniensis domino Andreae Monoszloi assignatarum.

— — — — —
In domo tavernicali.
— — — — —

Item liber evangelii a parte deargentatus.

Közös pénzügyi levéltár. Bécs. Hungarn. 14.391. csomó.

192. 1589 január 21. Pozsony.*

Kuthassy János pécsi püspök és kir. tanácsos elismeri, hogy Sztenyicsnyáky Mihály kamarai perceptortól kir. tanácsosi fizetése fejében 100 magyar forintot felvett, «quos in impressionem operis nunc demum a reverendo domino Andrea Monoslay praeposito Posoniensi editi convertimus».

Jerney-gyűjtemény. Kecskemét, II. kötet. 203. sz.

193. 1589 február 3. Bécs.

Ernö főherceg rendelete a szepesi kamarához, melyben meghagyja, hogy az Erdélyből és Lengyelországból behozott régi naptárakat a harmincadosokkal foglaltassa le.

Ernestus, Dei gratia archidux Austriae, dux

Burgundiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae etc., comes Tyrolis etc.

Egregii nobis dilecti. Certiores facti sumus quosdam pestilentes libellos ac calendaria secundum veterem usum conscripta ex partibus Transylvanicis et Polonicis in ditionem sacratissimae caesariae regiaeque maiestatis istic inferri et divendi. Id cum praeter suae maiestatis ac regni decreta sit, eiusdem maiestatis nomine committimus vobis, ut tricesimatoribus iubeatis, quo tales libellos undecunque inferantur, intercipient et detineant. Satisfacturi in ea re suae maiestatis ac nostrae benignae voluntati. Datum Viennae, tertia die mensis februarii, anno Domini millesimo quingentesimo octogesimo nono.

Ernestus

Faustus Verantius.

Kivül: Egregiis N. praefecto, caeterisque camerae Scepusiensis sacrae caesariae regiaeque maiestatis consiliariis, nobis dilectis.

Cassoviae.

Más irással kivül: Calendaria secundum antiquum usum conscripta et libelli quidam pestilentes prohibiti.

Papiron, vörösviasz zárópecsét helyével. Orsz. Levéltár. Szepesi kamarai iratok, benigna mandata.

194. 1589 február 21. Bécs.

A császári kamara átirata a m. kir. udvari kamarához, melyben két példány Corpus Juris-t kér.

Reverendissime, generosi et egregii domini amici honorandi, salutem et officiorum nostrorum oblationem. Decreti hungarici dominationes vestrae ante annum tria exemplaria camerae aulicae assignarunt. Cum itaque adhuc duobus nobis opus sit, dominationes vestras amanter requirimus, ut talia duo exemplaria nobis quamprimum transmittere velint. Quas feliciter valere cupimus. Datum Viennae vigesima prima die mensis februarii, anno etc. octuagesimo nono.

N. sacrae caesariae regiaeque maiestatis
camerae aulicae consiliarii.

Kivül: Reverendissimo, generosis et egregiis dominis N. praefecto,

caeterisque sacrae caesareae et regiae maiestatis camerae hungaricae consiliariis, dominis amicis honorandis.

Prespurg.

Más irással: 24. februarii 89.

Camera aulica petit duo decretorum exemplaria. Habent, quod petunt. Rta folio 32.

Egy ív papíron, három, papírral fedett gyűrűs zárópecséttel. Orsz. Levéltár. Ben. Resol. eredeti.

195. 1589 március 6. Bécs.

A császári kamara átírata a m. kir. udvari kamarához, melyben kéri az egyik hibás Corpus Juris példány kicserélését.

Reverendissime, generosi et egregii domini amici honorandi, salutem, officiorum nostrorum oblationem. Accepimus quidem decretorum regni istius transmissa duo exemplaria, cum autem in uao defectus appareant, quippe ternio Le. desit et in eius loco Iii. bis adsit, adhaec in ternione Qq. prima phylira plane absit, secunda duplicata sit. Quapropter reverendissimae, generositatibus ac egregiis dominationibus hoc unum exemplar remittimus, amanter easdem requirentes, ut illud corrigi atque compleri, nobisque remitti curent. Quas bene valere exoptamus. Datum Viennae, sexta die mensis martii, anno etc. octuagesimo nono.

N. sacrae caesareae regiaeque maiestatis
Camerae aulicae consiliarii.

Kivül: Reverendissimo, generosis et egregiis dominis N. praefecto caeterisque sacrae caesareae et regiae maiestatis camerae Hungaricae consiliariis, dominis amicis honorandis.

Más irással: 13. martii 89.

Camera aulica petit exemplar integriis decretorum regni.

Rta folio 47.

Papíron, három papírral fedett gyűrűs zárópecséttel. Orsz. Levéltár. Ben. Resol. eredeti.

196. 1589 március 29. Kassa.

A szepesi kamara jelentése Ernő főherceghez az Újhelyen levő menekült nyomdász által nyomtatott könyvek és betűi elkobzása tárgyában.

De negotio typographi in oppido Wybell.

Mandaverat benigne serenitas vestra clementi suo mandato, die tertia

currentis mensis martii ex cancellaria Hungarica edito, ut typographi cuiusdam profugi typos et libros in oppido Wyhel magnifici domini Sigismundi Rakoczi excusos, eiusdem domini Rakoczi auxilio confiscaremus. Abfuit ex bonis suis dominus Rakoczi, aliquamdiu Agriae existens, quem transmisso clementi serenitatis vestrae mandato superinde requisiveramus. Hodie ab eo accepimus responsum et simul literas ad serenitatem vestram scriptas, quas cum praesentibus serenitati vestrae humiliter transmisimus. Cassoviae XXIX. martii, anno LXXXIX.

Orsz. Levéltár. Liber expeditionum camerae Scepusiensis 1588—96. 31. l.

197. 1590 május.

(Máriássy Ferenc) feljegyzései könyveladról.

1590.

In majo. Az octáwakor attam el a zýplaky praedicatornak eöt rez postilla keönywet fl. 6.

Attam el Terniey Lazlonak négy rez postilla keonywet, fl. 4. den. 50.

Az eleot attam Áron papnak eot rez postilla keonywet, kinek az árrával adós.

Papiron. Máriássy Ferenc kezefrása, a Márkusfalvi Máriássy-család levéltárában, Márkusfalván, az újonnan rendezett részben.

198. 1590 június 16.*

Heresinczy Péter györi püspök halála után a szombathelyi várban maradt könyvek jegyzéke.

Conscriptio rerum post obitum reverendissimi domini Petri Heresency episcopi Jauriensis in arce Sabaria repertarum, per egregium dominum Stephanum Baraniay, sacrae caesareae regiaeque maiestatis provisorem domus archiepiscopalis Poseniensis et Lucam Zeller eiusdem sacrae maiestatis magistri rationum camerae hungaricae coadjutorem, facta 16. mensis junii, anno 1590.

In cubiculo superiori domini reverendissimi.

Sponda nova.

Conscriptio librorum ibidem repertorum.

Tomus unus iurium canonicalium.

Commentaria in evangelistam Mattheum per Volffgangum Musculum edita.

Belli sacri historia authore Vilhelmo Tyrio archiepiscopo.

Quadripartitum theologiae seu sententiarum, authore Petro Lombardo.

Emendatio de ereotrum GrFanecmiscmiensisrbili 2.

Decretum de tortis.
 Philippi Deci Mediolanensis commentaria in decretales.
 Decretales domini Bonifaci papae cum institutionis Justinianis. (Így!)
 Comediae Plauti.
 Enarrationes in evangelium sancti Joannis per Joannem Ferum edite.
 Opuscula quaedam Joannis Fabri.
 Sancti Thomae commentaria de Aquino.
 Epitomae omnium operum divi Augustini.
 Rapsodiae historiarum in eadem.
 Marci Antonii Cocci Sabellici.
 Marci Tulli Ciceronis libri rhetoricorum.
 Sermones nonnulli divi Bernardi.
 Commentaria antiqua in dialecticam.
 Terentius cum commentariis.
 Postillae maiores totius anni I.
 Valerius Maximus I.
 Commentaria in Porphirium I.
 Boeci opera I.
 Egedii Romani expositio in artem veterem.
 Praxis quaedam medica.
 Marci Tulli Ciceronis libri philosophici.
 Adagia Erasmi Roterodami.
 Antiquus quidam liber teologicus.
 Orationum volumen Marci Tulli Ciceronis.
 Item opera rethorica.
 Opus quoddam iuridicum.
 Theophilacti commentaria in epistolas d. Pauli.
 Liber unus Italicus.
 Liber unus iuridicus.
 Collectanea in sacram apocolipsim in sanctum Joannem evangelistam.
 Paraphrasis Erasmi Roterodami in evangelia sancti Joannis.
 Nicolai Bellovi Patrici commentaria in institutiones Justiniani.
 Rudolphus Agricola.
 Casparis Poeceri de doctrinis coelestibus.
 Prisciani Grammatici opera uno volumine contenta.
 Misaldi historia Hortentium.
 Aristotelis libri de naturali auscultatione.
 Franciscus Tyellmanus de naturali philosophia.

Enchiridion teologicum.
Christophori Obuhin enchiridion teologicum.
Paulus Gellius.
Perphini dialectica.
Friderici Nausae de clericis ordinandis opuscula.
Institutiones juris canonici.
Liber quidam teologicus.
Terentius italicae scriptus.
Grammatica Aldimanicum.
Constitutiones ecclesiae Jauriensis libri 2.
Expositiones titulorum juris.
Epistolae Plinii.
Unus liber Italicus.

Papiron, füzet alakban, a szöveg végén: Stephanus Baranyay mp. és Lucas Zeller mp. aláírásával, papírral fedett két gyűrűs pecséttel. Közös pénzügyi levéltár. Bécs. Hungarn. 14.396. csomó. — Ugyanitt ugyanennek megvan egyszerű másolata is.

199. 1590 december 25.

Kivonat a szkalkai kolostor inventáriumából.

Anno 1590. Karachon napian az zkalkay clamstromban¹ és házakban fel irth marháknak inventárium registromma.

Az zenth egi házban.

3 keönyw.

Az kamarában.

1 eoregh keönyw.

Staatsarchiv. Bécs. Ungarn. Allgemeine Akten. 421. csomó.

200. 1590.

Kesző vár inventáriumára szerint van ekkor a várban egy: «Missale vetus».

Közös pénzügyi levéltár. Bécs. Hungarn. 14.396. csomó.

201. 1590—1600 körül.

Egy ismeretlen könyvjegyzéke.

¹ Benedekrendű apátság volt Trencsénnel szemben, a Vág partján. Romjai ma is megvannak.

Inventarii und Vertzaichnusz alles des Leingewandts, Hemeter unnd
annder sachen... stb.

Buecher.

Orationum Ciceronis — tria opera.
Eiusdem philosophicorum duo — duo.
Epistolarum ad Atticum — unum opus.
Eiusdem auctoris de oratore, — unum opus.
Item eiusdem de inventione — unum opus.
Testamenti Novi volumina — duo.
Quinti Curtii de rebus gestis Alexandri Magni.
Ovidii Nasonis — tria volumina.
Historiarum Livii — quatuor volumina.
Commentaria Julii Caesaris.
Vetus Testamentum — duo volumina.
Antonii Flammi in librum psalmorum explanatio.
Psalterium carmine per Eobanum Hessum redditum.
Loci communes theologici.
Valerii Maximi opus.
Epistolae Bembi.
Commentarii de bello Germanico.
Xenophontis opera.
Chorographia Transylvaniae.
Saxonis Grammatici Danorum historiae.
Chosmographia Germanica.
Historiae Livii germanicae.
Papirfüzet. Orsz. Levéltár. Nádasi-számadások g. 1. csomó.

202. 1592 január 3. Gönc.*

Kivonat Károli Gáspár gönci lelkész hagyatéka összeírásából.

Anno Domini post incarnationem salutis nostrae 1592., iudice existente Demetrio Gencz, jurati autem cives Michael Melda, Tomas Zabo, Andreas Nadazdi et Joannes Zabo Kristan, tota senatus Nicolaus Kloz, Gregorius Stelczer, Joannes Kowacz, Mattias Melipaur, Franciscus Zabo, Jacobus Or, Petrus Kristan.

Ez meg iratoth 1592 esztendeoben jeowe mi eleonkben Geonczy Miklos diak Caroli Casparnak eocze es kere minketh·arra, hog az mi marhaia es eoreoksege Caroli Casparnak az eo meg maradath arwaiara Katha asszonra maradoth volna rendszerinth az waras

keonweben meg irnank, mel dolog rend zerint ez valami az Kathára zálloth.

— — — — —
Ittem ezen kiweol maradot az Caspar wram lyaniara az *Bibliabol*, az mel biblianak dolgat az zegyn Caspar wram weghez wyth 20 biblia maradot az Katha rezere.

Actum in oppido Geoncz 3 die januarii, anno Domini 1592.

Eredetie Gönc város 1559-cel kezdődő jegyzőkönyvének 36—38. lapján.

203. 1592 április 17. Szombathely.

Kivonat Kuthassy János győri püspök javainak inventáriumából.

Consignatio rerum in arce Sabariensi reverendissimo domino Joanni Kwthassy episcopo Jauriensi etc. die 17. mensis aprilis anno 1592. assignatorum.

— — — — —
In interiori cubiculo reverendissimi domini.

Libri varii theologici, iuridici, philosophici et liberarum arcium —
No 43.

Kétíves papírfüzet. Orsz. Levéltár. Urb. et Concr. fasc. 76. No 16.

204. 1592 június 15. Bécs.

Ernő főherceg meghagyja a m. kir. udvari kamarának, hogy az elhunyt Brutus János Mihály történész Pozsonyban levő javai és írásai inventáltassanak és az inventáriumot hozzá küldjék fel.

Ut res et scripta Joannis Michaelis Bruti historiographi hic Posonii existentia invententur et inventarium suae serenitati transmittatur.
Ernestus etc.

Reverende, egregii sincere nobis dilecti. Joannem Michaellem Brutum vitam cum morte commutasse intelligimus. Quia itaque is dum in vivis fuit suae maiestatis historiographum egit et forte scripta quaedam in rebus per eundem ibidem derelictis extare possint, quae ad absolvendam plene eam quam contescere caepisse dicitur historiam pertinebunt. Ideo benigne vobis mandamus, res et scripta omnia dicti Bruti ibidem existentia conscribi et inventarium superinde factum ad nos transmitti curetis, rebus et scriptis illis interim in arresto positis. Satisfiet in eo benignae nostrae voluntati. Datum Vienna, decima quinta mensis junii anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo.

Ernestus.

Orsz. Levéltár. Ben. Resol. XXXVI. k. 161. l.

205. 1592 szeptember 25.

Feljegyzés Biczó Balázs könyveiről.

Biczo Balás hazatul az mith elhoztunk... stb.

Egy Biblia, ki Kőrmendi Kalman deáké wolph... stb.

Egy historias könyw, Geneologica Historica.

Orsz. Levéltár. Nádasdi-számadások g. 1. csomó.

206. 1592 október 1. Bécs.

Mátyás főherceg meghagyja a kamarának, hogy Brutus hagyatékát, kivéve a könyveket és írásokat, az örökösöknek adja ki.

Ut res omnes quondam Bruti historici haeredibus ipsius exceptis libris et scriptis eiusdem restituantur.

Matthias.

Reverende egregii sincere nobis dilecti. Michaelis Bruti historici quondam suae maiestatis res ibidem arrestatae haeredibus eiusdem ut assignentur, benigne annuimus, exceptis tamen libris et scriptis, quae ibidem sunt. Itaque eos libros et scripta huc mittatis, reliquum vero omne ipsius haeredibus assignetis. Praestituri hoc modo benignam nostram voluntatem. Datum Viennae, prima die mensis octobris, anno Domini nonagesimo secundo.

Matthias.

Ad mandatum serenissimi domini archiducis proprium:

Wolfgang Joerger

Davidt Han

P. Niernberger.

Orsz. Levéltár. Benignae resolutiones regiae. 37. kötet. 11. l.

207. 1592 november hava. Bécs.*

Brutus János Mihály halála után hátramaradt könyvek leltára.

C. V.

Domini Joannis Michaelis Bruti bibliotheca Viennae Austriae post mortem eius relicta et mense novembri, anno 1592. conscripta, ordine librorum perpetuo, nulla habita alphabeti ratione.

1. Hieronymi opera, folio.

2. Augustini opera, folio.

3. Gregorii Magni opera, folio.

5. Chrisostomi opera, folio.

6. Cyrilli Alexandrini opera, folio.

7., 8., 9. Concilia omnia, tam generalia, quam particularia, in tribus voluminibus, folio.

10. Tertulliani opera, folio.
11. Francisci Philelphi epistolarum liber, folio.
12. Contareni opera, folio.
13. Micropraesbiticon veterum quorundam theologorum, folio.
14. Commentaria Budaei, linguae Graecae, folio.
15. Athenaei in convivio differentium, libri XV., folio.
16. Bartholomaei Marantae quaestionum libri V., folio.
17. Demosthenis opera, folio.
18. Aristophanis Comediae novem, folio.
19. Thesaurus elocutionis oratoriae latine et graece, folio.
20. Suidas graece, folio.
21. Lexicon graeco latinum, folio.
22. Joachimi Camerarii exquisitio nominum, quibus partes corporis nominari solent, folio.
23. Julii Polucis Graec. Index, folio.
24. Glossaria ad utriusque linguae cognitionem perutilia, folio.
25. Pausaniae de veteris Graeciae regionibus commentaria, folio.
26. Aristoteles opera graece, folio.
27. Poëtae Graeci principes, folio.
28. Platonis opera, folio.
29. Euripides poëta tragicorum princeps, folio, graece, latine.
30. Ioannis Stobaei sententiae ex thesauris graecis delectae, folio.
- 31., 32. Justiniani Pandectarum libri L et Codicis libri XII., duo volumina, folio.
- 33., 34. Javellii opera in tomis duobus, folio.
35. Lodovici Celi Rhodigini lectionum antiqu. libri XXX., folio.
36. Petrarcae opera, folio.
37. Terrae Sanctae descriptio, folio.
38. Onomasticum Historiae Romanae, folio.
39. Giraldi opera omnia, folio.
40. Angeli Politiani opera, folio.
41. Laurentii Vallae opera, folio.
42. C. Plinii Secundi, Historiarum mundi libri XXXVII., folio.
43. Corpus Canonicum Juris, folio.
44. Isidori opera, folio.
45. Familiae Romanae numismata cum figuris, folio.
46. Pogii Florentini opera, folio.
47. Historia belli sacri, folio.
48. Fasti triumphorum Romanorum cum figuris aened. folio.
49. Andreae Tiraquelli Commentarii de nobilitate, folio.
50. Onuphrii Panuini Veronensis fastorum libri V., folio.
51. Andreae Alciati de verborum significatione libri 4., folio.
52. Nicolai Gracchii de comitiis Romanorum libri tres, folio.
53. Fl. Sosipatri libri V., folio.
54. Opus Epistol. Desid. Erasmi, folio.

55. Francisci Flori Sabinensis in M. Actii Calumniatores Apologia, folio.
56. Junii Juvenalis opus, folio.
57. Commentariorum Urbanorum Volaterani octo et XXX. libri, folio.
58. Agricolae de re metallica libri XII., folio.
59. Plautus diligenter recognitus per Philippum Bervaldum, folio.
60. Annotationes Budæi in Pandectas, folio.
61. Brissonius de formulis populi Romani et solennibus verbis, folio.
62. Bernardini Patavini de antiquitate urbis Patavii, folio.
63. Platina de vita et moribus summorum pontificum, folio.
64. Fasciculus rerum expetendarum ac fugiendarum, folio.
65. Hippocratis opera omnia, folio.
66. Epitome Galeni operum, folio.
67. Plautus opera Dionisii Lambini emendatus, folio.
68. Pauti Comædiæ XX., folio.
69. Caroli Sigonii Historiarum libri XV., folio.
70. Pauli Jovii Elogia virorum illustrium, folio.
71. Chronologii Joannis Funcii, folio.
72. L. Annaei Senecae Philosophi Stoicorum opera, folio.
73. *Antonii Bonifinii rerum Ungaricum decades, folio.*
74. M. Crommerus de origine et rebus gestis Polonorum, folio.
75. *Thomae Faselii Siculi ordinis prædicatorum, de rebus Siculis, 4°*
76. Petri Justiniani Patricii Historia rerum Venetarum. 4°.
77. Cornelius Tacitus. 4°.
78. Libellus in quo rationes procedendi explicantur, 4°.
79. Chronica abbatis Urspergensis, folio.
80. Aeneae Sylvii opera, folio.
81. Julii Caesaris commentaria, folio.
82. Titi Livii decades, folio.
83. Polydori Vergilii historiarum libri XXVII., folio.
84. Joannis Dubravii Historia Boemica, folio.
85. Eiusdem Historia cum descriptione Europae, folio.
86. Zozini Historiarum libri VI., folio.
87. Historie Hispaniae, folio.
88. Historia Martini Bellay de rebus Gallicis, folio.
89. Annales rerum Belgicarum, folio.
90. Saxonis Grammatica Historiarum libri XVI., folio.
91. Annales Witichindi Saxonis, folio.
92. Veterum scriptorum tomus unus, folio.
93. Annales Aventini, folio.
94. De Germanorum prima origine, moribus, folio.
95. Annales Guaguini rerum Gallicarum cum Commineo et Tillio, folio.
96. Luciani dialogi et alia multa opera graece, folio.
97. Julii Augusti fabularum liber, folio.
98. Appiani Alexandrini Romana Historia graece, folio.
99. Arriani Historici et Philosophici libri, folio.

100. A. — Xenophontis opera graeco-latine, folio.
 100. Herodotus graeco latine, folio.
 101. Diodori Siculi opera graece, folio.
 102. Dionisii Halicarnassaei liber latine, folio.
 103. Dionisii Halicarnassaei liber latine, folio.
 104. Polibii Historiarum libri quinque graecolatine, folio.
 105. Dionisii Historia Rom. libri XXIII., folio.
 106. Epiphanii contra 80 haereses opus eximium, graece, folio.
 107. Ambrosii opera, folio.
 108. Thucidides grecolatine, folio.
 109. Idem Thucidides graece, folio.
 110. Ovidii opus, folio.
 111. Basilii Magni opera latine, folio.
 112. Idem Basilius Magnus graece, folio.
 113. Gregorius Nazianzenus graece, folio.
 114. Idem Greguoris Nazianzenus latine, folio.
 115. Gregorius Nisemus latine, folio.
 116. Athanasius latine, folio,
 117. Historiae ecclesiasticae scriptores, folio.
 118. Clementis Alexandrini opera latine, folio.
 119. Sanctus Justinus philosophus et martyr, graece, folio.
 120. Flavii Josephi opera graece, folio.
 121. Ecclesiasticae historiae Eusebii Pamphili et aliorum, graece, folio.
 122. Flavii Josephi Antiquitas Judaica, libri XX., folio.
 123. Eusebii Pamphili evangelicae praeparationis libri XV., graece, folio.
 124. et 125. Origenis opera, folio, 2 volumina.
 126. Nonni Pannopolitae Dionisiaca, graece, 8°.
 127. Adriani Turnebi Regii philosophiae graecae professoris aduersaria, 4°.
 128. Petri Victorii variarum lectionum libri XXV., 4°.
 129. Petri Victorii variarum lectionum XIII., novi libri, 4°.
 130. M. Antonii Mureti variarum lectionum libri octo, 4°.
 131. Roberti Titii locorum controversorum libri decem, 4°.
 132. Roberti Titii pro suis locis controversiis assertio, 4°.
 133. Ciceronis libri tres de officiis, cum commentariis Wolfi, 4°.
 134. Terentii Comaediae cum Donati commentariis et aliorum, 4°.
 135. Plauti Comaediae XX., cum argumentis 12 Anthonii Vita, 8°.
 136. Ciceronis de officiis libri tres, cum commentariis diversorum, 4°.
 137. Ciceronis Tuscul. quaestionum libri V., variis lectionibus et scholis illustrati, 4°.
 138. Cornelius Tacitus, exacta cura recognitus, 8°.
 139. Aurelii Cornelii Celsi Medicinae libri VIII., 8°.
 140. Ciceronis Philippicae a M. Antonio Mureto emendatae.
 141. Ciceronis Topica, 4°.
 142. Andreae Patricii ad tomos IIII fragmentorum annotationes.
 143. Ciceronis actionum in Caium Verrem libri VII., 4°.

144. M. Catonis de re rustica libri, 8°.
145. Prisciani Grammatices libri omnes. 8°.
146. Joannis Joviani Pontani libri, 8°.
147. Centum Ptolomei sententiae ad Syrum fratrem, 8°.
148. Quintilianus, 8°.
149. M. Fabii Victorini Rhetoris notiss. commentaria in Rhetoricam Ciceronis.
150. *Philippi Callimachi de rebus gestis ab Uladislai libri tres*, 4°.
151. Petri Bembi Venetarum Histor. libri XII., 4°.
152. Bernardini Lauredani commentaria in orationes Ciceronis, 4°.
153. Pii secundi pontificis maximi commentaria, 4°.
154. Joannis Sarii de senatu Romano libri duo, 4°.
155. *Joannis Michaelis Bruti Florentini historiae libri octo*, 4°.
156. Caroli Sigonii de antiquo iure civium Romanorum, libri duo, 4°.
157. Anthonii Augustini archiepiscopi Tarraconensis de legibus, 8°.
158. Bartholomaeus Facius de rebus gestis ab Alphonso Neopolitano Rege, 4°.
159. Annales Sultanorum, 4°.
160. Rerum Burgundicarum chronicon, 4°.
161. Trapezuntii Rhetoricorum liber, 8°.
162. Ciceronis de finibus bonorum et malorum libri V., 4°.
163. Pauli Jovii duodecim vicecomitum vitae Mediolani principum, 4°.
164. Richardus Dinothus de bello civili Gallico, 4°.
165. Nicolai Leonicensi liber de erroribus Plinii, 4°.
166. Demosthenis orationes graece.
167. Tractatus de origine et excellentia regni Francia, folio.
168. Statuta legum ac jurium Venetorum, 4°.
169. Dictionarium graecolatinum, 4°.
170. Ornatissimi viri cuiusdam de rebus Gallicis epistola, 4°.
171. Rudimenta Cosmographica. 8°.
172. Rhetoricorum ad Herennium libri 4 Ciceronis de inventione.
- 173., 174., 175. Orationum Ciceronianarum volumina tria.
176. Joannis Joviani Pontani opera omnia soluta, 8°.
177. G. Suetonii Tranquilli XII., Caesares, 8°.
178. Henrici Glariani in Titum Livium annotationes, 8°.
179. Dion Cassius Nicaenus, 8.
180. Valerii Maximi dictorum factorumque libri IX., 8°.
181. Polibii Megalopolitani historiarum libri V., 8°.
182. Catullus cum commentario Achillii Statii, 8°.
183. Titi Livii Decades, folio.
184. Trogi Pompeii externae historiae in compendium a Justino redactae, 8°.
185. Commentarii absolutissimi in Pindarum.
186. Hesiodi opera graece, 4°.
187. Commentarii alii in Pindarum, 4°.
188. Aeschilii tragediae septem graece, 4°.
189. Sophoclis tragediae septem graecolatine cum annotationibus, 4°.
190. Glareanus de asse et eius partibus, 4°.

191. Philosophi sapientissimi versus Jambici, de aliorum proprietate, graecolatino, 4°.
192. Callimachi Cirenei hymni cum suis scholiis, 4°.
193. Vita et gesta Caroli Magni, 4°.
194. Apollonii Rhodii Argonauticon, graece, 4°.
195. Nicandri Theriaca Horrei graecolatine, 4°.
196. Lycophronis versiones duae, 4°.
197. Ex libris Polybii selecta delegationibus et alia.
198. Callimachi Cirenei hymni graecolatine, 4°.
199. Apophtegmata Erasmi, 8°.
200. Historia de bello Africano, 8°.
201. Ammiani Marcellini rerum gestarum libri XVIII. a 14. ad XXXI.
202. Aimoni Monachi Historiae Francorum libri V, 8°.
203. Adonis Viennensis chronica ab origine mundi ad sua usque tempora.
204. Andreae Fricii commentaria de republica emendanda.
205. Fragmenta A. Curtii, 8°.
206. Ciceronis epistolae ad Atticum, 8°.
207. Leonardi Malaspinae in epistolas ad Atticum emendationes.
208. Gregorii Tyronici historiae Francorum libri X., 8°.
209. Onuphrii Republicae Romanae commentaria, 8°.
210. Baptistae Fulgosi factorum dictorumque memorabilium libri IX., 8°.
211. Paulus Aemilius de rebus gestis Francorum, 8°.
212. Pomponius Mela Julius Solinus etc., 8°.
213. Thesaurus M. Tullii Ciceronis, folio.
214. Valerii Maximi dictorum factorumque exempla.
215. Historia rerum Scoticarum Buchanani.
- 216., 217., 218. Varii historiae Romanae scriptores, tria volumina, 8°.
219. Historiae Miscellae a Paulo Aquileiensi auctae et productae, 8°.
220. Justini historiae et Arriani simul compactae, 8°.
221. Xenophontis opera, 8°.
222. Trebellius Pollio Flavius Vopiscus, 8°.
223. Epitome Dionis Nicaei, Rom. Histor. graecolatine, 8°.
224. Diogenes de vita et moribus philosophorum libri IX.
225. Julii Caesaris commentaria de bello Gallico, 8°.
226. Diogenis Laertii libri X, graece et latine.
227. Julii Caesaris de bello Gallico commentaria VII., 8°.
228. Theocriti Eclogae triginta cum aliis, folio.
229. Salustii Historiae cum scholiis Carionis, 8°.
230. Commentaria Caesaris per Philippium Beroaldum, 8°.
231. Commentarius Manutii in epistolas Ciceronis, 8°.
232. Salustii Coniuratio Catilinae et bellum Iugurthinum, 8°.
- 233—234. M. Tullii Ciceronis de philosophia, volumina duo.
235. Ciceronis epistolae familiares, 8°.
236. Ciceronis consolatio, vel de luctu minuendo.
237. P. Bembi opera in unum corpus collecta, 8°.

238. Pauli Orosii historiarum libri VII, 8°.
239. Salustii historia de coniuratione Catilinae, 8°.
240. Quintiliani institutionum libri XII., 8°.
241. Sleidanus de statu religionis et reipublicae, 8°.
242. Epigrammata graeca selecta ex Anthologia, 8°.
243. Asonii Pediani explanatio in Ciceronem, 8°.
244. Xisti Beruleii commentaria de natura Deorum, 8°.
245. Chronicon Carionis, 8°.
246. Commentarius rerum in orbe gestarum Surii, 8°.
247. Brevis descriptio Burgundiae superioris, 8°.
248. Aulae Turcicae descriptio, 8°.
- 249., 250. Commentaria de statu religionis, 2 volumina.
251. Varronis opera, 8°.
252. Commentarium expeditionis Tuniceae, cum aliis quibusdam, 8°.
253. Joannis Sleidani de statu religionis, 8°.
- 254., 255 et 256. Ciceronis orationum volumina tria, 8°.
257. Lingva per Erasmum Roterodamum, 8°.
258. Rerum Boëmicarum Ephemeris, 8°.
259. Joannis Basilidis Magni Moscoviae ducis vita, 8°.
260. Andreae Mocenici bellum Cameracense, 8°.
261. Augustini Curionis Sarracenicæ historiae libri 3, 8°.
262. Pauli Jovii Novocomensis episcopi Nucerni descriptiones.
263. Electio et coronatio Caroli V. imperatoris, 8°.
264. Elogia Joannis Croesellii, 8°.
265. *Epitome rerum Ungaricarum*, 8°.
266. De vita et moribus, rebusque gestis omnium ducum Venetorum, 8°.
267. Cariolianus Cepio de gestis imperatoris Moceinici, 8°.
268. Commentarii rerum Moscoviticarum, 8°.
269. Nicolai Leonici Thomaei dialogi, 8°.
270. Ciceronis Philippicae, 8°.
271. C. Plinii secundi Novocomensis epistolarum libri X.
272. Julii Caesaris Scaligeri animadversiones in Theophrastum, 8°.
273. Synopsis commentariorum de peste, 8°.
274. Simeonis Sethi magistri syntagma, 8°.
275. De magistratibus et statu Romanorum commentarii, 8°.
276. Ciceronianum lexicon graecolatinum, 8°.
277. Asconii Pediani commentaria in orationes quasdam Ciceronis, 8°.
278. Ciceronis epistolae, 8°.
279. Fulvi Ursini notae in opera Ciceronis, 8°.
280. Franci Teraphae de origine ac gestis regni Hispaniae, 8°.
281. Petrus Dinarus de antiquitate Galliae Belgicae, 8°.
282. Laurentii Vallae de rebus gestis Ferdinandi Arragonum et Syculorum regis, 8°.
283. Refutatio scripti Simonis Simonii, 4°.
284. Disputatio de putredine Simonis Simonii cum aliis quibusdam.

285. Antonii Panormitae de dictis et factis Alphonsi regis Aragonum.
286. Fragmenta vetustissimorum authorum Myrsili Lesbii, 4°.
287. De vita excellentium imperatorum, 4°.
288. Novantiquae lectiones Franc. Mod., 4°.
289. Thomae Linacri de emendatione latini sermonis, 8°.
290. Gulielmi Plautinarum quaestionum commentarius, 8°.
291. Spicilegia Jan. Melleri, 8°.
292. Hadrianus Cardinalis, de sermone latino, 8°.
293. Phrases lingvae latinae Schori, 8°.
294. Epistolarum Leonardi Aretini libri VIII., 8°.
295. Epistolae selectiores Philippi Melanthonis, 8°.
296. Novae lectiones Gulielmi Canteri, 8°.
297. De quaesitis per epistolam lib. tertio Manutii, 8°.
298. Epistolarum Petri de Vineis cancellarii libri VII., 8°.
299. Hieronymi Magii variae lectiones, 8°.
300. Antiquarum Romanorum P. Manutii liber de legibus, 8°.
301. Jacobi Lodoici de electione et oratoria, 8°.
- 302., 303. Officinae Joannis Ravisii Textoris epitome, tomi 2.
304. Macrobius in somnium Scipionis ex Cicer. VI. lib., 8°.
305. De figuris sententiarum ac verborum P. Rutilii, 8°.
306. Auli Gellii noctium Atticarum libri 8°.
307. Epistolarum Pauli Manutii libri X, 8°.
308. Petri Bembi epistolae omnes, 8°.
309. Sturmii in partitiones oratorias Ciceronis, 8°.
310. Jani Parrhazy liber de rebus per epistolam quaesitis, 8°.
311. Aonii Palearii Verulani libri octo.
312. Epistolae Sadoleti, 8°.
313. Cămerarii epistolae familiares.
314. Sturmii de universa ratione elocutionis, 8°.
315. Fabricii de re poëtica libri VII., 8°.
316. Joannis Baptistae pugnae carmina, 8°.
317. Georgii Buchanani liber, 8°.
318. Macrobii Ambrosii in somnium Scipionis libri XI., 8°.
319. Fragmenta poëtarum veterum latinorum, 8°.
320. Auli Gellii noctes Atticae, 8°.
321. Galleotti Martii Narajensis de doctrina promiscua, 8°.
322. Alexandri ab Alexandro genialium dierum libri VI., 8°.
323. Scipionis Capicci de principiis rerum libri duo, 8°.
324. Theodosii Gaseae liber de mensibus Atticis, 8°.
325. M. Verrii Flacci quae extant.
326. Guilelmus Budaeus Parisiensis de asse et partibus eius.
327. Nonius Marcellus de proprietate sermonum, 8°.
- 328., 329. Adagia Erasmi 2 tomi.
330. Jacobi Sanazari opera omnia latine scripta, 8°.
331. Sbozii poëtae pater et filius, 8°.

332. Bazilii Zanchii poematum libri, 8°.
333. Juvenalis et Auli Persii satyrae, 8°.
334. Publii Ovidii amatoria, 8°.
335. Vergilii appendix, 8°.
336. Lucanus latine, 8°.
337. Q. Horatii poemata, 8°.
338. Martialis, 8°.
339. Aeschinis et Demostenis orationes.
340. Senecae tragediae, 8°.
341. Vergilii Bucolicon et Aeneidos, vocum omnium sylva, 8°.
342. Claudiani opera, 8°.
343. Lucretius Carus de rerum natura, 8°.
344. Aurelius Prudentius, 8°.
345. Oppiani de piscibus libri, 8°.
346. Pontani opera, 8°.
347. Joannis Joviani Pontani annorum libri XI.
348. Aristotelis Rhetoricorum ad Theodecten libri III., 8°.
349. Appollonii Rhodii Argonautica, 8°.
350. Sceckius in topica Aristotelis, 8°.
351. Hermogenes Thrasensis de ratione inveniendi, 8°.
352. Aphthonii Progymnasmata, 8°.
353. Isocratis orationes et epistolae, latine, 8°.
354. Isocrates graece, 8°.
355. Theophrastus de historia plantarum, 8°.
356. Aristophanis Comaediae, 8°.
357. Physica Titelmani, 8°.
358. Juliani imperatoris epistolae graece et latine.
359. Juris orientalis libri tres, graece et latine.
360. Themistii philosophi orationes XIII., grece et latine, 8°.
361. Hermogenis Rhetorica, 8°.
362. Arrianus de rebus gestis Alexandri Macedonum regis, 8°.
363. Theocriti Idylia XXXVI., 8°.
364. Pindarus graece et Nemesius de natura hominis, 8°.
365. Aeschilon Promotheus, graece, 8°.
366. Vetustissimorum comicorum quinquaginta libri, 8°.
367. Sophoclis Tragediae septem, 8°.
368. Imperatoris Caesaris Manuelis Palaeologi Aeg. praecepta educationis regiae, 8°.
369. Tibullus cum commentario Achillis Statii Lusitani, 8°.
370. Cornuti sine Phurnuti de natura Deorum gentilium, commentaria, 8°.
371. M. Manilii astronomicorum libri quinque.
372. Athenagorae Atheniensis apologia, 8°.
373. De herbarum virtutibus, 8°.
374. Juvenalis et Persii satyrae, 8°.
375. Ausonius 8°.

376. Sylius Italicus de bello Punico, 8°.
 377. Terentii Comaediae, 8°. .
 378. Lucretius, 8°. .
 379. Euripidis tragediae XVII, graece, 8°. .
 380. Dialectica Aristotelis, Boëtio interprete, 8°. .
 381. Aeschinis et Demosthenis orationes duae contrariae, 8°. .
 382. Isocratis orationes graece, 8°. .
 383., 384. Homerus integer, graece in duobus voluminibus, 8°. .
 385. Euripides graece, 8°. .
 386. Poëmata Georgii Sabini, 8°. .
 387. Terentius, 8°. .
 388. Marcellus Palingenius, 8°. .
 389. Homeri et Hesiodi certamen, 8°. .
 390. Ovidii Metamorphoseon libri XV, 8°. .
 391. Fastorum, Tristium et de Ponto, 8°. .
 392. Catullus et Tibullus, 8°. .
 393. Carmina novem illustrium faeminarum, 8°. .
 394. Carmina poëtarum nobilium, 8°. .
 395. Martialis epigrammata, 8°. .
 396. M. Annei Lucani de bello civili libri X., 8°. .
 397. Argonauticon Caii Valerii Flavii, 8°. .
 398. Ovidius, 8°. .
 399. Catulli, Tibulli, Propertii nova aeditio, 8°. .
 400. Virgilius collatione scriptorum graecorum illustratus, 8°. .
 401. Julii Caesaris commentaria, 8°. .
 402. Statii sylvarum libri, 8°. .
 403. Biblia latina, 8°. .
 404. Epiphanii contra octoginta haereses opus, 8°. .
 405. Aristologia Pyndarica graco latina, 8°. .
 406. Epicteti Enchiridion, 8°. .
 407. Aetii Plauti Comaediae, 8°. .
 408. Gesta collationis Carthagini habitae, 8°. .
 409. Bernardini Ochini dialogi XXX. in duos libros divisi
 410. Opus articulorum sive conclusinum a Zuinglio, 8°. .
 411. Rodolphi Gualteri Antichristus, 8°. .
 412. Theoremata de puro et expresso Dei verbo, 8°. .
 413. Brutum fulmen papae Sixti V., 8°. .
 414. Disputatio de controversia successionis regiae, cum aliis 2.
 415. Missae ac missalis anatomia, 8°. .
 416. Apologia principis Auraicae, 8°. .
 417. Historia persecutionum in populum Valdensem, 8°. .
 418. Andreae Alciati de formulis Romani imperii liber, 8°. .
 419. Epistolae de dissidiis religionis, 8°. .
 420. Examen concilii Tridentini, 8°. .
 421. Ad repetita Turriani Jesuitae sophismata, responsio, 8°. .

422. Sanctae inquisitionis Hispanicae artes aliquot detectae, 8°.
423. Quatuor evangeliorum consonantia, 8°.
424. Philonis Judaei lucubrationes omnes, 8°.
425. Antonii liberalis transformationum congeries, 8°.
426. Plutarchi opera graeco latina, 8°.
427. Divi Pauli in epist. ad. Rom., 8°.
428. L. Gaelii Lactantii divinae institutiones, 8°.
429. Caecilii Cypriani opera per Erasmum repurgata, 8°.
430. Leonis papae epistolae decretales, 8°.
431. B. Sulpitii Severi opera, 8°.
432. Hieronimi Cagnoli de recta principis institutione, 8°.
433. Apuleius de asino aureo, 8°.
- 434., 435., 436. Idem de asino aureo tria volumina, 8°.
437. Vitruvius de docendi studendique modo, 8°.
438. Grammatica Rami cum scholiis, 8°.
439. Alciati iurisconsulti libri tres, 8°.
440. Bellonii observationes, 8°.
441. Sylvius Italicus, 8°.
442. Joannis Velcurionis commentaria, 8°.
443. De re vestiaria, vascularia et navali, 8°.
444. Fernellii Ambiani medendi rationis libri 7, 8°.
445. Donatus Acciolus in politicam Aristotelis, 8°.
446. Forestus de Urinis, 8°.
447. Lillii Gregorii Giraldi Aenigmata etc., 8°.
448. Flavius Vegetius de re militari, 8°.
449. Cornelii Valerii grammatica, 8°.
450. Terentianus Maurus de literis, syllabis, 8°.
451. Censorinus de die natali, 8°.
452. Diomedis grammatici opus a Joanne Caesario emendatus, 8°.
453. Hysperaspites diatribae adversus servum arbitrium Martini Lutheri, 8°.
454. Verrii Flacci opera, 8°.
455. Erotemata dialectices Philippi Melanthonis, 8°.
456. Introductio in logicam Aristotelis, Crellii, 8°.
457. Ethica Melanthonis, 8°.
458. Stanislai Crispii de multiplici sado, 8°.
459. Petrus Ciaconius de tridinio sive de convivando. 8°.
460. Annotationes Phylandri in architecturam Ditruvii, 8°.
461. Dictionarium medicum, 8°.
462. Francofurdense emporium, 8°.
463. Caroli Sigonii de republica Hebraeorum libri VII., 8°.
464. Idem Carolus Sigonius de republica Atheniensium, 8°.
465. Hotomanni dialectica; Francogallia et quaestiones illustrium aliorum, 8°.
466. Idem Hotomannus de re nummaria populi Romani, 8°.
467. Augustini Niphi libri duo de pulchro et amore, 8°.
468. P. Vergilii Bucolica, Rami et Horatii epodon simul coniuncta, 8°.

- 469., 470., 471. Decades Titi Livii in tribus voluminibus, 8°.
472. Veterum aliquot de arte rhetorica traditiones, 4°.
473. Gregorii Cortesii epistolae familiares, 4°.
474. Francisci Marii de partibus aedium, lexicon, 4°.
475. Contenta Matthaei Bossi Veronensis, 4°.
476. Laurentii Vallae elegantiarum libri V., 4°.
477. Commentaria Vincentii Lupani de magistratibus Franckorum, 4°.
478. Trophaeum Gallorum quadruplicem eorum complectens historiam, 4°.
479. Marcus Marullus de laudibus Herculis, 4°.
480. Joannis Bellay cardinalis oratio, 4°.
481. Defensio libelli Savonarolae de astrologia, 4°.
482. Joannis Martini Parisiensis doctoris ad Josephi etc. epistolam responsio, 4°.
483. Osorius de gloria, 4°.
484. Pancratii Justiniani de Venetae reipublicae gestis liber, 4°.
485. Ad invictissimum dominum Rudolphum II. Imperatorem, 4°.
486. Libellus de epidemia, 4°.
487. Andreae Naugerii Patritii Veneti orationes duae, 4°.
488. Conelii Celsi de re medica libri octo, 16°.
489. Historia Sulpitii Severi, 16°.
490. Caroli V. caesaris immortalitas.
- 491., 492. Epistolarum obscurorum virorum duo volumina, 8°.
493. Ludovici Masurii poëmata, 16°.
494. Antonii Mizaldi memorabilia, 16°.
495. Hieronimi Vidae opera, 16°.
496. Pindarus graece et latine, 2°.
497. Ovidii Nasonis fastorum, tristium etc., 16°.
498. Psalmorum Davidis paraphrasis poëtica Buchananani, 16°.
499. D. Justini philosophi opera, 16°.
500. Aptonii progymnasmata, 16°.
501. Dictis Cretensis historia, 16°.
- 502., 503. Herodiani historia graece in duobus voluminibus, 4°.
504. Magia naturalis Baptistae Portae, 16°.
505. Velleii Paterculi historiae Romanae, 16°.
506. Joannis Baptistae Egnatii de exemplis illustrium virorum.
507. Cicero de philosophia, 16°.
508. Historiae Justini Pompeii, 16°.
509. et 510. Strabonis opera de situ orbis in 2 voluminibus.
511. Laurentii Jouberti medicinae practicae priores libri tres.
512. Aethici cosmographia, 16°.
513. Novum testamentum.
- 514., 515., 516., 517. et 518. Platonis opera in quinque voluminibus, 16°.
519. Carmina quinque illustrium poëtarum, 16°.
520. Apophthegmata Manutii.
521. Colloquia Erasmi, 12°.
522. Lemnius de miraculis cum alio libro, 16°.

523. Nicolaus Leonicus de varia historia, 16°.
524. Epigrammata et hymni Michaelis Tarchaniotae. 16°.
525. Virtutum encomia Henrici Stephani, 16°.
526. Martialis libri XIII. epigrammaton.
527. Horatius de arte poëtica, 8°.
528. Caelii Lactantii opera, 16°.
529. Plauti comaediae latine, 16°.
530. Longolii epistolae, a Joanne Bruto emendatae.
- 531., 532., 533., 534., 535., 536., 537., 538., 539., 540., 541., 542. Galeni omnia commentaria in Hippocratem, in duodecim voluminibus.
543. Politicorum et oeconomicorum Aristotelis interpretationes, 4°.
544. Herodiani historiarum libri VIII. cum Angeli Politiani interpretationes, 4°.
545. Dionis Nicaei rerum Romanarum epitome graece, 4°.
546. Xenophontis Atheniensis de vita et disciplina Persarum regis, 4°.
547. Politica Aristotelis, 4°.
548. Francisci Philelphi de morali disciplina libri V., 4°.
549. Heliodori historiae graece libri X, aethiopicae, 4°.
550. Biblia Hispanica.
551. Aristoteles de arte Rhetorica, Sigonio interprete, 4°.
552. Toletus de anima, 4°.
553. Eiusdem super physicam Aristotelis, 4°.
554. Terentianus Maurus de literis, syllabis etc., 4°.
555. Lazari Baifii annotationes in legem LII de Captivis, 4°.
556. Manuelis Moscopuli de ratione examinandi orat. libellos, 4°.
557. Ταχνησαλοόμενα Pythagorae, 4°.
558. Dionysii Halicarnassei de Thucidide, 4°.
559. Ethica Aristotelis cum explicatione Camerarii, 4°.
560. Commentatio explicationum tragediarum Sophoclis, 8°.
561. Titi Lucretii Cari, de rerum natura libri VI., 4°.
562. Adversaria in Lucii Annei Senecae tragedias X., 4°.
563. Horatius Lambini opera emendatus, 4°.
564. Aristotelis de republica libri VIII. Jo Jenesii, 4°.
565. Aeneus de bello civili in X. libris, 4°.
566. Commentaria in Auli Flacci Persii satyras sex Freigii, 4°.
567. Joannis Casae lant. Monumenta, 4°.
568. Joannis Aurelii Augurelii Chrysopoea ad Leonem, 4°.
569. Petri Angelii poëmata, in 4°.
570. Philostrati Lemnii senioris historia de vita Apollonii Tiranei.
571. Ethici seu morales libri philosophici Aristotelis, 4°.
572. Salmonii Macrini carmina.
573. Epistolae clarorum virorum Joannis Michaelis Bruti, 8°.
574. Epitheta Joannis Textoris, 8°.
575. Bartholomaei Martini urbis Romae topographia, 8°.
576. Ciceronis orat. 4°.
577. Caii Solii liber, 4°.

578. Vegetii Renatii artis veterinariae sive mulo medicinae liber, 4°.
 579. Veterinariae medicinae libri duo, 4°.
 580 A. Alcionis medices legant., 8°.
 580 B. Antonii Codrei Urcei opera, 4°.
 581. Bodini methodus, 4°.
 582. De jure regni apud Scotos.
 583. Jacobi Braccellei Genuensis lucubrationes, 4°.
 584. Petri Angelii de aucupio liber, 4°.
 585. Terentii Afri comaediae sex, 4°.
 586. Onuphrius de Romanis pontificibus et cardinalibus, 4°.
 587. Cornelii Taciti historia, 8°.
 588. Caroli Sigonii historia de occidentali imperio, 4°.
 589. Aurelii Cassiodori chronicon, 4°.
 590. De agricultura omnibusque plantarum et animalium generibus, 4°.
 591. Synonymia geographica Ortelii, 4°.
 592. Sancta Hildegardis abbatissae liber epistolarum, 4°.
 593. Q. Aurelii Simachi epistolae ad diversos.
 594. Erasmi declamationes, 4°.
 595. Apparatus latinae locutionis, 4°.
 596. A. Tibulli elegia de amore.
 597. Francisci Philosophi poëtae conviviorum libri duo, in 4°.
 598. Svetonius de vita XII. caesarum, folio.
 599. Vocabularius gemma gemmarum, 4°.
 600. Baptista Mantuanus de patientia, 4°.
 601. Baptista M. poëtae liber, 4°.
 602. Aureae Francisci Philelphi satyrae centum, 4°.
 603. In gratiam serenissimi principis Ferdinandi liber consolatorius.
 604. Hymni aliquot sacri, 12°.
 605., 606. Polonia, sive de situ, populis, moribus Regni Polonici in 2 libris, 4°.
 607. Commentarius in apocalipsin ante centum annos aeditus, 8°.
 608. De coloribus oculorum Simonis Portii, 4°.
 609. Rufi Festi breviarium rerum gestarum populi Romani, 8°.
 610. Joannis Thomae Freigii histor. synopsis, 8°.

Libri Italici.

611. De gli elementi d'Euclide libri XV., folio.
 612. Il libro del cortegiano del conte Baldesar. folio.
 613. L'Historia di casa Orsina di Francesco Sansovino, folio.
 614., 615. Volume delle navigationi et viaggi d. M. Baptista Ramusio.
 616. Dante, con l'espositione di Christophoro Londino.
 617. Chroniques de France, de belle forest. folio.
 618. Descrizione di tutta Italia, di F. Leandro Alberti Bolognese.
 619. Il dialogo di Platone. intitolato il Timeo della natura del mondo.
 620. L'Historia di Milano volgarmente scritta, 4°.
 621. La selua di varia istoria di Carlo Passi, 4°.

622. Supplemento e quinto volume dell'histoire del mondo, 4°.
623. Historia di principi di Este de Gio Battista Pigna, 4°.
624. L'histoire et vite di Braccio Forte Bracci, 4°.
625. *Commentaria della guerra di Transylvania*, 4°.
626. Historia della vita e fatti dell Bartholomeo Coglione.
627. La prima parte dell'histoire di Giov. Zonara, 4°.
628. Delle lettere di precipi, 4°.
629. Le rime del Petrarca, brevemente poste.
630. Historia de gli imperatori Greci, 4°.
631. Historia universale del'origine et imperio Turchi, 4°.
632. Historia d'Italia di M. Giucardino, 4°.
633. Dell'histoire di M. Paolo Grovio.
634. La colliuatione di Luigi Alamanni al re Francesco primo, 4°.
635. Il gentilhuomo del Mutio Justinopolitano.
636. Historia anticha di ricordano Malespini, 4°.
637. Historia della città di Fiorenza di M. Jacomo, 4°.
638. Rime di M. Vincentio Martelli lettere del medesimo.
639. Rime di M. Giacomo Marmitta Parmeggiano, 4°.
640. Delle rime del S. Berardino, 4°.
641. Dieci libri dell'architettura di Vitruvio, 4°.
642. L'architettura di Leon Battista Alberti, 4°.
- 643., 644. Le vite de piu eccellenti pittori, scultori, architettori, 1a, 2a.
645. Le vite de piu eccellenti pittori, la terza parte, 4°.
646. L'Hercolano dialogo, di M. Benedetto Varchi.
647. Poetica di Aristotele volgarizata per Castelvetro.
648. Euclide Megarense Philosopho, 4°.
649. Lettere famigliari del commendatore Annibale, 4°.
650. De gli Solani di M. Pietro Bembo, d'amore.
651. Historiae Fiorentine di Giovanni Villani, 4°.
652. Il decamerone di M. Boccaccio, 8°.
653. Historie Fiorentine di Niccolo Machiauelle, 4°.
654. Il decamerone di M. Boccaccio con le ricchezza della lingua.
655. Volgare sopra il Boccaccio, 4°.
656. Rime di M. Bernardo Capello, 4°.
657. Trattati di M. Bartholomeo Caluacanti, 4°.
658. Instrumento della philosophia naturale, 4°.
659. Della sfera del mondo, Alessandro Piccolomini, 4°.
660. La rhetorica di M. Bartolomeo Caualcanti, 4°.
661. La vraye et entiere historie de France et Flandres, 8°.
662. Compendio dell'histoire di Napoli, 8°.
663. Vite di quattro huomini illustri, 8°.
664. Secondo volume dell'histoire del regno di Napoli, 8°.
665. L'antiquità, sito, chiese et reliquie di Roma, 8°.
666. Fiametta dell'Boccaccio, 8°.
667. L'osseruationi di M. Francesco Alunno, 8°.

668. Il thesoro di M. Brunneto, 8°.
669. Rime spirituali del Gabriel Fiamma, 8°.
670. Poësie volgari nouamente stampate di Lorenzo di Medici, 8°.
671. Gli amori del Tasso, 8°.
672. Sette libri di Satyre, 8°.
673. La Nympha Tyberina del Molza, 8°.
674. Sonette et canzoni di diversi, 8°.
675. Le cose volgare di Petrarca, 8°.
676. L'inferno, e'l purgatorio, e'l paradiso, 8°
677. Arcadia del Sannazaro, 8°.
678. Dante della volgare eloquenza, 8°.
679. Ragionamenti di M. Agostino da Sessa, 8°.
680. Dialogi di M. Speron Speroni, 8°.
681. Boëzio Seuerino della consolatione, 8°.
682. Breve trattato del mondo di Jazon Denores, 8°.
- 683., 684. Della nuova scientia di lettere, 2 volumina, 8°.
685. Espositione del riverendo Vico Pisano sopra il credo, 8°.
686. Delle lettere M. Pietro Bembo, 8°.
687. Opere Toscane di Luigi Alamanni, 8°.
688. Rime di Gondolfo Porrino, 8°.
689. Prose di M. Agnolo Firenzuola, 8°.
690. Dell'istoria della China, 8°.
691. La Fisica di F. Paolo del rosso Cavaliere, 8°.
692. Il corbaccio, 8°.
693. Tre libri de lettere volgari di P. Manutio, 8°.
694. Il sacro regno del gran Patricio, 8°.
695. La Circe di Giouan Battista, 8°.
696. Trattato delle metheore di M. Francesco di Vieri, 8°.
697. De S. Miracoli della natura prodotti, 8°.
698. Duell libro de re, imperatori, prencipi, signori, 8°.
699. Ill duello del Mutio Justino Polytiano, 8°.
700. Delle lettere di diversi re e prencipi etc., 8°.
- 701., 702. Delle lettere dell'illustre S. Don Antonio di Gusuara, 8°.
703. Delle lettere di M. Claudio Tolomei libri VII., 8°.
704. Libro aureo di M. Aurelio imperatore, 8°.
705. Sylva di varia lettione, 8°.
706. Battaglie di Hieronimo Mutio, 8°.
707. Di M. Castaluetto ragioni d'alcune cose segnate etc.
708. La republica di Venegia di M. Donato Giannoti, 8°.
709. La obras de Boscon, 12°.
710. De Capricci medicinali libri tre, 8°.
711. Il fedele comedia de Luigi Pasqualigo, 8°.
712. Il Lanzi comedia di M. Francesco Mercati, 8°.
713. Secreti Medicinali di Pietro Bajro, 8°.
714. Primo libro dell'opere burlesche di M. Francesco Berni, 8°.

715. Chronologia del mondo di Francesco Sansovino, 8°.
 716. Chronographia dell'Isola de Cypro, 4°.
 717. Piu consigli auuertimenti di Guicciardino, 4°.
 718. Le vite de Leon decimo et D. Adriano sesto pontifici. 8°.
 719. L'introduction della conformite des merueilles anciennes.
 720. Le rime della sig. Vittoria Colonna, 12°.
 721. Calandra comedia di M. Bernardo Diuitio, 12°.
 722. Libro di natura d'amore, 12°.
 723. Delle cose notabili che sono in Venetia.
 724. Les Oeuvres de Clement Marot, 16°.
 725. L'specchio, della vera penitenza, 16°.
 726. Gli Asolani di M. Pietro Bembo, 12°.
 727. Rime di diversi eccellenti autori raccolte, 12°.
 728. De gli ufficii e costumi de Giouani, 12°.
 729. Rime di M. Antonio Francesco, 12°.
 730. Lettere di Bastiano de Rossi, 8°.
 731. Dialogi di M. Speroni, 8°.
 732., 733. Rime et prose del Tasso, 2 volum.
 734. Tibaldeo di M. Antonio Tibaldeo l'opere d'amore, 8°.
 735. Les ephemerides perpetuelles de l'air in, 16°.
 736. Les recherches de la France, 16°.
 737. Pietro Crescentio d'agricoltura, 8°.
 738. Lettere de precipi, 4°.
 739. Della institution moral libri, XII.
 740. Discorsi del Signor Torquato Tasso dell'arte poetica, 4°.
 741. L'ethica d'Aristotele in Lione, 4°.
 742. Lettere di precipi, 4°.
 743. Tarifa de pexi et mesure, 4°.
 744. De l'estat et succez des affaires de France, 4°.
 745. Le navigationi et viaggi nella Turchia di Nicolo.
 746. Discorso di M. Philippo Pigauetta, 4°.
 747. La poetica di Bernardo Daniello Lucchese, 4°.
 748. Opere nuovo di Giouanni de Padouini, 4°.

Lucubrationes domini Joannis Michaelis Bruti.

749. no. 1. Ex rerum Ungaricarum libris XX. sedecim extantes in folio.
 750. no. 2. Fragmenta varia, 79 quaternionibus constantia, qui tamen non omnes sunt integri.
 751. no. 3. Liber vetustus manuscriptus et male compactus crassitudine duorum digitorum, continens historica quaedam, adiunctis quibusdam ecclesiasticis, in 4°.
 752. no. 4. Historia Florentina Joannis Michaëlis Bruti excussa Lugduni, anno 1562, in 4°.
 753. no. 5. Chorographia Transylvaniae. Tyberis inundationes.

Satyra Menippaea.

La meurtre seu processo di Corbinelli.

I ritrati delle bellissime donne di M. Georgio Trisino, in 4°.

754. no. 6. Fasciculus variarum rerum, inprimis Hyeronimi Auancii Veronensis in Valerium Catullum et in Priapeias emendationes excussa, in folio.

Et praeterea multa fragmenta manuscripta, utpote epistolarum tractatum de cometa novo et inusitato et alia quaedam. Constant autem haec omnia quaternionibus triginta duobus, non tamen omnibus completis.

755. no. 7. Estratto d'ausi hauuti s'in Luca, dal M CCCC XXX^{simo} al M CCCC XXXIII. Manuscr. in 4° sunt historica.

756. no. 8. Liber in folio manuscriptus italico latinus, nigris et rubris literis, in quo rubra scriptura latina est, et nigra italica. Est autem instar dictionarii, constat quaternionibus octodecim coopertus est membrana hebraicis literis inscripta.

757. no. 9. Varia carmina descripta.

758. no. 10. Addenda quaedam Florentinae historiae N. N.

759. no. 11. Scriptum quoddam in folio, continens responsum illustrissimi domini Joannis Samoscii cancellarii Poloniae etc. Item diarium actorum Varsaviensium.

Item scriptum quoddam in 4° magnifici domini Forgach de Gimés etc. ad dominum Petrum Hereszinchi.

Item duae orationes Mutii Sfortiae ad Poloniae electores. No 11. Item oratio Fausti Felicij pro archiduce Matthia ad Polonos et alia quaedam minuta.

760. no. 12. Fasciculus variarum rerum manuscriptarum in quibus quaedam phrases historicae ab ipso domino Bruto collectae extant.

761. no. 13. Liber manuscriptus in folio, varia continens, utpote catalogum regum Poloniae, epistolas variorum ad diversos, historica varia et alia quaedam, coopertus est corio rubro deaurato.

762. no. 14. Collectanea varia, ad historiam pertinentia manuscripta et membrana viridi tecta. No 14.

63. no. 15. Ludovici Carionis historia manuscripta, sed mutila, quaternionibus constans viginti duobus. No 15.

Finis.

Más kézzel: Es ist zue merckhen, das durch Irrung des Schreibers ist die Zahl 100 aund auch die Zahl 580 zweymal gesetzt, als namblich 100 A und 100 B Item widerumb 580 A unud 580 B. So das der Buechern Bruti mehr seind als 763, namblich 765, deren aber so in Ihr Römisch khayserlich Maiestät Liberey nit gefunden werden, und in disz Inventari mit Creutzen gezeichnet seind, seind in allen 555, dermaszen das Ihr Röm. khay. Maiestät des Bruti Buechern nur 210 hatt.

Papiron, könyvalakban, a bécsi National (azelőtt Hof) Bibliothek kéziratárában, No 9639. jelzet alatt levő kis quart kézirat 1—26. lapjain. Ugyanitt a 33. lapon kezdődik: «Domini Joannis Michaelis Ruti (Igy I) bibliotheca ordine alphabetico conscripta, 1592. mense novembri», s ez a szerzők szerint abc rendben összeállított katalógus végződik a 101. lapon.

208. 1593 április 10. Pozsony.

Mandel Kristóf pozsonyi könyvkötő számlája a magyar kir. udvari kamarának végzett könyvkötő munkákról.

Anno 1593.

Verzaignus was ich auff die vngrische Cammer gegeben vnd eingebunden habe, wie folgt:

1 gros register mit 10 buch pappir in weis leder gebunden für dem herren registrator . . . 3 fl. 20 den.

1 register in weis compert gebundenn für dem herren registrator . . . 90 den.

2 vectigal in rot leder gebunden mit 3 buch pappir dem herren buchhalter . . . 1 fl. 20 den.

1 Vngrischen Calendér in rot leder gebunden dem herren buchhalter . . . 20 den.

Summa 5 fl. 50 den.

Christoff Mandell
Buchbinder mp.

Más irással: Dominus perceptor hunc librorum compactorem pro labore in complanandis libris pro usibus camerae huius necessariis praestito iuxta hunc extractum contentum reddat. Accepta eiusdem quietantia. Actum Posonii 10 aprilis 93.

Ex consilio camerae hungaricae
Valentinus Ernnleutner
Valentinus Baranyay.

Mandel irása: Den 10. aprilis habe ich enphangn 5. f. 50 den.

Christoff Mandel Buchbinder mp.

Kivül: Extractus compactoris librorum de fl. 5/50. — 10. aprilis anno 93.

Egy iv papiron, a Magy. Nemz. Múzeum kéziratárában, folio germ. 820. jelzet alatt.

209. 1593 május 11.

Kivonat Nagy Márton deák javainak inventáriumából.

Anno 1593., 11 die maii.

Inventatio rerum universarum foelicis recordationis egregii domini
Martini literati alias Nagy ac orphanorum quondam Joannis Zabo
domesticarum mobiliumque praesentatio.

— — — — —
Az felső boltba walo inventalas.
— — — — —

Kett magyar Biblia wagon, kytt Somogi Györgyének mondanak.

Feyér öregh könwek No 2.

Adossagrol walo Regestom köny No. 1.

Három iv összefűzött papiron, az esztergomi főkáptalan országos levéltár-
ban. Ladula 99. capsa 57. fasc. 6. No. 16.

210. 1593 május 20. Bécs.

Mátyás főherceg megküldi a m. kir. udvari kamarának a legújabb
törvénycikkpéldányokat azzal, hogy azokat a vármegyék közt ossza
ki, hogy ott kihirdetessenek.

Mathias, Dei gratia archidux Austriae, dux

Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae etc. comes Tyrolis etc.

Reverende et egregii nobis dilecti. Accipietis cum praesentibus literis
nostris constitutiones publicas regni Ungariae ultimae dietae a sacra-
tissima caesarea regiaeque maiestate benigne confirmatas. Hortamur
vos atque eiusdem maiestatis nomine committimus vobis ut singula
exempla in singulos comitatus primo quoque tempore diligenter
transmittere velitis, quo tempestive publicentur et sic nullus defectus
in primo termino exactionis dicae emergat. Datum Viennae, vigesimo
die mensis maii, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo
tertio.

Matthias mp.

Faustus Verantius.

Kívül: Reverendo et egregio praefecto ac consiliariis camerae Ungaricae
sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis nobis dilectis.

Más irással: 21. maii 93.

Presburg.

Mittuntur articuli dietae postremae per suam maie-
statem confirmati.

Rtã folio 96.

C
ito
ito
ito
ito
ito etc.

Papiron, kívül papirral fődött vörös viasz zárópecséttel. Országos Levéltár.
Ben. Resol., eredeti.

211. 1594 május 27.

Kivonat Novák Mihály esztergomi kanonok végrendeletéből.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris et filii et Spiritus Sancti.

Cum nihil certius habeat humanum genus mortale... stb.

Item omnes meos libros, totamque bibliothecam, exceptis libris capituli venerabilis, que singuli assignati cum sint, facile dignoscentur, lego

Nicolao Nowak, qui Romae nunc est, una cum calice meo... stb.

Két iv papiron, átírja 1613 február 5-én Nagyszombatban Szuhay István egri püspök és az esztergomi érsekség adminisztrátora. — Az esztergomi főkáptalan országos levéltárában. Ladula 122. capsza 68, fasc. 11. No. 14.

212. 1594.

Kivonat a magyar királyi udvari kamara számadásaiból.

Ratio perceptoris proventuum camerae Hungaricae de integro anno 1594.

(77. l.)

Hugo Blotius.

Die vigesima quarta octobris egregio domino doctori Hugoni Blotio sacrae caesareae maiestatis bibliothecario in rationem florenorum ducentorum renensium per suam maiestatem ipsi debitorum die quinta junii anno praeterito 93 mandato suae serenitatis ad cameram hanc reietorum soluti flor. 32.

(129. l.) Expensae minutiores ad quotidianas camerae huius necessitates in anno praesenti nonagesimo quarto factae.

Die vigesima martii Christophoro Mandell compactori librorum, pro candellarum et novis registris in usum camerae huius per ipsum confectis in particulari suo regesto specificatis soluti sunt flor. 7. den. 79.

Ezenkívül Kaczpek Zsigmond bécsi kereskedőnek az 1593-ban vett papírért 29 frtot, Lichtinperger Gáspárnak egy rizsma papírért 1 frt 50 dénárt, ugyancsak Kaczpeknek 6 rizsma papírért 6 frt 90 dénárt, Lichtenperger Gáspár pozsonyi polgárnak és senatornak újra papírért 7 frt 74 dénárt, Henkell Lázár és Klükneht Mihály bécsi kereskedőknek papírért, pergamenért és tintaért 44 frt 54 dénárt fizetnek ki.

Magyar Nemz. Múzeum. Kamarai iratok, fol. lat. 921/VII. szám.

213. 1595 március 20. Nagyszében.

Bakos Ferenc nagyszébeni lakos és kereskedő kezeslevele, melyben jótáll Fabricius János nyomdászért, aki hatévi részletfizetésre 300 forintért nyomdát vásárolt.

Ich Franciscus Bakos, Einwoner unnd handelsman in der Hermanstatt bekennen mitt dieser meiner hanndtschriefftenn, das ich burg bin wordenn für den erbarenn Mann Joannes Fabricius Buchtruck, er auch Inwoner alhie in dieser Stadt, kegenn einenn ersamenn weysenn Raht, wegen der Trückerey, die er gekaufft hatt umb 300 f. od. bisz auff 6 Jahr zu betzahlenn; das erste Jahr sol er keine wehrung erlegenn, bisz in das 1596. Jahr auff Weyhenachtenn soll er erlegen die erste wehrung, nemlich 75 f. — In das 1597. Jahr, auff Weyhenachtenn zu erlegen 75 f. — In das 1598. Jahr zu erlegenn auff vorbestimptenn terminum 50 f. Ins 1599. Jahr zu erlegenn auff vorbestimpte Zeytt 50 f. — Inns 1600. Jahr zu erlegen die letzte wehrung auff Weyhenachtenn 50 f. — Zu mehrem glaubenn unnd gröserer sicherheytt geben wir den namhafften unnd weysenn Herrn diese Hanndtschriefft, mitt unnternn Sigilnn bekreffiget.

Actum in gedachter Hermanstatt, im Jahr 1595, den 20 Tag Martii.

Papiron, alul papirral fedett két gyűrüs pecséttel, Nagyszeben város és a szász egyetem levéltárában 1595. No. 1398. jelzet alatt.

214. 1596 november 20.

Kivonat néhai Fejérvölgyi István esztergomi érsek javainak inventáriumából.
Inventarium rerum ab obitu illustrissimi domini Stephani Feyerkeöwy electi archiepiscopi Strigoniensis in domo praepositurae Poseniensis, quam inhabitabat, repertorum anno 96., die 20. mensis novembris per Franciscum Loranth et Martinum Twzentaler conscriptum.

— — — — —
In cista No 8. — Scripta et literae diversae habentur.

Item, extra hanc cistam in vilibus quibusdam duobus vasculis literae variae.

— — — — —
Capsae No 10. — Privilegia episcopatus Agriensis.

Tabula una cosmographica — vilis.

In oratorio.

Tabula una picturam Jerusalem continens.

— — — — —
In domo libraria.

Libri diversi philosophici, theologici, poetici et alii No 150.

— — — — —
In cubiculo supra puteum existens.

Liber unus pontificalis argento ornatus.

Duo libri missales, unus argento ornatus, alter simplex rubeo compactus.

Liber de imperatoribus Austriacis.

Orsz. Levéltár. Urb. et Conscr. fasc. 78. No. 8.

215. 1597 május 4—1598 május 1.

Kivonat a garamszentbenedeki apátság számadásaiból.

Regestum super totum introitum et exitum proventuum sancti Benedicti de juxta Gron a die 4 maii anni 1597 usque 1 die eiusdem mensis anni sequentis 98. inclusive.

Exitus ad diversa.

(42. 1.)

Június.

6. Item Pro Graduali noviter compacto in sanctum Benedictum fl. 4.

Az esztergomi főképtalan orsz. levéltárában. Ladula 105. capsza 21. eccl fasc. 3. No. 31.

216. 1597 augusztus 8. Nagyszombat.

Kivonat néhai Cserödy János egri püspök hagyatéki leltárából.

Conscriptio et inventatio rerum ab obitu reverendissimi domini Joannis quondam Chereody electi episcopi Agriensis ac sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis consiliarii etc. derelictarum in domo Thyrnaviensi quam inhabitabat, octava augusti anno 1597. per Franciscum Loranth et Leopoldum Peck facta.

In una cista libri diversi maiores et minores sexaginta tres.

Orsz. Levéltár. Lymbus III. sorozat, saecul. XVI. fasc. 5.

217. 1598 (június 6—december 31.)

Kivonat a magyar udvari kamara számadásaiból.

Ratio perceptoris proventuum camerae hungaricae de integro anno 1598.

(149. 1.) Die sexta junii christophoro Mandll compactori librorum Posoniensi pro diversis laboribus ad camerae huius necessitates per ipsum praestitis iuxta particularem eiusdem extractum soluti sunt fl. 3. den. 80.

Die vigesima secunda augusti Chistophoro Mandll compactori librorum Poseniensi pro confectione duorum regestorum in officinam camerae huius rationariam necessariorum iuxta eiusdem extractus soluti sunt fl. 1. den. 20.

Die ultima decembris relictæ viduæ Christophori Mandll compactori librorum Poseniensi pro libris diversis in officinas rationariam, parceptoratus et registraturæ confectis et calendariis novis in usus camerae huius pro anno futuro 99. datis iuxta eiusdem particularem extractum soluti sunt... fl. 11 den. 13.

Magyar Nemz. Múzeum. Kamarai iratok, fol. lat. 921/VIII.

218. 1598 július 29.*

Hetesi Pethe Márton győri püspöknek a szombathelyi várban talált könyvei.

αIn interiori cubiculo reverendissimi domini.

Varii libri juridici, theologici et philosophici utpote:

Decretum civile de tortis.

Commentarius Philippi Decii iurisconsulti in decretales.

Isagoge Porphyrii cum variis operibus variorum.

Formularium terminorum domini Antonii Sacromorii.

Valerius Maximus.

Commentarius Wolphgangi Musculi in quatuor evangelistas.

Terentius cum duobus commentis.

Rapsodiae historiarum Sabellici.

Adagia Erasmi Roterodami.

Summa summarum quae Tabiana dicitur.

Liber quaestionum de universalibus Porphyrii.

Expositio domini Egidii Romani in artem veterem logices.

Porphyrii isagoge in dialecticam.

Terentius Italicus.

Singularia juristarum.

Plautus cum commentariis.

Fasciculus medicinae domini Joannis de Ketham Alemanni.

Libri quatuor magistri sententiarum in uno volumine.

Commentarius divi Thomae in quartum sententiarum.

Quaestiones domini Occam in distinctiones.

Summarium in decretales.

Liber sextus decretalium Bonifacii papae.

Marci Tullii Ciceronis liber veteris rethoricae.

Francisci Genuensis in librum decretalium commentarius.

Opera divi Bernhardi abbatis Clarevaliensis.»

Az Orsz. Levéltárban Urb. et Conscr. fasc. 76. No. 16. jelzet alatt őrzött hagyatéki leltár kivonata.

219. 1599 szeptember 23. Bécs.

Mátyás főherceg meghagyja a m. kir. udvari kamarának, hogy a megyékhez, országbárokhoz és városokhoz az új naptár tárgyában kibocsátott parancsokat továbbítsa.

Mandata ad diversos comitatus, barones ac liberas civitates partium superiorum, de abrogando veteri et suscipiendo novo calendario expedita.

Matthias etc.

Reverende et egregii nobis sincere dilecti. Mittimus ad vos cum praesentibus mandata de abrogatione veteris et susceptione novi calendarii ad comitatus regni Hungariae, baronesque et literas civitates edita; quapropter vobis autoritate sacrae caesareae regiaeque maiestatis committentes mandamus, quatenus acceptis praesentibus statim per certos vestros homines eadem ad sua loca deferri curetis. Secus non facturi. Datum Viennae, vigesima tertia septembris, anno 1599.

Matthias.

Lippay.

Orsz. Levéltár. Ben. Resol. XLII. kötet I. része. 119. lap.

220. 1599 november 5. Róma. «In generali congregatione sanctae Inquisitionis.»

Lajos «episcopus Sabinensis» és a római bíbornoki testület, mint «adversus haereticam pravitatem» a szentszék által kiküldött generális inquisitorok Kutassy János esztergomi érsek ama kérelmét, «ut ad salutem animarum tibi commissarum et ad commodum dictae eius ecclesiae Strigoniensis eidem paternitati tuae quoscunque haereticorum seu alias prohibitos libros etiam in iudice Romano damnatos ad effectum haereses et errores in eis contentos redarguendi et confutandi» fakultást kapjon, mindenben teljesítik.

Déli hártján, fonalon függő vörös viaszpecséttel, az esztergomi prímási levéltárban Archivum vetus eccl. No. 129. szám alatt.

A XVI. század második felében.

Kivonat a pozsonyi egyház sekrestyéjében talált javak inventáriumából.

«Capsae cum schedis affixis.

1. Continet literas caesareae et regiae maiestatis.
2. Negotia Strigoniensia.
3. Literas ad iudicium.
4. Lanseer.
5. Literae missinae¹ reverendissimi et dominorum.
6. Negotia Strigoniensia.
7. Zagrabiensis, Twroc et Sellye.
8. Literae amicorum.
9. Literae sacrae caesareae et regiae maiestatis.
10. Liber sancti Adalberti et regesta Strigoniensia.
11. Synodiales.
12. Regesta visitationum.
13. Diversas signaturas.
14. Diversas literas et signaturas.
15. Diversas literas caesareae maiestatis et aliorum.
16. Diversas literas missiles.

— — — — —
Libri diversorum authorum 44.

— — — — —
In duobus scriniis. In primo.

— — — — —
Missale in rubeo veluto cum argenteis bullis deauratis — 1.

— — — — —
Breviarium Romanum veluto rubeo cum argenteis bullis deauratis. 1.

In interiori domo eiusdem magistri curiae.

Liber Plinii unus — 1.

Orsz. Levéltár. Urb. et Conscr. fasc. 76. No. 19.

221. *A XVI. század vége felé. (1590—1600 körül.)*

Feljegyzés könyvek áráról. (Bornemissza Péter könyveiről lehet szó.)

«Az keonywek árrát lássa k.(egyelmed) mint az eleot irtam, az mint itélyk egiebek is.

Az elseo réz másfél forintos vótt.

Az másik két forintos.

Az harmadyk harmadfél.

¹ Így 1 missiles helyett.

Az negyedik két forintos az ky mellett az kysértetreol.

Eötödyk két forintos.

Ide ottan rendellie k.(egyelmed) az elseot egy forintra és hwzon eot pénzre.

Az másykat másfélre.

Az harmadikat ketteore.

Az negyediket másfélre.

Az eoteodiket másfélre és hwzoneot pénzre.

Az az mind az eoteot niolcz forintra.»

Papiron, a márkusfalvi Máriássy-család levéltárában, Márkusfalván.

222. 1600 április 1.

Kivonat Köveskuty Márton deák, egykori váradi provisor javainak inventáriumából.

«Sequuntur res, quae sunt in domo speciaria arcis Varadiensis habita
Una arca quae continet... octo simplices libros.

— — — — —
Sexta et septima (t. i. arca)... aliquot libri simplices.

Orsz. Levéltár. Urb. et Conscr. fasc. 36. No. 34.

223. 1600 május 18

Kivonat a fehérvári nagytemplom javainak inventáriumából.

Registrum seu inventarium rerum et paramentorum in ecclesia maiore
Albensi contentarum et repositorum.

— — — — —
Missalia tria, unum Romanum vetus, duo Strigoniensia.

Agenda una.

Pozsonyi káptalan levéltára. Capsa 63. fasc. 1. A. No. 9.

224. 1600 december 1. Bécs.

A császári kamara átíratva a magyar kir. udvari kamarához, melyben
néhány Corpus Juris és Tripartitum példányt kér.

Aliquot exemplaria decretorum et constitutionum publicarum regni
huius simul et Tripartiti postulantur. Postquam uno et altero exem-
plari constitutionum et decretorum uti et decreti tripartiti regni
Hungariae istius hic opus sit, eaque in bibliopoliis hisce inveniri
non possint, eapropter reverendissimam ac generosas dominationes
vestras amanter ac officiose requirimus, velint eiusmodi aliquot
exemplaria haud gravate conquirere, nobisque transmittere, quas

iuxta prosperrime valere cupimus. Datum Viennae 1. die decembris
anno 1600.

N. sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis
Camerae aulicae consilarii.

Orsz. Levéltár. Ben. Resol. XLII. kötet. II. rész. 141. l.

225. 1600.

Kivonat Ferdinánd osztrák főherceg könyvtárkatalógusából.

A katalogus: Philosophiae facultasában:

Antonii Bonfini rerum Ungaricarum decades 14 cum dimidia in folio.

Historia Hungarica et Transylvanica *manuscripta* in folio.

Petri et Pauli Manutii Transylvaniae descriptio in 4°.

Petri Bizari: Bellum Pannonicum in 8°.

Samuelis Budinae: Historia Zigethi in 4°.

Sambuci: Romanorum principum effigies cum historiarum annotatione
in 8°.

Teucris Annaei: Pannoniae chronologia historica.

National- (azelőtt: Hof-)Bibliothek. Bécs, cod. lat. No. 13.531.

226. 1600 körül.

Kivonat valamelyik Máriássy-fiú kiadási számadásjegyzékéből.

«In quas res florenum a domino fratre datum consumserim.

Pro Phrasibus Georgii Fabricii den. 18.

Pro codice papyri den 10.

Pro Chatechismo Lutheri den 10.

Pro dialogo Joachimi Cam. — den. 9.

In quas res 36 den. a domino fratre Sigismundo¹ datos consumsi.

Pro cultro den. 15.

Pro Cicerone den 10.

Pro pergamenis den. 11.

In quas res 25 den. ab Elia mihi concessos consumsi.

Pro codice papyri den. 10.

¹ Ez Máriássy Zsigmond lesz, aki 1587—88-ban Wittenbergben tanult s 1591-ben
nősült. Ld. *Iványi*: A márkusfalvi Máriássy-család levéltára, XXII.

In quas res 25 den. a domino Pilcio¹ missos consumsi.
 Pro codice papyri den 10.
 Pro alumine den. 6.
 Pro bitumine den 3.
 Anforulam pro comparando atramento den. 1.
 In quas res pecuniam a domino hospite concessam consumsi.
 Pro balneo et abradendis capillis den. 2¹/₂.
 Pro codice papyri den 10.
 Pro membranis den. 12.»
 Papiron, kicsi hosszúkás könyv alakjában, a márkusfalvi Máriássy-család levéltárában Márkusfalván.

227. 1600 körül.*

Kivonat Sümegh vára inventáriumából.
 Inventarium arcis Simegh... stb.

Libri in eadem cista numerati.

Missale Romanum ... 1.
 Alterum missale eius generis ... 1.
 Breviarium ... 1.
 Graduale ex pargameno ... 1.
 Alter gradualis liber ex pargameno de transfiguratione Domini inscriptus ... 1.
 Graduale magnum ex pargameno ... 1.
 Item unum graduale ex pargameno laceratum antiquum ... 1.

 Liber Corona beatae Mariae virginis intitulatus ... 1.
 Gradualis in pargameno antiquus liber ... 1.
 Missale divinorum officiorum, liber ... 1.
 Breviarium secundum chorum almae ecclesiae Pataviensis.
 Rubricae generalis breviarii, liber ... 1.
 Liber gradualis in parva quantitate ... 1.
 Liber: Prologus in Bibliam, in magna quantitate ... 1.
 Liber Missalis ... 1.
 Psalterium Romanum dilaceratum ... 1.
 Missale secundum chorum almae ecclesiae Strigoniensis ... 1.

¹ Pilcius Gáspár 1597-ben márkusfalvi prédikátor volt. *Iványi* i. m. 117. l.

- Liber gradualis in pargameno, in folio 4° . . . I.
- Missale antiquum in quarto folio . . . I.
- Liber gradualis in quantitate parva . . . I.
- Liber in pargameno compactus epistolarum et quarundam thematum nullius momenti . . . I.
- Officium Romanum in quantitate parva dilaceratum . . . I.
- Liber horarum beatae Mariae virginis, parvus . . . I.
- Officium Romanum in parva quantitate . . . I.
- Simile officium dilaceratum . . . I.
- Liber psalterii secundum Romanum . . . I.
- Alter liber psalterii eius generis . . . I.
- Liber Hungaricus manuscriptus de rebus gestis apostolorum . . . I.*
- Breviarium antiquum . . . I.
- Liber rudimentorum pro pueris . . . I.
- Libri alii duo incerti authoris dilacerati . . . I.
- Orsz. Levéltár. Urb. et Conscr. fasc. 76. No. 17.